

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД

БЮЛЕТИН

НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД

НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ
ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ
ТЪРГОВСКА КОЛЕГИЯ

БРОЙ 12/2024

СЪДЪРЖАНИЕ

I. РЕШЕНИЯ НА НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ.....	4
Решение № 616 от 1.12.2024 г. на ВКС по н. д. № 576/2024 г., I н. о., докладчик съдията Деница Вълкова	4
Решение № 621 от 4.12.2024 г. на ВКС по н. д. № 732/2024 г., III н. о., докладчик председателят Блага Иванова	12
Решение № 625 от 5.12.2024 г. на ВКС по н. д. № 544/2024 г., I н. о., докладчик съдията Виолета Магдалинчева.....	16
Решение № 650 от 13.12.2024 г. на ВКС по н. д. № 440/2024 г., II н. о., докладчик съдията Петя Колева	23
Решение № 660 от 17.12.2024 г. на ВКС по н. д. № 171/2024 г., I н. о., докладчик председателят Ружена Керанова	29
II. РЕШЕНИЯ НА ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ	32
Решение № 723 от 4.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 831/2024 г., I г. о., докладчик съдията Атанас Кеманов	32
Решение № 725 от 4.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 2686/2023 г., II г. о., докладчик съдията Здравка Първанова	35
Решение № 736 от 12.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 1467/2024 г., I г. о., докладчик съдията Светлана Калинова.....	39
Решение № 737 от 12.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 3118/2023 г., II г. о., докладчик председателят Бонка Дечева.....	43
Решение № 738 от 12.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 3516/2023 г., III г. о., докладчик съдията Дора Михайлова	50
Решение № 739 от 12.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 1184/2024 г., IV г. о., докладчик съдията Борис Илиев	55
Решение № 740 от 12.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 4548/2023 г., II г. о., докладчик съдията Здравка Първанова	59
Решение № 743 от 16.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 518/2024 г., III г. о., докладчик съдията Майя Русева	63
Решение № 756 от 18.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 4066/2023 г., II г. о., докладчик съдията Здравка Първанова	66
Решение № 763 от 20.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 3959/2023 г., IV г. о., докладчик председателят Владимир Йорданов.....	68
Решение № 766 от 23.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 5095/2023 г., III г. о., докладчик председателят Илияна Папазова	73
Решение № 769 от 30.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 3600/2023 г., I г. о., докладчик съдията Ваня Атанасова.....	76

III. РЕШЕНИЯ НА ТЪРГОВСКА КОЛЕГИЯ.....	80
Решение № 200 от 2.12.2024 г. на ВКС по т. д. № 488/2024 г., II т. о., докладчик съдията Иванка Ангелова.....	80
Решение № 205 от 6.12.2024 г. на ВКС по т. д. № 2167/2022 г., I т. о., докладчик съдията Мадлена Желева	83
Решение № 208 от 9.12.2024 г. на ВКС по т. д. № 1439/2024 г., I т. о., докладчик съдията Васил Христатиєв.....	88

I. РЕШЕНИЯ НА НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ

1. Гаранциите, предвидени в чл. 6, т. 3 (d) от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (КЗПЧОС), представляват специфични аспекти от правото на справедлив процес и това право предполага като необходимо условие, доказателствата да бъдат събирани в открито съдебно заседание в присъствието на подсъдимия с оглед възможността за оборването им. Това не означава, че за да бъдат приети като доказателства, данните от показанията на свидетелите винаги трябва да бъдат давани в открито съдебно заседание в присъствие на подсъдимите, като ЕСПЧ допуска приемането на такива и от досъдебното производство при положение, че правата на подсъдимите са били зачетени. Като правило, тези права са свързани с осигуряването на адекватна и надлежна възможност подсъдимите да поискат разпит и да участват в разпита на свидетелите на обвинението при даване на техните показания и на по-късен етап от наказателното производство.

чл. 223 НПК

Решение № 616 от 1.12.2024 г. на ВКС по н. д. № 576/2024 г., I н. о., докладчик съдията Деница Вълкова

Касационното производство е образувано по жалба на адвокат Д. М. от САК, защитник на подсъдимите Т. П. и Л. П., срещу въззивно решение № 59/ 10.05.2024 г. по ВНОХД № 20234000600071 на Апелативен съд – Велико Търново по описа за 2023 г. Релевиран са всички касационни основания по чл.348, ал.1, т.1, т.2 и т.3 от НПК. Допуснати съществени нарушения на процесуалните правила се заявяват поради липса на отговор на поставени от защитата въпроси относно начина на установяване на фактическа власт върху инкриминираното количество метадон от подсъдимите и незадълбочено обсъждане на видеозаписа от лабораторията във връзка с инкриминираното количество метадон. Твърди се превратно тълкуване на голяма част от събраните доказателства, игнориране на всички защитни доказателства, нарушено право на защита във връзка с разпит на свидетели пред съдия по чл.223 от НПК без участие на подсъдимите и защитника им, нарушение на забраната за разпит на свидетели по чл.118 от НПК, липса на доказателствена и аналитична активност от съда по реда на чл.14, чл.107 и чл.305, ал.3 от НПК и установена фактическа обстановка, която не отговаря на действителното положение и обективната истина. Като нарушение на материалния закон се сочи, че поведението на подсъдимите не покрива обективните и субективни признаци на престъплението, в което са обвинени, като освен държането на метадон, защитата оспорва и това да е било с цел разпространение. Несъгласие с наложените наказания се изразява поради несъответствието им с обществената опасност на деянието и дееца и смекчаващите вината обстоятелства, както и с продължителността на производството, поради което се моли обжалваното решение да бъде отменено и делото върнато за ново разглеждане на въззивния съд с конкретни указания за правилното приложение на закона, алтернативно да се намали размерът на наложените наказания на всеки от подсъдимите до предвидения в общата част на закона минимум поради наличие на изключителни смекчаващи вината обстоятелства.

В съдебно заседание пред ВКС касационният жалбоподател – защитникът адвокат Д. М. и подсъдимите Т. П. и Л. П., не се явяват, редовно призовани и не изразяват становище по касационната жалба. Явява се защитникът адвокат Е. Б. от САК, който поддържа искането в касационната жалба за отмяна на въззивното решение и връщане на делото за ново разглеждане на Апелативен съд – Велико Търново. Акцентира върху липса на мотиви в обжалваното решение, като твърди, че съдът не е отговорил на съществени

възражения на защитата, които възпроизвежда отново в хода на съдебните прения пред настоящата инстанция аналогично със заявените в касационната жалба от другия защитник. Алтернативно моли да се приеме касационно основание по чл. 348, ал. 1, т. 3 НПК – явна несправедливост на наложените наказания поради продължителността на наказателното производство повече от седем години и ниската стойност на наркотичното вещество. Въпреки определянето на наказанията по чл. 55, ал. 1, т. 1 от НК, моли за допълнителното им редуциране.

Прокурорът от Върховната прокуратура мотивира становище, че не са налице твърдените касационни основания. Въззивният съд е дал подробен и изчерпателен отговор на всички възражения на защитата, включително относно авторството и съставомерността на деянието, като значимите по делото факти са изяснени въз основа на коректно интерпретирани процесуално допустими доказателства. Материалният закон е приложен правилно с ангажиране на наказателната отговорност на двамата подсъдими за извършено от всеки от тях престъпление по чл. 354а, ал. 2, т. 4 от НК при опасен рецидив и наложените наказания при условията на чл. 55, ал. 1 от НК са справедливи, съобразени с тежестта на извършеното престъпление и съответстват на целите в чл. 36 от НК, поради което прокурорът предлага въззивното решение да бъде оставено в сила.

Върховният касационен съд, след като обсъди доводите в касационната жалба и тези на страните в съдебно заседание и извърши проверка на атакувания съдебен акт в пределите по чл. 347, ал. 1 от НПК, намери следното:

С присъда № 260005 от 23.11.2022 г. по НОХД № 895/2019 г. Окръжен съд – Плевен е признал подсъдимата Д. К. М. за невинна в това, че на 11.10.2017 г. в гр. Ловеч, без надлежно разрешително, като длъжностно лице – медицинска сестра в „Д-р В. М. – АСИМП - ИПП“ - [населено място], при изпълнение на службата си да е разпространила, като предала на подсъдимите Т. К. П. и Л. К. П., двамата от гр. Плевен, високорискови наркотични вещества – 5 613 милиграма метадон алкалоид сол на стойност 70,72 лева, поради което и на основание чл. 304 от НПК я оправдал по обвинението по чл. 354а, ал. 2, т. 3 от НК.

Със същата присъда подсъдимите Т. К. П., [дата на раждане], и Л. К. П., [дата на раждане], са признати за виновни в това, че на 11.10.2017 г., в гр. Плевен, при условията на опасен рецидив и в съучастие, като съизвършители, държали с цел разпространение без надлежно разрешително високорискови наркотични вещества - 5 613 милиграма метадон алкалоид сол на стойност 70,72 лева, поради което и на основание чл. 354а, ал. 2, т. 4, във вр. с чл. 29, ал. 1, б. „а“ вр. с чл. 20, ал. 2, във вр. с ал. 1 и чл. 55, ал. 1, т. 1 от НК на всеки от тях е наложено наказание три години и шест месеца лишаване от свобода при първоначален строг режим за изтърпяване със съответното приспадане по чл. 59, ал. 1 от НК, както и глоба в размер на по дванадесет хиляди лева, като са признати за невинни, че на същата дата и на същото място, при условията на опасен рецидив и в съучастие, като съизвършители да са придобили с цел разпространение от подсъдимата Д. К. М., без надлежно разрешително, горепосоченото високорисково наркотично вещество, поради което са оправдани по обвинението в тази му част.

Съдът е възложил деловодните разноски в тежест на признатите за виновни двама подсъдими и се е произнесъл за веществените доказателства.

По въззивен протест на прокурора с искане за отмяна на оправдателните части на присъдата и осъждане на тримата подсъдими по предявените обвинения и въззивна жалба на защитника на подсъдимите Т. П. и Л. П. с основно искане за пълното им оправдаване, в Апелативен съд – Велико Търново е образувано ВНОХД № 20234000600071, по което е постановено обжалваното въззивно решение, предмет на настоящата първа по ред касационна проверка, с което присъдата на първоинстанционния съд е потвърдена изцяло.

С оглед резултата от въззивния контрол и съгласно т. 4 от Тълкувателно решение № 5/2018 г. по т. д. № 5/2017 г., ОСНК на ВКС, присъдата спрямо оправданата подсъдима Д.

М. е влязла в сила, поради което въззивното решение в частта, касаеща тази подсъдима, не е предмет на касационна проверка. Липсата на касационен протест изключва касационен контрол и по отношение на въззивното решение в частта, с която е потвърдено оправдаването на другите двама подсъдими.

Касационната жалба, насочена срещу останалата част на въззивното решение, е подадена в срок, от страна с право на жалба – защитник, срещу оспорим по касационен ред въззивен съдебен акт, поради което се явява допустима.

Разгледана по същество, касационната жалба е неоснователна.

С възраженията на защитата срещу доказателствената и аналитична дейност на въззивния съд всъщност се атакува обосноваността на обжалваното решение, като се изразява несъгласие с фактическия извод на предходните съдебни инстанции относно осъществено от подсъдимите държане на инкриминираното количество наркотично вещество. Като се остави настрана, че необосноваността не е сред основанията, на които може да се предизвика касационна проверка, която се ограничава до преценката допуснати ли са съществени нарушения на процесуалните правила при установяване на релевантните фактически положения, в конкретния случай не се констатира такива нито от кръга на абсолютните по чл.348, ал.3 от НПК, за които ВКС следи служебно, нито от заявените от защитата във връзка с приложението на чл.14, чл.107 и чл.305, ал.3 от НПК. Разглеждайки делото по същество, след допълнително възивно следствие, в което на страните е бил предявен диск с видеозапис от охранителната камера в специализирания кабинет, където подсъдимите са получавали метадон по програма за лечение на зависимостта им към него, експертно потвърден от заключение на видеотехническа експертиза, въззивният съд внимателно е преценил и обсъдил събраните и проверени доказателства. След обективно, всестранно и пълно изследване на всички значими по делото обстоятелства, контролираната инстанция е изпълнила процесуалните си задължения да изложи подробни съображения за основанията, поради които не приема доводите, изложени в подкрепа на въззивната жалба от защитата, включително относно (съ)авторството на деянието. Оспорените с касационната жалба изводи в обжалваното решение, че подсъдимите са осъществили фактическа власт (държали) бутилка от минерална вода с вместимост 1,5 литра, марка „Х.“, съдържаща инкриминираното количество метадон - 5613 милиграма, като я пренасяли с управлявания от подсъдимия Т. П. лек автомобил „***“, а пътуващият на предна дясна седалка подсъдим Л. П., след като спрели, я укрил в района на мястото, където по-късно била открита от полицейския служител свидетелят П. Н. и след подаден от него сигнал била иззета по надлежния процесуален ред от разследващ орган с приложения на л.190-195, т.1 от ДП протокол за оглед и фотоалбум към него, не са произволни, както считат защитниците. За да приеме за установени тези основнорелевантни фактически положения, въззивният съд се е позовал на годни доказателствени материали, в това число протоколи за оглед, показания на полицейски служители, между които свидетел очевидец З. М., заключения на множество експертни заключения, изготвени от различни вещи лица, включително ДНК експертиза, като по реда на чл.305, ал.3 от НПК съдът е изложил подробни и убедителни мотиви защо се доверява на тях и не дава вяра на обясненията на подсъдимите в частта им, с която отричат да са държали въпросната бутилка с метадон.

Възражението на защитата за обосноваване на обвинението с гласни доказателства, събрани в нарушение на чл.118 и чл.223 от НПК е правено и пред въззивния съд, който стр.34-39 и стр.46-49 е изложил споделими съображения за неговата неоснователност. Обратно на заявеното в касационната жалба, контролираният съд е отговорил на поставения от защитата въпрос защо се солидаризира с гласуваното от първоинстанционния съд доверие в показанията на свидетели, дадени при разпит пред съдия в досъдебното производство, с които е аргументирано квалифициращото обстоятелство - специална цел за разпространение на наркотичното вещество, която

впрочем самостоятелно се извежда от държаното от подсъдимите количество метадон (5613 милиграма), надхвърлящо многократно единичната доза (около 15 мл), чието количествено измерение се заявява в обясненията на подсъдимия Л. П. (вж. л.410, т.2 от НОХД №895/2019 г. на ОС – Плевен). За разлика от касационната жалба и пледоарията на защитника в съдебните прения пред ВКС, в които не се уточнява за кои конкретни свидетелски показания се отнася това възражение, въззивният съд персонално е разграничил и анализирал поотделно и съвкупно с останалите доказателства данните от показанията на свидетелите А. Ц., Е. Д. и И. П., дадени при условията на чл.223 от НПК в ДП пред съдия. След като е проследил по дати, часове и минути времето на проведените с тях разпити и отчитайки, че привличането на подсъдимите в качество на обвиняеми е станало на по - късен етап, основателно съдът е приел, че правото на защита не е било нарушено, защото отсъствието им от разпитите по реда на чл.223 от НПК е било закономерно предпоставено от обстоятелството, че към момента на осъществяване на оспорените процесуални действия по доказването подсъдимите не са имали качество на обвиняеми. Правото по чл. 6, т. 3, б. "d" от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (КЗПЧОС) обвиняемият „да изисква разпит на свидетелите на обвинението и да изисква призоваването и разпитът на свидетелите на защитата да се извършват при същите условия, както на свидетелите на обвинението”, не е нарушено. Съобразно Решение от 8.06.2006 г. на ЕСПЧ по делото Бонев срещу България (Bonev v. Bulgaria), гаранциите, предвидени в чл. 6, т. 3 (d), представляват специфични аспекти от правото на справедлив процес и това право предполага като необходимо условие, доказателствата да бъдат събирани в открито съдебно заседание в присъствието на подсъдимия с оглед възможността за оборването им. Това не означава, че за да бъдат приети като доказателства, данните от показанията на свидетелите винаги трябва да бъдат давани в открито съдебно заседание в присъствие на подсъдимите, като ЕСПЧ допуска приемането на такива и от досъдебното производство при положение, че правата на подсъдимите са били зачетени. Като правило, тези права са свързани с осигуряването на адекватна и надлежна възможност подсъдимите да поискат разпит и да участват в разпита на свидетелите на обвинението при даване на техните показания и на по-късен етап от наказателното производство, което в случая, е осигурено. Освен това, информацията от оспорените разпити проведени по реда на чл.223 от НПК, че подсъдимите са разпространявали в продължителен период от време преди инкриминираната дата различни наркотични вещества, преимуществено метадон, е потвърдена от други събрани непосредствено от първоинстанционния съд доказателства. Такива са данните от показанията на свидетеля И. П., чиято свидетелска годност е експертно установена. Същият е свидетелствал пред съда, че двамата подсъдими му продавали метадон докато бил на метадонова програма (вж. л.108, т.1 от НОХД № 895/ 2019 г. на ОС – Плевен), което пък съвпада с коректно интерпретираните от въззивната инстанция данни от ВДС, изготвени от приложени СРС във връзка с по-рано образувано срещу двамата подсъдими друго ДП за разпространение на различни наркотични вещества, между които метадон. Тези ВДС също са надлежно приобщени към доказателствената съвкупност по настоящото наказателно производство и потвърждават, че подсъдимите са разпространявали наркотични вещества, както са заявили свидетелите.

Аналогично, анализирайки поотделно показанията на всеки един свидетел от разпитаните полицейски служители, съдът е приел за допустими тези от тях, които макар да изхождат от служители на МВР, не са от лица извършили действия по разследване в досъдебното производство, нито полицейски/оперативни/неформални беседи с когото и да е от подсъдимите, а свидетелстват за личните си възприятия относно факти от предмета на доказване по чл.102 от НПК, каквито са тези на свидетелите П. Н., З. М., Е. Ц., С. С. и Х. Р. (л.230, т.1 и л.319, т.2 от НОХД № 895/2019 г. на ОС – Плевен). Въззивният съд е отчел действието на процесуалноправните норми по време във връзка с последвалите

законодателни изменения на разпоредбата на чл.118, ал.2 от НПК (ДВ, бр.18, 2024 г.) и съобразно практиката на ЕСПЧ (вж. Titarenko v. Ukraine по жалба № 31720/02 и Димитър Митев срещу България по жалба № 34779/09 г., както и Решение № 33/24.01.2023 г. по н.д. № 776/2022 г. на ВКС, първо н.о.) с основание е изключил онази част от показанията на свидетеля З. М., която съдържа информация с произведен характер, че двамата подсъдими били основните наркодилъри в района, където живеели. Позицията се обаче на други годни доказателствени източници, потвърждаващи същата информация, контролираната инстанция е отказала да приеме различна фактическа обстановка от установената от първоинстанционния съд за това обстоятелство. Поради това не се възприема за основателно възражението за нарушение на забраната за разпит на лица, които не могат бъдат свидетели по смисъла на чл.118 от НПК.

ВКС не може да даде по-конкретен отговор на претенцията за нарушение на чл.118 и чл.223 от НПК поради изтъкнатото вече, че в касационната жалба и в съдебните прения пред настоящата инстанция тя е заявена от защитата общ, без да се обвързва с оспорване на конкретни свидетелски показания. Проследявайки условията и реда, по който са проведени разпитите на свидетелите, чиито показания са приети в обжалваното решение като допустими и подкрепящи обвинението срещу подсъдимите П. в частта му, че двамата са държали метадон с цел разпространение, настоящата инстанция намира, че същите не влизат в конфликт с посочените процесуални разпоредби, нито с правото на защита на подсъдимите, което е било пълноценно гарантирано от момента на привличането им като обвиняеми в досъдебното производство и в хода на централната (съдебна) фаза на наказателния процес в производството пред първоинстанционния съд и въззивната инстанция.

Вярно е посоченото в касационната жалба, че въззивният съд не е дал отговор на въпроса по какъв начин братята П. са установили фактическа власт върху инкриминираното количество метадон. На стр. 19 от мотивите на обжалваното решение въззивният съд се е ограничил да посочи, че не са установени времето, мястото и начинът на придобиване му от подсъдимите. Това от една страна обяснява процесуалното развитие на делото, при което тримата подсъдими са били оправдани, съответно подсъдимата Д. М. по обвинението, че като медицинска сестра им е разпространила (предала) наркотично вещество метадон, съдържащо се в отразената на предявения във въззивното следствие видеозапис бутилка от минерална вода „Х.“, а братята П., че са го придобили от нея. При тези фактически и правни изводи на въззивния съд, аналогични с тези на първата инстанция, той не е имал основание да проведе допълнително доказване за установяване на факти за времето, мястото и начина на придобиване на метадона от подсъдимите П. най-малко, защото те са извън предмета на доказване по останалата част от обвинението за държане на наркотично вещество, за което те са признати за виновни. Отделно евентуалното им установяване по начина, посочен в обвинителния акт, би нарушило забраната по чл.317, вр. чл.305, ал.7 от НПК съдебният акт да съдържа изрази, които поставят под съмнение невинността на оправданите подсъдими. Същевременно след като подсъдимите са признати за виновни само за държане, без надлежно разрешение, с цел разпространение на високорисково наркотично вещество, което е престъпление на формално извършване, при което държането е самостоятелна алтернативна форма на изпълнително деяние, то за (съ) авторството, вината и така приетата форма на изпълнително деяние е без значение по какъв начин деецът е придобил/получил наркотичното вещество, предмет на държането. Това е така, защото престъпленията на формално извършване се считат довършени с осъществяването на фактическата власт върху предмета на престъпното посегателство. За съставомерността на конкретното деяние е без значение темпоралната продължителност на държането и дали наркотичното вещество принадлежи, съответно на какво основание на дееца. Правно значение има възможността той да постъпи с предмета на престъплението, както намери за добре (вж.

Тълкувателно решение №2/2013 г. по н.т.д.№2/2013 г., ОСНК на ВКС и Решение № 11/01.03.2017 г. по н.д. № 1283/17г., ВКС, трето н.о.). Точно такава безпрепятствена възможност за разпореждане със съдържащия се метадон в бутилката, марка „Х.“, е установена по делото, тъй като след непосредствено възприетото от свидетеля З. М. спиране на лекия автомобил, с който двамата подсъдими се придвижвали, преди да бъдат задържани, подсъдимият Л. П. прелял течност от нея в по-малка бутилка, след което укрил първата (с инкриминираното количество метадон) в храстите, където същата тази бутилка била открита впоследствие при огледа. Следователно ирелевантно защитата поставя като съществен въпросът дали, кога и как подсъдимите или някой от тях е придобил наркотичното вещество, спрямо което в условия на придвижването им с лекия автомобил е осъществено държането.

Не търпи основателна критика и възражението, че въззивният съд не е отговорил на въпроса за видимата разлика в количествено отношение между съдържанието на бутилката от минерална вода от видеозаписа в болницата и това на откритата бутилка със същата вместимост при огледа. Доводите, с които възражението се обосновава, не съответстват на установеното от въззивния съд от фактическа страна, тъй като липсват съждения на съда, че се касае за една и съща бутилка с „непроменено“ съдържание. Изследване за идентичност на бутилката от видеозаписа с откритата при огледа и за количеството течност в тях, в сравнителен план, не е правено, за да се приеме тезата на защитата, че е невъзможно количеството да остане „непроменено“ след като свидетелят З. М. непосредствено възприел подсъдимият Л. П. да прелива на пътя течност от по-голямата в по-малка бутилка преди да укрие първата в храстите. За доказаността на конкретното обвинение (лимитирано до държане в бутилка на наркотично вещество с цел разпространение) няма значение дали и какво количество метадон е прелял подсъдимият Л. П. от голямата в малката бутилка преди двамата братя да бъдат задържани, защото излятото по пътя количество вещество от по-малката бутилка, експертно потвърдено също като метадон, не е предмет на обвинението, нито на осъдителните части на първоинстанционната присъда. Отговорността на двамата подсъдими е ангажирана само за количеството метадон, съдържащо се в бутилката с вместимост 1,5 литра, марка „Х.“, която е била иззета при огледа. Това е станало след щателна проверка на посочения от очевидец район. Въпросната бутилка е иззета преди обяд на следващия ден в 11,40 часа (вж. протокол за оглед и фотоалбум на л.190-195, т.1 от ДП), а не както се сочи в касационната жалба „почти две денонощия“ по-късно. Закрепването на въпросното основно вещественно доказателство в протокола за оглед действително не е станало незабавно, но това се обяснява с документираната хронология на разследването, особеностите на случая и предприетите първоначални действия по установяване и закрепване на следите от разлятото по пътя количество метадон от подсъдимия Л. П. от друга (по-малка) бутилка непосредствено преди държането на двамата подсъдими. По-важно е, че по несъмнен начин е установена съпричастността на двамата подсъдими към държането на тази по-голяма бутилка и съдържащото се в нея количество метадон, което двамата пренасяли в управлявания от подсъдимия Т. П. лек автомобил до момента на укриването ѝ от подсъдимия Л. П. в района на паметника при входа на гр. Плевен, където била открита при огледа.

Възивният съд не е аргументирал и от материалите по делото не става ясно на какво се дължи разликата между установеното от химическата експертиза количество (5763 милиграма) метадон, съдържащо се в иззетата при огледа бутилка, марка „Х.“, и съдържанието в същата бутилка, за което подсъдимите са предадени на съд и признати за виновни - 5613 милиграма метадон. В тази насока възраженията на защитата са основателни, но доколкото категорично, включително с неоспорената от защитата химическа експертиза, е установено, че в бутилката е имало повече от приетото от съда количество метадон, не може да се приеме наличие на отменително основание след като

това е по-благоприятно за подсъдимите, защото е по-малко от действително установеното количество метадон от вещите лица.

По гореизложените съображения ВКС не приема за основателен довода, че мотивите в обжалваното решение страдат от съществени непълноти и липса на отговори на възражения на защитата. Те съответстват на изискванията по чл. 339, ал.1 и ал. 2 НПК и съдържат приемлив отговор на всички значими за правилното решаване на делото възражения на подсъдимите и защитниците им, които се повтарят в касационната жалба. Настояването на защитата да получи отговор и на несъществените за делото възражения не държи сметка, че съдилищата не са длъжни да дават подробен отговор на всеки повдигнат аргумент (вж. Решения на ЕСПЧ по делата *Van de Hurk v. the Netherlands*, § 61; *Boldea v. Romania*, § 30; *Lobzhanidze and Peradze v. Georgia*, § 66; *Nechiporuk and Yonkalo v. Ukraine*, § 280; *Rostomashvili v. Georgia*, § 59 и *Zhang v. Ukraine*, § 73). След като няма съмнение в изложената от въззивния съд воля по отношение (съ)авторството на деянието, доказаността на обвинението, установения размер на предмета на престъплението, правната квалификация на деянието, виновността на подсъдимите при условията на съизвършителство и определените им наказания, както и няма противоречие между изразените в мотивите и диспозитива на въззивния съдебен акт отговори на поставените от защитата въпроси, което да затрудни тълкуването и изпълнението на контролираната с въззивното решение първоинстанционна присъда, не е налице претендираното в касационната жалба съществено процесуално нарушение, представляващо основание за отмяна по чл. 348, ал. 1, т. 2 от НПК.

Не се констатира и неправилно приложение на материалния закон. В касационната жалба не се сочат конкретни съображения за наличието на това касационно основание освен оплаквания за необоснованост, включително за приетата специална цел за разпространение на наркотичното вещество, които както вече се изтъкна не са годен обект за касационен контрол. Доколкото оценката на доказателствата е суверенна дейност на съда, като касационната инстанция се произнася в рамките на установените от въззивния съд фактически положения и не може да установява нови такива, както и не може да се намесва или да замества вътрешното убеждение на решаващия съд, а при проверката за правилността на процеса на формиране на вътрешното убеждение на апелативния съд и спазване на задължението за обективно, всестранно и пълно изясняване на обстоятелствата по делото, не се констатираха нарушения, обуславящи касационно основание по чл.348, ал.1, т.2 от НПК, следва да се приеме, че при така наведените доводи, които очертават пределите на касационната проверка, липсва нарушение по чл. 348, ал.1, т.1 от НПК, което да е основание за отмяна на обжалваното решение. След като е установил по несъмнен начин, че подсъдимите са държали, чрез пренасяне в лек автомобил високорисково наркотично вещество в количество, за което не са имали надлежно разрешение, с цел да го разпространят, въззивният съд законосъобразно е приел, че те са осъществили обективните и субективни признаци на престъплението, за което са признати за виновни. По-тежката квалификация на извършеното от тях като престъпление по чл.354а, ал.2, т.4, вр. чл.29, ал.1, б.„а“, вр. чл.20, ал.2 от НК е обусловена от извършването на деянието при условията на опасен рецидив, което квалифициращо обстоятелство е установено по отношение на двамата подсъдими с оглед осъждането им по НОХД №537/2011 г. на ОС – Плевен за това, че са организирали и ръководили организирана престъпна група, създадена с цел да върши престъпления по чл.354а, ал.1 и ал.2 от НК с предмет високорискови наркотични вещества в големи размери, за което на подсъдимия Л. П. е наложено наказание пет години лишаване от свобода, а на подсъдимия Т. П. – три години и шест месеца лишаване от свобода, при първоначален строг режим на изтърпяване за двамата, като от датата на изтърпяване на така наложените наказания - 16.11.2015 г. за подсъдимия Л. П. и 21.12.2013 г. за подсъдимия Т. П. до инкриминираната дата по настоящото наказателно производство (11.10.2017 г), не е изтекъл петгодишният

срок по чл.30 от НК, както правилно са приели предходните съдебни инстанции (вж. справки за съдимост на л.393-405, т.2 от НОХД №895/2019 г. на ОС – Плевен).

Не е налице и касационното основание по чл.348, ал.1, т.3 от НПК. Доводът за явна несправедливост на наложените на подсъдимите наказания се свързва с несъответствието им с обществената опасност на деянието и дееца и на смекчаващите вината обстоятелства, както и с продължителността на производството, отделно с „огромният срок“, в който въззивният съд е постановил обжалваното решение.

За извършеното от подсъдимите престъпление по чл.354а, ал.2, т.4, вр. чл.29, ал.1, б.„а“, вр. чл.20, ал.2 от НК в санкционната част на нормата се предвижда наказание от пет до петнадесет години лишаване от свобода и кумулативно глоба в размер от двадесет хиляди до сто хиляди лева. Наложеният на всеки от подсъдимите наказания три години и шест месеца лишаване от свобода и глоба в размер на дванадесет хиляди лева са определени при условията на чл.55, ал.1, т.1 и ал.2 от НК - значително под установените в закона минимални размери за всяка от кумулативните санкции. Допълнително им редуциране до минимума, предвиден в общата част на закона, както се настоява в касационната жалба, ерго три месеца лишаване от свобода (чл.39, ал.1 от НК) и сто лева глоба (чл.47, ал.1 от НК), както и всяко друго намаляване под размера на наложените наказания е неоправдано и ще противоречи на принципа за индивидуализация на наказанието независимо от продължителността на наказателното производство, тъй като този факт изрично е отчетен при фиксиране на съдържанието на наказателната отговорност на всеки от подсъдимите в тяхна полза. Нещо повече. Въззивният съд, който действително е обявил обжалваното решение повече от осем месеца след установения за това срок по чл.340, ал.1 от НПК, е отчел забавата като изключително смекчаващо отговорността обстоятелство с преваляващо значение за индивидуализация на наказанията чрез привилегиите по чл.55 от НК въпреки, че делото е разгледано по общия ред и се характеризира с фактическа и правна сложност, допълнително завишена от уважаване на многобройни доказателствени искания от страните поради възражения на защитата, наложили събиране на нови доказателства и експертизи, както и въззивно следствие, които логично са предопределили продължителността на наказателното производство. Отделно от това не са налице смекчаващи обстоятелства, които да са игнорирани от въззивната инстанция или тяхната относителна тежест да се оказва подценена до степен неоснователно да бъдат надценени отчетените от въззивния съд данни за многократни предходни осъждания на двамата подсъдими, включително за тежки умишлени престъпления като квалифицирана кражба и отвлечане, също в условия на съизвършителство помежду им. Ниската стойност на предмета на престъплението е съобразена от съдилищата, но тя не оправдава допълнително намаляване на наказанията, тъй като на това смекчаващо вината обстоятелство противостои неотчетено от въззивния съд отегчаващо такова, а именно, че държаното количество наркотично вещество многократно надхвърля количеството за единична доза на наркотик от същия вид. Поради това и отчитайки особеностите на предходните осъждания на подсъдимите извън осъждането им, обосноваващо квалификацията на деянието като извършено при условия на опасен рецидив, което с оглед забраната по чл.56 от НК правилно не е оценено като отегчаващо вината обстоятелство, ВКС не се съгласява със защитата, че отмерените наказания не съответстват на степента на обществена опасност на деянието и дееца, на смекчаващите и отегчаващите обстоятелства, както и на целите по чл.36 от НК, което изключва касационна намеса по реда на чл.354, ал.2, т.1 от НПК, чрез намаляване на наложените наказания.

2. Когато съдебният състав, допуснал доказателства във въззивното производство, е различен от този, провел съдебното следствие, не е налице нарушение по чл. 258 НПК, и това е така, защото, с факта на пристъпване към

събирането и проверка на съответните доказателства, това процесуално действие имплицитно включва и решението за тяхното допускане.

чл. 258 НПК

Решение № 621 от 4.12.2024 г. на ВКС по н. д. № 732/2024 г., III н. о., докладчик председателят Блага Иванова

Касационното производство е образувано по жалба на защитника на подсъдимия Б. И. М. срещу решение на Варненски апелативен съд № 76 от 24.06.24 г, по ВНОХД № 82/24, с което е изменена присъда на Окръжен съд, Добрич, № 260001 от 3.11.2023, по НОХД № 306/20, като са намалени размерите на присъдените в полза на гражданските ищци обезщетения за неимуществени вреди, както следва: до размер на 70 000 лв, в полза на С. А., и до размер на 50 000 лв, в полза на С. М., като исковете са отхвърлени до пълните им предявени размери от по 100 000 лв, редуцирани са и размерите на дължимата държавна такса върху уважените гражданските искове, а присъдата е потвърдена в останалата ѝ част.

С постановената присъда подсъдимият е признат за виновен в това, че на 3.11.2012 г в [населено място], умишлено е умъртвил Е. А. Б., като деянието е извършено с особена жестокост, оглед на което и на основание чл. 116, ал. 1, т. 6, пр. 3 вр. чл. 115 и чл. 54 НК, е осъден на двадесет години „лишаване от свобода“, при „строг“ режим, със зачитане на предварителното задържане, считано от 20.03.2019 г. На основание чл. 45 ЗЗД, жалбоподателят е осъден да заплати на гражданските ищци В. А. Б., С. Е. А. и С. Е. М., обезщетение за неимуществени вреди, в размери от по 100 000 лв, на всеки един от тях, заедно със законните последици.

С жалбата се релевират всички касационни основания. Сочат се следните доводи: Обжалваното решение е постановено от незаконен състав поради нарушаване на принципа за неизменност на състава на съда, а именно: съдебният състав, допуснал до разпит пред въззивната инстанция свидетелите граждански ищци, е различен от този, провел разпита в съдебно заседание. Апелативният съд не е дал правилен отговор на възражението относно незаконност на състава в първата инстанция, доколкото съдиите Д. П. и А. К. са се произнесли, по реда на чл. 244, ал. 5 НПК. Не е констатирано нарушението на първата инстанция по чл. 310 НПК относно произнасяне на присъдата, а именно: присъдата е изготвена на хартиен носител, а в системата ЕИСС е вписана на следващия ден. Съдът е анализирал доказателствата в разрез с процесуалните правила. Не е съобразено, че в дома на пострадалия е имало пепелник, в който е открита угарка от цигара, която не принадлежи на подсъдимия или на пострадалия. Не е доказателствено обезпечен изводът, че към момента на нанасяне на ударите, пострадалият е бил в легнало положение. Не е следвало да бъдат кредитирани показанията на св. К. И., фактическа съпруга на подсъдимия, доколкото, от една страна, тя не е очевидец на инкриминираните събития, и, от друга страна, е имала формирано отрицателно отношение към подсъдимия, с когото са водили спор за упражняване на родителски права по отношение на роденото от тяхното съжителство дете. Кредитираните показания на посочената свидетелка, че по ръката на подсъдимия и по дрехите му е имало следи от кръв, оценени наред с обясненията на подсъдимия, обуславят извода, че пострадалият е нападнал подсъдимия и му е нанесъл обида. Обясненията на подсъдимия относно причината за конфликта е подкрепена от заключението на КСППЕ относно емоционалното състояние на дееца към момента на деянието. Съдът не е съобразил психологическия профил на подсъдимия, очертан от вещите лица, че той е личност със занижен контрол, трудно приемащ обиди, което води до импулсивност на реакциите му и проява на агресия в отговор на отправена към него обида. Емоционалното състояние на дееца попада в категорията „афект“ по смисъла на чл.

118 НК, откъдето следва, че правната квалификация на деянието следва да бъде по посочения текст. Материалният закон е приложен неправилно, тъй като деянието е извършено в „афектно“ състояние по смисъла на чл. 118 НК. Наложено е явно несправедливо. Не са отчетени като смекчаващи обстоятелства конфликтната обстановка, в която е осъществено деянието, както и продължителността на наказателното производство. При определяне на наказанието не са оценени вярно и целите по чл. 36 НК.

С жалбата се прави искане за връщане на делото за ново разглеждане или за смекчаване на наложеното наказание.

В съдебно заседание на ВКС защитата пледира за уважаване на жалбата.

Подсъдимият жалбоподател се присъединява към становището на защитника си.

Частните обвинители и граждански ищци и техният повереник не участват в касационното производство.

Представителят на ВП счита, че въззивният акт е правилен и законосъобразен и следва да бъде оставен в сила.

Върховният касационен съд, след като обсъди доводите на страните и в пределите на своята компетентност, намери следното:

ВКС не споделя довода, че въззивният съд неправилно е отговорил на възражението за незаконен състав на съда от първата инстанция. Съображенията за това са следните:

Съдът, който разглежда делото, следва да бъде „независим“ и „безпристрастен“ по силата на чл. 10 НПК и чл. 6 от Конвенцията за правата на човека. Разпоредбата на чл. 29, ал. 2 НПК гарантира на подсъдимите правото на „непредубеден“ съд по силата на чл. 6 от Конвенцията, като идеята на законодателя е, че в състава на съда не следва да участват лица, които предварително са си изградили убеждение по делото. Законът изисква дейността по събиране и проверката на доказателствата и постановяването на крайния съдебен акт / присъда или споразумение / да бъдат осъществени от лица, напълно освободени от всякакви възможни външни въздействия, поставящи под съмнение непредубедеността на съда / Решение на ВКС, 3 НО, № 481 от 17.11.2008, по н. д. № 487/08 /. В правната теория и в съдебната практика на Съда по правата на човека е изяснено, че „безпристрастността“ на съда, означава обективна и субективна липса на предубеждение или пристрастие при разглеждане или решаване на делото. За да бъдат изпълнени тези изисквания, съдът трябва да отговаря на обективния и субективен критерий за „безпристрастност“, въведени в практиката на Съда. Първият критерий е свързан с реда и начина на правораздаване, който трябва да изключва положение, при което съдията да е изпълнявал различни решаващи функции в рамките на един и същи наказателен процес в друго процесуално качество или като редови участник в процеса, както и да е еднакво отдалечен от страните с оглед каквито и да било обвързаности от родство, приятелски отношения, семейно положение, с някоя от страните. Вторият критерий е свързан с личното поведение на съдията, което да поражда съмнение за неговата „безпристрастност“ от изхода на делото. За да се приеме наличие на „предубеденост“ на съдебния състав, следва да са събрани доказателства, въз основа на които да се направи положителен извод, че у съдиите е била формирана предварителна позиция по изхода на делото, която е пречатвала възможността им да се произнесат по вътрешно убеждение, основано на събраните доказателства и закона.

Оплакването за „предубеденост“ на състава в първата инстанция е базирано на обстоятелството, че съдиите Д. П. и А. К. са се произнесли по реда на чл. 244, ал. 5 НПК: по законосъобразността на постановления за спиране на наказателното производство. Основанията за спиране на наказателното производство са посочени в разпоредбата на чл. 25 НПК. В процедурата по чл. 244, ал. 5 НПК съдията се произнася по законосъобразността на постановление за спиране на наказателното производство, като обсъжда дали са основанията на чл. 25 НПК, тоест, се произнася по процесуални въпроси, които нямат отношение към изхода на делото. В посочената хипотеза съдът не

обсъжда авторството на деянието и събраните доказателства, респективно, не се произнася по вината и отговорността на лицето, привлечено към наказателна отговорност. С оглед на изложеното, произнасянето на съдиите П. и К., по реда на чл. 244, ал. 5 НПК, не би могло да породи съмнение в тяхната обективност и непредубеденост от изхода на делото, поради което не е имало основание посочените съдии да се отведат, на основание чл. 29, ал. 2 НПК.

Не може да бъде споделено оплакването и за допуснатото нарушение по чл. 258 НПК в производството пред въззивната инстанция. Принципът за неизменност на състава на съда, закрепен в чл. 258 НПК, предвижда, че един и същи съдебен състав участва при разглеждане на делото от започване на съдебното заседание до неговото приключване. Когато въззивното съдебно следствие е проведено от определен състав, същият състав следва да се произнесе с крайния си съдебен акт. В процедурата по чл. 327, ал. 1 НПК въззивният съд се произнася по събиране на доказателства, поискани от страните, или по такива, които служебно намира за необходимо да допусне. Когато съдебният състав, допуснал доказателства във въззивното производство, е различен от този, провел съдебното следствие, не е налице нарушение по чл. 258 НПК, и това е така, защото, с факта на пристъпване към събирането и проверка на съответните доказателства, това процесуално действие имплицитно включва и решението за тяхното допускане. В случая, съставът, провел въззивното съдебно следствие, е същият, който е разгледал и решил делото по същество, поради което не е допуснатото нарушение на чл. 258 НПК, а възражението в тази насока не може да бъде споделено.

На следващо място, неоснователно се сочи, че е допуснато съществено процесуално нарушение при обявяване на присъдата, което не е оценено като такова от въззивната инстанция. Апелативният съд е дал правилен отговор на това възражение, като е отбелязал, че делата, чието разглеждане е започнало преди въвеждане на системата ЕИСС, се разглеждат по реда, действал към момента на тяхното образуване. Съдебната практика е изяснила, че процесуалните документи в съдебната фаза на процеса следва да бъдат в една и съща форма и в случая, това изискване е спазено.

ВКС намира, че при анализа на доказателствата и средствата за тяхното установяване са спазени процесуалните изисквания. Съдът е оценил показанията, депозираните от св. К. И., в контекста на останалите доказателствени източници, при което е достигнал до верни изводи по релевантните факти. Свидетелката не е очевидец, но тя е първият човек, с когото подсъдимият е комуникирал след деянието, още преди да предприеме действия по заличаване на следите от престъплението. Тя е възприела нараняване по ръката му, каквото не имал преди да излезе вечерта от дома си, видяла е състоянието на носената от него бухалка / със зацапвания от кръв / и наличието на кървави следи по дрехите му. Неоснователно се изтъква, че свидетелката е била във влошени отношения с подсъдимия и под влияние на негативните си чувства към него е дала показанията си. Установено е, че след отпътуването на жалбоподателя извън страната, свидетелката е продължила да живее в неговия дом, където с помощта на родителите му е отглеждала общото им дете. По инициатива на жалбоподателя свидетелката е заминала за /държава/, където тяхното съжителство на семейни начала е продължило. В показанията на свидетелката не се съдържа твърдение, че деецът е споделил с нея каква е била причината за конфликта му с пострадалия, нито разказ как е действал след връщане в дома на починалия, а единствено е споделил, „че е убил човек“. Вярно са оценени обясненията на подсъдимия относно развоя на конфликта в дома на починалия, като са съобразени и изводите на вещите лица, автори на СМЕ и КСППЕ, дали заключение за уврежданията по тялото на пострадалия и емоционалното състояние на дееца към момента на деянието. Съдът е кредитирал обясненията на подсъдимия, че между него и жертвата е възникнал словесен конфликт, при който пострадалият е направил опит да го удари с ръка и го е заплашил с насилие, и тези факти са приети за установени от инстанциите по същество. Ответните действия на

подсъдимия обаче са извършени не незабавно, а след определен период от време, в рамките на който подсъдимият се е върнал до своя дом, откъдето е взел дървена бухалка и отново се е върнал в къщата на пострадалия. Верен е извода на съда, че ударите по главата и тялото са нанесени в легнало положение на пострадалия, което кореспондира на спецификата на получените травми, изводимо от заключението на СМЕ. Изяснено е, че на пострадалия са нанесени осем силни удара в областта на главата и четири удара по тялото, главно в областта на гръдния кош, като при огледа е установено, че дрехите на пострадалия, леглото и стената до леглото, са били обилно напоени с кръв. Ирелевантно за изхода на делото е обстоятелството, че в пепелника, открит в дома на пострадалия, е имало угарка от цигара, която не е оставена от подсъдимия или от пострадалия, тъй като не е породено съмнение в авторството на деянието в лицето на подсъдимия, което би могло да насочва към друг възможен извършител.

На следващо място, верни са доказателствените изводи на съда относно емоционалното състояние на дееца към момента на деянието. Вещите лица, автори на КСППЕ, са посочили, че липсва физиологичен афект, тоест, липсва характерното за това състояние стеснение на съзнанието, а е налице проява на негативни емоции, които са обусловили по-нататъшното поведение на извършителя, проявил интензивна агресия спрямо пострадалия, довела до съставомерния резултат. Установено е, че подсъдимият е психично здрав, но при него са налице прагматично-потребителски нагласи, свързани със задоволяване на основни потребности и материално благополучие в личен план, готовност за нарушаване на общоприетите норми, а при фрустрация, водещите емоции са раздразнителност, импулсивност и агресия, съчетани с нисък самоконтрол. С оглед на изложеното, настоящата инстанция споделя извода на съда, че липсва „физиологичен афект“, който да обуслови приложение на чл. 118 НК, а емоционалното състояние на дееца, доколкото е провокирано от пострадалия, има характер на смекчаващо обстоятелство и именно в такъв аспект е оценено от съда.

По изложените съображения, ВКС намери, че не е допуснато нарушение по чл. 348, ал. 1, т. 2 НПК, поради което не се поражда процесуална необходимост от отмяна на обжалвания акт и връщане на делото за ново разглеждане, а искането в тази насока не може да бъде удовлетворено.

Не е допуснато и нарушение по чл. 348, ал. 1, т. 1 НПК.

Инкриминираното деяние е съставомерно по чл. 116, ал. 1, т. 6, пр. 3 вр. чл. 115 НК, каквато е възприетата по делото правна квалификация, тоест, материалният закон е приложен правилно.

Основателно е оплакването за допуснат нарушение по чл. 348, ал. 1, т. 3 НПК.

Въззивният съд правилно е оценил завишената степен на обществена опасност на деянието, която произтича от спецификата на умъртвяване на жертвата, извън квалификацията „особена жестокост“, а именно: множеството и силни удари върху жизнено важни органи са причинили тежки предсмъртни мъки, изживени от починалия преди настъпване на смъртта. Съдът е съобразил младата възраст на дееца към момента на деянието / той е бил на 23 години /, както и провокативното поведение на пострадалия, но не им е отдал дължимото значение при преценката за справедливостта на наказанието. По отношение на аргумента за „разумния срок“ съдът е дал правилен отговор, че продължителният период на наказателното производство се дължи на обстоятелството, че подсъдимият се е укривал за срок от седем години, в която хипотеза общият срок на воденото наказателно преследване не би могло да се цени в негова полза. При отдаване на дължимото значение на съдебното минало на подсъдимия / неосъждан /, на младата му възраст, към момента на деянието, и на провакативното поведение на пострадалия, настоящата инстанция намира, че са налице условия за смекчаване на наложеното наказание до размер на осемнадесет години „лишаване от свобода“. Така редуцирано, наказанието съответства на съвкупността от релевантни за отговорността обстоятелства и

на целите по чл. 36 НК. Относително продължителният срок на изолиране на дееца от обществото би довел до формиране на ценностна система, ориентирана към спазване на законите и добрите нрави, и в същото време, този срок би действал предупредително и възпиращо спрямо останалите членове на обществото, тоест, наказанието осемнадесет години „лишаване от свобода“ би могло да изпълни целите по чл. 36 НК.

По изложените съображения, ВКС намери, че жалбата е частично основателна и следва да бъде частично уважена.

3. Законът за безопасни и здравословни условия на труд въвежда собствено понятие за работодател. Освен дефиницията на § 1, т. 1 от Кодекса на труда, според която работодател е всяко физическо лице, което самостоятелно наема работници или служители, ЗБУТ приема, че работодател е и "всеки, който възлага работа и носи цялата отговорност за предприятието, кооперацията или организацията". По смисъла на КТ и на ЗБУТ следователно подсъдимият е имал качеството на работодател и именно върху него е лежало задължението за осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд, както и задължението да не допуска до работа със съоръжението лица без призната правоспособност.

чл. 123, ал. 1 НК

Решение № 625 от 5.12.2024 г. на ВКС по н. д. № 544/2024 г., I н. о., докладчик съдията Виолета Магдалинова

Производството е по чл. 346, т. 1 от НПК.

Образувано е по касационни жалби на адвокат К. Д. –упълномощен защитник на подсъдимия С. Х. Р., на адвокат Д. Д. – повереник на гражданския ищец и частен обвинител Е. И. И., и на адв. П. В. – повереник на гражданския ищец и частен обвинител К. С. К., против решение № 39/27.03.2024 г., постановено по в.н.о.х.д. № 359/2023 г. по описа на Апелативен съд – Велико Търново.

В касационната жалба на защитника адвокат К. Д. се твърди, че е налице несъответствие между приетите от съда фактически констатации и събраните доказателства. Заявяват се и касационните основания по чл. 348, ал. 1 т. 1 и т. 2 НПК. Същественото нарушение на процесуалните правила се аргументира с твърдение за превратно тълкуване на доказателствата, че след 2014 г. процесното съоръжение е било ползвано от подсъдимия. Въведено е твърдение за опорочен процес по формиране на вътрешното убеждение, аргументирано с отказа на съда да кредитира в цялост обясненията на подсъдимия. Нарушен бил и материалният закон, тъй като без основание съдът приел, че подсъдимият е имал качеството на работодател, а пострадалите лица са били без правоспособност. В касационната жалба на защитата липсва просителен пункт и не е отправено конкретно искане към касационния съд.

Касационните жалби на поверениците – адвокат Д. Д. и адвокат П. В., съдържат идентични оплаквания. В тях се изразява несъгласие с решението на въззивния съд да намали обезщетенията за неимуществени вреди от 100 000 лева на 80 000 лева. Смята се, че въззивният съд неправилно е приел, че пострадалите са допринесли за настъпването на резултата – смърт в единия случай и тежка телесна повреда в другия, като е оценил приносът им към деликта на 20 %. Акцентира се върху доказаността на гражданските иски не само по основание, но и по размер, и се моли за тяхното уважаване в пълните им предявени размери от по 100 000 лева.

В съдебно заседание защитникът поддържа касационната жалба по посочените в нея съображения. Настоява, че подсъдимият не е бил собственик, нито ползвател на процесното съоръжение с повишена опасност. Пледира Р. да бъде оправдан по двете

обвинения, а предявените и уважени граждански искиове на гражданските ищци К. и И. да бъдат отхвърлени.

Подсъдимият С. Р. отправя идентично с това на защитника си искане. Твърди, че поведението му няма отношение към настъпване на процесния инцидент и подчертава, че за техническата поддръжка на съоръжението е трябвало да следи и отговаря неговият собственик. В последната си дума моли да бъде оправдан.

Гражданският ищец и частен обвинител Е. И., редовно призован, не се явява.

Повереникът му адвокат Д. Д. в съдебното заседание пред ВКС пледира за уважаване на своята жалба, респективно за отхвърляне на жалбата на защитника. Определя за несъмнено както качеството на ползвател на подсъдимия по отношение на процесното съображение, така и причиняването на съставомерния резултат, в причинна връзка с който поведението на Р. се е намирало.

Гражданският ищец и частен обвинител К. С. К. и повереникът му адвокат П. В. не се явяват в проведеното пред ВКС съдебно заседание. Повереникът заявява писмено становище за основателност на своята касационна жалба и за неоснователност на касационната жалба на защитата.

В съдебно заседание пред ВКС представителят на прокуратурата намира за установена връзката между задълженията на подсъдимия като работодател на пострадалите и съставомерния резултат. Подчертава, че всички възражения на защитата са намерили отговор във въззивното решение. Смята, че жалбите на поверениците могат да бъдат уважени, като спрямо гражданските ищци бъде определено обезщетение за неимуществени вреди в справедлив размер.

Върховният касационен съд, в пределите на касационната проверка по чл. 347, ал. 1 от НПК, съобрази следното:

С присъда от 28.09.2023 г. по н.о.х.д. № 615/2022 г. на Окръжен съд Плевен подсъдимият С. Х. Р. е признат за виновен в това, че на 27.07.2019 г. в гр. Плевен, в двора на „К. ресурс“ ЕООД, поради немарливо изпълнение на правно-регламентирана дейност, представляваща източник на повишена опасност - ползване на подвижна работна площадка (повдигач TP 15 3RQ UK, ТИП I., 9305, yom 7/95, S.W.I. 200кг., 2 персони + 40 кг., монтиран на специален автомобил с марка „****“ с рег. [рег.номер на МПС]) и в нарушение на чл. 46, ал. 1, т. 2 и чл. 46, ал. 2, т. 3 от Закона за техническите изисквания към продуктите (З.); чл. 55, т. 2 и т. 4 от Наредба за безопасната експлоатация и техническия надзор на повдигателни съоръжения; чл. 14, ал. 1, чл. 16, ал. 1, т. 2а, т. 6 и т. 7 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд (ЗЗБУТ); чл. 3 от Наредба №1 от 04.03.2002 г. за условията и реда за придобиване и признаване на правоспособност за упражняване на професии по управление на товароподемни кранове и подвижни работни площадки; чл. 246, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 7 от 23.09.1999 г. за минималните изисквания за здравословни и безопасни условия на труд на работните места и използване на работното оборудване; чл. 11, ал. 1, т. 3 от Наредба №РД-07-2 от 16.12.2009 г. за условията и реда за провеждане на периодично обучение и инструктаж на работниците и служителите по правилата за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и т. 2 от Наръчник за експлоатация и резервни части на inter REACH сериен №9305, причинил смъртта на С. К. В., поради което и на основание чл. 123, ал. 1 НК и чл. 54 НК е осъден на две години и шест месеца лишаване от свобода, които е приел, че следва да бъдат отложени с изпитателен срок от четири години.

С присъдата подсъдимият С. Р. е признат за виновен в това, че на горната дата и място, при немарливо изпълнение на същата правно-регламентирана дейност и в нарушение на горепосочените норми и правила е причинил на Е. И. И. тежка телесна повреда, изразяваща се в многофрагментно счупване на телата на пет гръдни прешлена на гръбначния стълб (от трети до седми) с прекъсване на гръбначния мозък, довело до пълна парализация (пълна липса на движение) на долните крайници, представляващо осакатяване на

двата крака, поради което и на основание чл. 134, ал. 1, т. 1 НК и чл. 54 НК е осъден на една година и шест месеца лишаване от свобода, чието изпълнение на основание чл. 66 НК е отложено с изпитателен срок от четири години.

На основание чл. 23 НК на подсъдимия С. Р. е наложено общо наказание от две години и шест месеца лишаване от свобода, чието изпълнение е отложено с изпитателен срок от четири години.

С присъдата подсъдимият е осъден да заплати на гражданските ищци суми, представляващи обезщетение за неимуществени вреди, причинени от престъпленията, предмет на обвиненията, ведно със законната лихва от датата на увреждането до окончателното изплащане на сумите, както следва:

- на К. С. К. (син на починалия С. В.) - 100 000 лева;
- на Б. К. Х. (сестра на починалия С. В.) - 50 000 лева и
- на Е. И. И. – 100 000 лева.

С присъдата на подсъдимия са възложени разноските по делото, като е извършено произнасяне и по веществените доказателства.

По жалба на защитата с решение № 39 от 27.03.2024 г. по в.н.о.х.д. № 359/2023 г. Апелативен съд – Велико Търново е изменил присъдата в гражданско-осъдителната част, като е отхвърлил предявения от гражданската ищца Б. К. граждански иск против подсъдимия и е намалил размера на обезщетенията за неимуществените вреди по отношение на другите двама граждански ищци К. К. и Е. И. от 100 000 лева на 80 000 лева.

С решението е намален съответно размерът на дължимата държавна такса върху уважените размери на гражданските искове, като подсъдимият е осъден да заплати сторените във въззивната инстанция разноски.

В останалата ѝ част присъдата е потвърдена.

Това въззивно решение е предмет на касационна проверка в настоящото производство – първа по ред.

Касационните жалби срещу въззивното решение са процесуално допустими, тъй като са подадени от процесуално легитимирана страна (защитник) и повереници на гражданските ищци, в законоустановения от чл. 350, ал. 2 НПК срок и срещу акт, подлежащ на касационна проверка съгласно чл. 346, т. 1 НПК.

По съществото си трите касационни жалби са неоснователни, а съображенията за това са следните:

По касационната жалба на защитника адвокат К. Д.

1. В тази жалба са релевирани касационните основания по чл. 348, ал. 1, т. 1 и т. 2 от НПК, но са въведени и твърдения за несъответствие между приетите от въззивния съд фактически положения и събраните доказателства. Последните представляват доводи за необоснованост на проверявания акт и не отчитат правомощията на върховната съдебна инстанция. Тя извън хипотезата на чл. 354, ал. 5 НПК (практиката на касационната инстанция в тази насока е многобройна и константна) е съд само по правото и не може да приема нови фактически положения. Аргументите на защитата могат да бъдат обсъждани единствено с оглед преценка за евентуално допуснато нарушение на правилата за анализ и оценка на доказателствената съвкупност и само в тази насока те ще бъдат коментирани от касационния съд.

2. В този контекст касационната инстанция не възприе оплакванията на касатора, чието основно процесуално усилие - поне що се отнася до касационния повод по чл. 348, ал. 1, т. 2 НПК - е насочено към атакуване на подхода на въззивния съд да кредитира обясненията на подсъдимия Р. частично.

На първо място и в чисто принципен план такъв подход - когато на базата на пълен и всеобхватен анализ бъде преценено, че тези обяснения са частично недостоверни - е напълно законосъобразен. Няма процесуално задължение, нито нормативна обвързаност съдът да кредитира, респективно да откаже да кредитира обясненията на подсъдимия в

цялост, както очевидно счита защитникът. Известно е, че обясненията имат специфична процесуална природа: освен доказателствено средство, те са и средство за защита на подсъдимия, чието упражняване не е обвързано със задължение за разкриване на обективната истина. Ето защо оценката за достоверност на дадените от подсъдимия обяснения трябва да бъде много внимателна, като в зависимост от резултатите от нея съдът може да кредитира обясненията изцяло, да възприеме само отделни части от тях или да приеме, че са защитна версия, която не е достоверно отражение на действителността. Такъв подход е следвала въззивната инстанция, която е приела, че следва да отхвърли обясненията на подсъдимия не в цялост, а в онези техни части, които се опровергават от събраните други доказателства. Избраният подход не само, че не е процесуално порочен, а съответства на задължението на съда да осигури разкриването на обективната истина и да мотивира надлежно своята обоснована увереност, че тази обективна истина е установена.

Втората инстанция е подложила на обективна проверка обясненията на подсъдимия в контекста на цялата доказателствена съвкупност, включваща гласни и писмени доказателства и експертизи. Във въззивното решение с показанията на пострадалия Е. И. и с показанията на свидетеля М. Н. – шофьор на специалния автомобил „***“, убедително са защитени основанията, поради които са отхвърлени възраженията на подсъдимия, че не е изисквал от пострадалия С. В. да извършва работа с процесната вишка (вж. л. 13-14 от въззивното решение). Изрично следва да се подчертае, че при извършване на правно регламентираната дейност, представляваща източник на повишена опасност, подсъдимият Р. е бил на място в двора на „К. р.“ ЕООД, лично е възприел осъществяваната електромонтажна работа и от двамата пострадали, на които дори е съдействал, подавайки на височина кабели за монтаж. При това положение не може да се счете, че направената от въззивния съд доказателствена оценка в спорната за касатора част е била произволна и не се е основавала на доказателствени материали, събрани и проверени при обективното, всестранно и пълно изследване на обстоятелствата по делото.

Не е допуснато нарушение на правилата за анализ и оценка на доказателствата от страна на въззивния съд отказал да ползва обясненията на подсъдимия Р. в частта, в която е твърдял, че не е знаел по процесното съоръжение да са извършвани ремонтни дейности. И относно тези обстоятелства обективната страна на вътрешното съдийство убеждение е била обоснована с доказателствените материали по делото и е била надлежно подкрепена с мотиви, изложени ясно, логично и убедително. В тази връзка въззивният съд се е позовал на заключенията на вещите лица инж. С. Ш. и инж. С. М., според които причина за техническата неизправност, довела до обръщане на коша на вишката, респ. до изпадане на двамата пострадали от височина, е конструктивното изменение на начина на законтряне срещу излизане на възел пантограф от дясна ос и конструктивна промяна на дясна рейка. Конструктивните промени при възел пантограф и знанието на подсъдимия за неоторизирания ремонт на болта са били изведени от въззивния съд и от показанията на свидетелите В. П. и И. И. (вж. л. 131 и л. 168 от н.о.х.д. №615/2022 г., т. 6, 66 – 67, л. 94-96 от д.п.), както от заповедите на т. 4, л. 8 и л. 9 от досъдебното производство, с които на тези свидетели е била възложена поддръжка на съоръжението. Предходната инстанция е спазила принципа за обективност при изграждане на вътрешното си убеждение, тъй като е обсъдила без каквато и да е избирателност тези доказателства и ги е преценила в контекста на останалите налични такива.

С отказа на въззивния съд да кредитира обясненията на подсъдимия, че и двамата пострадали са имали лични предпазни средства също не са били нарушени правилата за анализ и оценка на доказателствата. За да отхвърли обясненията на подсъдимия в тази част, въззивният съд се е позовал на показанията на пострадалия Е. И., който еднозначно е заявил, че единствен той (без да го използва) е имал обезопасителен колан, както и на показанията на св. Н. К. – поемно лице на първоначалния оглед на местопроизшествието, според който в двора на „К. р.“ ЕООД е имало само „един колан оставен на джипа“.

Доказателствената маса е била внимателно анализирана, а процесът по формиране на вътрешно убеждение не е бил опорочен.

Без основание защитникът твърди, че въззивният съд е направил превратния извод, че след 2014 г., когато подсъдимият не е бил ангажиран с управлението и собствеността на „П. И.“ ЕООД, той е ползвал процесното съоръжение. Защитното възражение не държи сметка за подлежащите на доказване обстоятелства по чл. 102, т. 1 НПК, за които без значение е това дали подсъдимият е ползвал вещта в периода след 2014 г. и дали е бил неин собственик. С оглед очертания от прокурора предмет на доказване от значение за делото е дали на процесната дата (27.07.2019 г.) подсъдимият е бил ползвател на съоръжението. Според приложимия към казуса текст на чл. 31, ал. 1 от Закона за техническите изисквания към продуктите „ползвател“ е не само собственикът на вещта, а и всяко физическо или юридическо лице, което ползва съоръжение с повишена опасност по силата на договор или на друго правно основание. Тези характеристики по отношение на конкретния подсъдим са били налице. На процесния ден, по силата на устна договорка и без възнаграждение Р. е получил процесното съоръжение от собственика „Д. В. и Д. И.“ ООД, като се е задължил да използва вещта според нейното предназначение в своя полза и за свои нужди – за да изпълни задълженията си по сключения със „****“ ЕООД договор за изработка, след което да върне вещта на титуляра на правото на собственост. И в тази част въззивният съд е мотивирал вътрешното си съдийско убеждение по убедителен начин, като се е позовал на показанията на свидетелите Е. Г., Ц. З., Д. Г. и М. Н., както и на договора за изработка от 23.07.2019 г. Предходната инстанция е спазила принципа за обективност при изграждане на вътрешното си убеждение и е обсъдила посочените доказателства без избирателност, без процесуални или логически грешки и без едностранчива или превратна интерпретация.

В заключение - при осъществената проверка ВКС не установи Апелативен съд - Велико Търново да е допуснал съществени нарушения на процесуалните правила, свързани с оценката на доказателствените материали. Упражнявайки правомощията си на инстанция по фактите, въззивният съд не е основал изводите си по същество върху недостатъчна доказателствена основа, нито е интерпретирал наличните по делото доказателствени материали избирателно, едностранчиво или превратно.

3. Неоснователно е твърдението на защитата, че въззивното решение е постановено в нарушение на материалния закон.

За да обоснове касационния повод по чл. 348, ал. 1, т. 1 НПК, защитникът твърди, че неправилно въззивният съд е приел, че по отношение на двамата пострадали подсъдимият е имал качеството на работодател. Това твърдение е било релевирано и пред двете съдебни инстанции и е получило правилен отговор в мотивите към първоинстанционната присъда и във въззивното решение. Във връзка с този довод следва да се има предвид, че Закона за безопасни и здравословни условия на труд въвежда собствено понятие за работодател. Освен дефиницията на § 1, т. 1 от Кодекса на труда, според която работодател е всяко физическо лице, което самостоятелно наема работници или служители, ЗБУТ приема, че работодател е и „всеки, който възлага работа и носи цялата отговорност за предприятието, кооперацията или организацията“. В конкретния случай подсъдимият е имал лична договорка с пострадалите, по силата на която срещу възнаграждение те е следвало да извършат електромонтажни работи на височина, за които самият С. Р. в качеството на изпълнител е имал сключен договор за изработка с фирма „*****“ ЕООД. По смисъла на КТ и на ЗБУТ следователно подсъдимият е имал качеството на работодател и именно върху него е лежало задължението за осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд, както и задължението да не допуска до работа със съоръжението лица без призната правоспособност.

Неоснователен е и следващият релевиран във връзка с касационното основание по чл. 348, ал. 1, т. 1 НПК довод – че двамата пострадали са имали съответна правоспособност да

извършват правно-регламентираната дейност, източник на повишена опасност. Обосновавайки това твърдение, защитата се позовава на разпоредби от Правилника за безопасност и здраве при работа в електрически и топлофикационни централи и по електрически мрежи и на това, че пострадалите са имали съответно четвърта и пета квалификационна степен за работа в електрически уредби с напрежение над 1000 V. Обстоятелството, че пострадалите са били с електротехническа специалност и са притежавали съответните високи квалификационни степени за работа с електрически уредби с високо напрежение не е спорно по делото. Извършваната от пострадалите работа обаче не е била източник на повишена опасност само заради извършваната от тях техническа дейност по електрическата уредба и мрежа. Тя е такава и заради това, че в конкретния случай се е налагало да се използва подвижна работна площадка – повдигач TP 15 3RQ UK, ТИП I., 9305, уом 7/95, S.W.I. 200кг., 2 персони + 40 кг., монтиран на специален автомобил с марка „*****“ с рег. [рег.номер на МПС] . Съгласно Наредба за безопасната експлоатация и техническия надзор на повдигателни съоръжения и Наредба за условията и реда за издаване на лицензии за осъществяване на технически надзор на съоръжения с повишена опасност тази работна площадка е представлявала съоръжение с повишена опасност и на собствено основание е изисквала лицата, които работят с нея, да имат специална правоспособност на машинисти. Такъв задължителен обем от професионални компетенции обаче двамата пострадали не са притежавали. Издаденото на името на пострадалия С. В. Удостоверение за професионално обучение с рег. № 1420-317/09.01.2015 г. (т. 1, л. 180 от д.п.) също не му е давало право да осъществява работа с процесната работна площадка. Последното е изводимо недвусмислено от отговора на седмия въпрос на комплексната експертиза - т. 5, л. 83 и сл. от д.п., според който удостоверението не доказва съответна правоспособност, тъй като не е свързано с придобиване на компетентност за управление на автовишка с хидравлично управление.

4. Неоснователността на защитните възражения, свързани с касационните поводи по чл. 348, ал. 1, т. 1 и т. 2 НПК, влече след себе си неоснователност и на претенцията на адв. Д. за неправилно уважаване на гражданските иски, предявени от гражданските ищци К. К. и Е. И.

По касационните жалби на поверениците адв. Д. В. и адв. П. В.

Преди произнасянето по двете жалби изрично следва да бъде посочено, че въззивното решение в частта, в която предявеният от Б. Х. граждански иск е отхвърлен, не е обжалвано пред касационната инстанция. Ето защо и касационната проверка на гражданската част на присъдата ще обхване единствено направеното от въззивния съд произнасяне по исковете, предявени от останалите двама граждански ищци - К. К. и Е. И..

Касационните жалби на двамата техни повереници ще бъдат разгледани общо, тъй като релевираните в тях възражения за неправилност на въззивното решение са сходни по своето съдържание.

Преценявайки основателността на касационните жалби на двамата повереници, касационният съд не намери основания за ревизия на въззивното решение в оспорената му гражданска част. С оглед наказателно-правния изход на делото правилно въззивният съд е приел, че са доказани съставомерността на деянията, виновността в поведението на подсъдимия Р., противоправността на извършеното от него и настъпилите поради тези деяния вреди от неимуществен характер за гражданските ищци, т.е. общите предпоставки по чл. 45 от ЗЗД са установени несъмнено.

Основният спор по делото е за размера на дължимото обезщетение, което според поверениците касатори е неоснователно снижено от въззивния съд с аргумент съпричиняване на деликта от пострадалите С. В. и Е. И..

В принципен план неимуществените вреди представляват неблагоприятно засягане на лични, нематериални блага. Последните не биха могли да бъдат възстановени, поради което и предвиденото в закона обезщетение не е компенсаторно, а заместващо и се

определя съобразно критериите, предписани в правната норма на чл. 52 ЗЗД – по справедливост от съда. Съгласно Постановление № 4/1968 г. на Пленума на ВС понятието „справедливост“ по смисъла на чл. 52 ЗЗД не е абстрактно и е свързано с преценката на редица конкретни обективно съществуващи обстоятелства, които следва да се имат предвид от съда при определяне на размера на обезщетението.

По отношение на предявения от К. К. граждански иск от значение за определяне на справедливия размер на обезщетението е това, че между гражданския ищец и починалия му баща С. В. са съществували отношения на доверие, обич, взаимна привързаност и разбирателство. Тези отношения са били пълноценни независимо от обстоятелството, че към момента на инцидента гражданският ищец е живял и работил в чужбина – въпреки разстоянието двамата са поддържали присъщите между баща и син отношения на топлина и привързаност. Невъзвратимата загуба на бащата, който го е отгледал и с когото е живял след раздялата между родителите му, е белязала сериозно ежедневието на гражданския ищец К., който е бил завинаги лишен от бащина обич и подкрепа.

От значение за определяне на справедливия размер на обезщетението на гражданския ищец Е. И. са трайният и необратим характер на тежката телесна повреда, довела до пълна загуба на функцията на двата долни крайника; допълнителните (извън процесното) три телесни увреждания, които той е получил и които по характер представляват средни телесни повреди; вида на проведеното лечение - болнично и домашно, и дълговременността на това лечение, което е продължило с месеци. От значение за размера на това обезщетение са и установените с гласни доказателства неудобства за ищеца и невъзможността да се обслужва сам при елементарните си нужди в периода на лечение, а и понастоящем. Релевантно в тази връзка е и обстоятелството, че подлежащите на обезщетение вреди са причинени лично на пострадалия.

Извън тези обстоятелства въззивният съд е направил преценка дали с поведението си двамата пострадали са допринесли за настъпване на вредоносния резултат, като е отчетел и степента, в която обективният принос на увредените лица се съотнася към деликта. Този подход е бил в съответствие с нормата на чл. 51 ЗЗД, задължаваща съда да отчете има ли осъществени конкретни действия или бездействия, с които пострадалите са способствали за настъпване на вредоносния резултат.

В процесния казус въпросът за обема на съпричиняване е разрешен от въззивния съд с оглед конкретно установените факти по делото. Този съд е направил извод за съпричиняване, като е изложил мотиви кои конкретно установени факти налагат извод, че пострадалите са допринесли за настъпване на вредите. Конкретно установено в тази връзка от съда е, че по време на работата на процесното съоръжение с повишена опасност пострадалите са били без предпазни средства, като едновременно с това според отговор по въпрос пет от експертизата на т. 5, л. 83 и сл. от д.п., ангажирана с подобен въпрос, използването на въздушно коланно средство би довело до провисване под коша на автовишката и би предотвратило настъпването на инцидента. Тези конкретни факти, ведно с факта, че двамата пострадали не са притежавали задължителния обем от професионални компетенции, които да има дадат право да боравят със съоръжението – обстоятелство напълно осъзнавано от тях, обуславят извод, че е налице противоправно действие, извършено от подсъдимия С. Р., което обаче в съвкупност с противоправното действие на самите пострадали, е допринесло за причинените увреждания на единия от тях и смъртен резултат на другия.

Предвид горното касационният съд приема, че въпросът за съпричиняването на вредите е разрешен правилно, като е определено, че то е в размер на 20 %. Това разрешение е извършено при спазване изискванията на закона, така както са предвидени в чл. 51, ал. 2 от ЗЗД и разяснени в съдебната практика. Наличие на 20% съпричиняване от обезщетението, определено по справедливост в размер на 100 000 лева, означава, че в окончателния му размер за всеки от гражданските ищци то следва да бъде определено на

от по 80 000 лева.

С оглед всички тези съображения съставът на първо наказателно отделение прие, че не са налице визираните в трите касационни жалби касационни основания и не се налага да упражни правомощията си по чл. 354, ал. 1, т. 2-5 от НПК. Поради това въззивният съдебен акт следва да бъде оставен в сила.

4. С изменението на Закона за митниците с ДВ, бр. 58 от 26.07.2016 г. се създаде ал. 2 на чл. 1 като едновременно бе отменена т. 14 от § 1 от Допълнителните разпоредби на цитирания нормативен акт, даваща определение за понятието "стоки". Това действие на законодателя е логично, поради очертаното приложно поле на закона и препращането към изброените в чл. 1, ал. 2 ЗМ регламенти, които дават определения за "съюзни стоки" и "несъюзни стоки" - чл. 5, т. 23 и т. 24 от Регламент 952/2013 и "стоки с нетърговски характер" - чл. 1 § 21 б. "б" от Делегиран регламент № 2446/2015. Следователно, по силата на препращането към цитираните регламенти, за нуждите на митническото облагане ще се ползват понятията, вложени в тях. Независимо от отмяната на т. 14 от § 1 от Допълнителните разпоредби на ЗМ и предвид бланкетния характер на нормата на чл. 242 НК, това не означава, че приложение в случая намира Валутният закон и вложеното в него понятие "благородни метали". Това е така, защото се касае за пренасяне през границата на страната на необщностни стоки, пристигащи на митническата територия на ЕС, и това се извършва без знанието и разрешението на митниците. В тези случаи се осъществява митническо нарушение или престъпление.

чл. 242, ал. 1, б. "д" НК

Решение № 650 от 13.12.2024 г. на ВКС по н. д. № 440/2024 г., II н. о., докладчик съдията Петя Колева

Производството е по реда на чл. 346, т. 1 от НПК и е второ по ред.

Постъпила е жалба от защитниците на подс. Р. Г. /П. Г./, както ще бъде наричан той в настоящото съдебно решение – адв. Т. и адв. Д. срещу решение № 42 от 08.02.2024 г. по ВНОХД № 533/2023 г. по описа на Апелативен съд – София /САС/ с претенция за отмяна на постановения съдебен акт и връщане на делото за ново разглеждане на съответната съдебна инстанция или изменение на атакуваното решение в частта относно наказанието чрез редуциране на наложеното такова и прилагане на института на условното осъждане спрямо подзащитния им.

В жалбата се твърдят всички касационни основания. Защитниците сочат, че в хода на съдебното производство са допуснати съществени нарушения на процесуалните правила, изразяващи се в тенденциозност и едностранчивост в интерпретацията на доказателствените източници, като били фаворизирани показанията на митническите служители и отхвърлени обясненията на привлеченото към наказателна отговорност лице, че не владее английски език. Оттам произтичало задължението на митническата администрация да назначи преводач от и на майчиния език на подзащитния им. Неназначаването на преводач от и на унгарски език при липса на надлежен отказ от преводач съставлявало съществено процесуално нарушение, а съставените документи и извършените действия били опорочени. Отделно от това, в процесуално-следственото действие претърсване и изземване като поемно лице участвало поне едно заинтересовано лице – К. К., който работел като охрана в митницата. Поради това правят извод, че приобщаването към делото на предметите е незаконосъобразно, откъдето оспорват съставомерността на деянието от обективна страна. Затова смятат, че е нарушен и материалният закон, т. к. съдилищата са заменили липсата на доказателства, подкрепящи

обвинителната теза с предположения. Твърдят, че предмет на престъплението по чл. 242, ал. 1, б. „д“ НК са стоки, а легалната дефиниция на понятието се съдържа в § 1, т. 14 от Закона за митниците /ЗМ/, която понастоящем е отменена. Считат, че при пренасяне през границата на страната, която не е външна граница на Европейския съюз /ЕС/, понятието „стоки“, визирано в чл. 242 НК, следва да се тълкува като такова не включващо „благородни метали“. Смятат, че в случая приложение намира чл. 251 НК /в редакцията след изменението в ДВ, бр. 82/2023 г./ съобразно, която норма се декриминализира неизпълнението на задължението за деклариране на благородни метали, скъпоценни камъни и изделия с и от тях. Обосновават явна несправедливост на наложеното наказание с ниска степен на обществена опасност на П. Г., която се извежда от чистото съдебно минало на подсъдимия, позитивните характеристични данни за него, тежко семейно положение, от факта, че твърдяното деяние е останало във фазата на опита, социално адаптирана и трудово ангажирана личност, семеен човек.

Прокурорът от Върховна прокуратура в съдебно заседание изразява становище, че жалбата е неоснователна. Пледира за оставяне в сила на атакувания съдебен акт.

Защитниците на подс. Г. пледират жалбата им да се уважи по съображенията, изложени в нея.

Подс. П. Г., редовно призован, не се явява и не ангажира становище по жалбата.

Върховният касационен съд, второ наказателно отделение, след като обсъди доводите на страните и извърши проверка по делото, установи следното:

С присъда № 94 от 21.09.2021 г. на Окръжен съд – Видин /ОС – Видин/, постановена по НОХД № 57/2020 г., подс. Р. Г. /П. Г./ бил признат за виновен в извършване на престъпление по чл. 242, ал. 1, б. „д“ вр. чл. 18, ал. 1 НК и му било наложено наказание лишаване от свобода в размер на четири години и глоба в размер на четиридесет хиляди лева.

На основание чл. 57, ал. 1, т. 3 ЗИНЗС бил определен общ режим на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода.

На основание чл. 59, ал. 1 НК съдът зачел времето, през което подсъдимият П. Г. бил задържан.

На основание чл. 242, ал. 7 НК в полза на държавата били отнети вещите, предмет на престъпление - златни накити с общо нетно тегло 20689,87 г, 14 карата и 3,61 г златни бижута 18 карата на обща стойност 950 244,62 лв., 5 бр. златни часовници марка „Женев“ с тегло 107,9 г, 14 карата на стойност 6 000 лв., сребърни бижута с чистота 925 и тегло 1620,25 г на стойност 1620,25 лв., 7 броя дамски сребърни часовници „Кварц“ с общо тегло 203,95 г, сребро проба 925 на стойност 1260 лв. и 5 бр. часовници от неблагороден метал на стойност 400 лв.

На основание чл. 242, ал. 8 НК съдът отнел в полза на държавата превозното средство, послужило за превозване на стоките, предмет на контрабанда – товарен автомобил марка „Мерцедес“, модел „Спринтер“, унгарски рег. № ***-*** и свидетелство за собственост на същия.

Подс. Г. бил осъден да заплати направените по делото разноски.

С решение № 176 от 21.06.2022 г. по ВНОХД № 51/2022 г. Софийски апелативен съд изменил присъдата на Окръжен съд – Видин, постановена по НОХД № 57/2020 г. по описа на същия съд, в частта за наказанието по отношение размера на същото и начина му на изтърпяване, като наказанието лишаване от свобода било намалено от четири на три години и на основание чл. 66, ал. 1 НК изтърпяването му било отложено с пет годишен изпитателен срок, считано от влизане в сила на присъдата.

С решение № 158 от 02.05.2023 г. Върховният касационен съд /ВКС/ отменил решение № 176 от 21.06.2022 г., по ВНОХД № 51/2022 г. на САС и върнал делото за ново разглеждане от друг състав на същия съд от стадия на съдебното заседание.

С решение № 42 от 08.02.2024 г. по ВНОХД № 533/2023 г. САС потвърдил присъда на

ОС – Видин, постановена по НОХД № 57/2020 г.

Жалбата е допустима. Разгледана по същество е частично основателна.

В началото е нужно да се припомни, че с първото решение ВКС е отговорил на аргументите, изложени пред него от защитата за неосигурен на П. Г. превод на унгарски език при извършената митническа проверка; за възможността П. Г. и служителите М. и Г. да се разберат на английски език, както и досежно годността на протокола за претърсване и изземване, с който са намерени, иззети и приобщени по делото инкриминираните вещи, като ги е определил като неоснователни. Отхвърлени са и оплакванията за нарушение на материалния закон, като е прието че при така изяснената фактическа обстановка законът е бил приложен правилно. Делото е било върнато за ново разглеждане на апелативния съд само за преценка на обстоятелствата, свързани с индивидуализацията на наказанието.

При новото разглеждане на делото от въззивния съд той е приел аналогична фактология и е достигнал до същите правни изводи, като не е пренебрегнал и повторените пред него доводи за съществени нарушения на процесуалните правила и им е дал отговор. Следва да се акцентира на обстоятелството, че при извършената митническа проверка е било задължително обезпечаването на устен превод на разбираем, а не на родния език на П. Г., което видно от данните по делото е било изпълнено, доколкото е била осъществена елементарна комуникация между него и митническите служители. Впоследствие, за извършените процесуално-следствени действия – претърсване на товарен автомобил марка „Мерцедес“, модел „Спринтер“, унгарски рег. № ***-*** и изземване на вещи от него, с които е поставено началото на наказателното производство, е бил осигурен преводач на родния език на Г., с участието на какъвто е протекъл целия наказателен процес срещу него, поради което не е налице нарушение на чл. 6 КЗПЧОС. Затова е неоснователно оплакването за негодност на протокола за претърсване и изземване на вещи от автомобила, управляван от Г.. В този смисъл, на идентичното възражение на защитата за допуснато съществено процесуално нарушение, което вече и настоящият състав освен предходният такъв на ВКС разисква и отхвърли, не се дължи по-подробен отговор.

На подробно обсъждане подлежат аргументите за допуснати при новото разглеждане на делото процесуални нарушения.

Не е налице претендираното основание по чл. 348, ал. 1, т. 2 НПК, свързано с участието на К. К. - работещ като охрана в митницата, в качеството на поемно лице в процесуално-следственото действие претърсване и изземване. Твърдението за неговата заинтересованост на база месторабота не се подкрепя от данните по делото. Съмнението на защитата, че поради заеманата от свид. К. длъжност, както и евентуалното стимулиране на митническите служители да откриват митнически нарушения, позовавайки се на § 9 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗМ, влияе върху годността на извършените процесуално-следствени действия, не почива на конкретни факти и представлява предположение. За свид. К. е установено, че е работел като охрана в митницата към момента, в който бил поканен да присъства на процесуално-следствените действия, но не се констатира да е имал друго процесуално качество по делото, което е първото условие едно лице да бъде избрано за участие като поемно лице от органа, извършващ съответното действие по разследването. В случая е изпълнено и второто такова, а именно – да не е заинтересован от изхода на делото. Както се посочи вече, пристрастността на поемното лице следва да е установена, а не да е абстрактна. Тя не може да се предполага на база професионалната му свързаност с митницата или поради създадената с § 9 от ПЗР от ЗМ извънбюджетна сметка към Главно управление „Митници“. Коментиранията извънбюджетна сметка е създадена със закон, утвърдена е от министъра на финансите и набирането и разходването на средствата от нея се извършва по ред, определен в наредба на министъра на финансите. Тя действително насърчава извършването на митнически проверки от митническите органи, но създаването ѝ и съществуването ѝ не влияят на

обективността на свид. К., защото привличането му като поемно лице е станало преди започване на претърсването на автомобила, управляван от П. Г.. Доколкото никой от участниците в процесуално-следственото действие не е знаел как ще приключи то, наличието на посочената сметка не се отразява на безпристрастността на свид. К. в качеството му на поемно лице. Освен това, функцията, която придава законът на поемните лица е да гарантират действителността на отразените в протокола за съответното процесуално-следствено действие данни. Тъкмо за установяване на горното, свидетелят е бил подробно разпитан в хода на първоинстанционното производство в присъствието на П. Г. и упълномощения му защитник и освен че показанията му потвърждават отразеното в протокола за претърсване и изземване, те кореспондират не само с показанията на свид. М. и Г., но и с тези на М. Л. и Б. А.. Освен това, защитата не оспорва намирането на инкриминираните вещи в управлението от П. Г. автомобил. Затова, на извода, че липсват обективни факти, които да водят до заключение, че свид. К. е бил заинтересован по какъвто и да е начин от изхода на делото следва да се настоя, защото простата служебна свързаност с митницата на свид. К. не означава, че е било нарушено изискването на чл. 137, ал. 2 НПК.

На тази основа, в противовес с възражението на защитата, приобщаването на вещите, предмет на престъплението, е извършено законосъобразно. Затова не може да се възприеме за основателно и твърдението, че деянието не е доказано от обективна страна.

Доводите, че обвинението почива на предположения също не могат да бъдат споделени. Към кредитираните части от обясненията на подсъдимия следва да бъдат прибавени онези части от разпитите в качеството на свидетели на спътниците му и тези на митническите служители, които намират опора в писмените материали - протокол за претърсване и изземване от 30.11.2019 г., фотоалбум, протокол за извършена проверка, протокол за оглед на веществени доказателства, физико-химична и оценителна експертиза, справка за задгранични пътувания на Г., които еднозначно указват на законосъобразност на изводите за доказаност на обвинението и авторството на деянието. Подсъдимият е счетен за виновен по вмененото му обвинение по причина, че са събрани убедителни доказателства за неговата виновност, а не на базата на предположения.

В съответствие с доказателствената маса е изводът на контролирания съд, че пренасяните от жалбоподателя бижута и часовници представляват стоки с търговски цели. В случая приложение намират нормите на Регламент № 952/2013 за създаване на Митнически кодекс на ЕС и допълващият го Делегиран регламент № 2446/2015. Това е така, видно от чл. 1, ал. 2 от ЗМ, който насочва към тях. С изменението на ЗМ с ДВ, бр. 58 от 26.07.2016 г. се създаде ал. 2 на чл. 1 като едновременно бе отменена т. 14 от § 1 от Допълнителните разпоредби на цитирания нормативен акт, даваща определение за понятието „стоки“, както правилно посочва защитата. Това действие на законодателя е логично, поради очертаното приложно поле на закона и препращането към изброените в чл. 1, ал. 2 ЗМ регламенти, които дават определения за „съюзни стоки“ и „несъюзни стоки“ - чл. 5, т. 23 и т. 24 от Регламент 952/2013 и „стоки с нетърговски характер“ - чл. 1 § 21 б. „б“ от Делегиран регламент № 2446/2015. Следователно, по силата на препращането към цитираните регламенти, за нуждите на митническото облагане ще се ползват понятията, вложени в тях. Независимо от отмяната на т. 14 от § 1 от Допълнителните разпоредби на ЗМ и предвид бланкетния характер на нормата на чл. 242 НК, това не означава, че приложение в случая намира Валутният закон и вложеното в него понятие „благородни метали“. Това е така, защото се касае за пренасяне през границата на страната на необщностни стоки, пристигащи на митническата територия на ЕС, и това се извършва без знанието и разрешението на митниците. В тези случаи се осъществява митническо нарушение или престъпление.

Иначе вярно е твърдението на защитата, че с оглед изменението на чл. 2, ал. 2 ЗМ и Валутния закон /ДВ, бр. 82/2023/, а оттам и на чл. 251 НК /ДВ, бр. 82/2023/

неизпълнението на задължение за деклариране на благородни метали и изделия от тях, извън посочените в т. 1 Приложение № 1 на Регламент 2018/1672 парични средства, не е престъпно, защото предмет на престъплението по чл. 251 НК са единствено парични средства. Самият ВЗ препраща към Регламент 2018/1672, който под понятието „парични средства“ има предвид четири категории средства, една от които е „стоки, използвани като високоликвидни средства за съхранение на стойност“. Те от своя страна трябва да се във вид на монети със съдържание на злато най-малко 90% или под формата на кюлчета, късове или буци със съдържание на злато от най-малко 99,5%. В настоящия случай нормите на ВЗ и на чл. 251 НК са неприложими, доколкото предмет на престъплението по чл. 242, ал. 1, б. „д“ НК са стоки в големи размери, които имат търговска цел.

В чл. 1 § 21 б. „б“ от Делегиран регламент № 2446/2015 е дадена легална дефиниция на понятието „стоки с нетърговски характер“ и това са тези в личния багаж на пътниците, когато имат случаен характер; и се състоят от стоки, предназначени за лично ползване от пътниците или техните семейства или стоки, предназначени за подаръци или естеството и количеството им е такова, че да показва, че те не се внасят или изнасят с търговска цел. По делото е установено, че вещите са били поставени в 6 броя хладилни чанти и в кухня под шофьорската седалка на автомобила, като от тяхното количество като брой, вид, тегло и цена се извежда търговското им предназначение. В случая предмет на деянието са изделия от злато и сребро, но предвид тяхното количество и характер е осъществено престъплението квалифицирана контрабанда.

Доказани са както обективния признак на деянието – стоките са предназначени за търговски цели, така и субективната страна на престъплението, защото, ако не знаеше, че деянието му е противоправно, подсъдимият не би поставил част от стоките на място под шофьорската седалка на автомобила, а другата - укрита в хладилни чанти и би ги заявил пред митническите служители при извършената проверка.

Правилно подсъдимият е осъден по обвинението по чл. 242, ал. 1, б. „д“ вр. чл. 18, ал. 1 НК, защото по делото е установен по безспорен начин опитът да бъдат пренесени през границата на страната, без знанието и разрешението на митниците, на недекларирани от подс. Г. златни и сребърни накити и часовници, като вещите са на много висока стойност – над 950 000 лв.

С неправомерното въвеждане на необщностни стоки на митническата територия на ЕС се нарушават финансовите му интереси. Създава се реална опасност същите да бъдат допуснати до неконтролиран търговски оборот. Точно за това нормите на съюзното законодателство не ограничават възможността за осъществяване на митнически контрол върху цялата митническа територия на ЕС, в т. ч. и по „вътрешните му граници“ именно с цел охраняване интересите на Съюза.

Стоките са били и съзнателно укрита от П. Г.. Подсъдимият пряко е целял да запази в тайна от митническите органи вида, количеството и предназначението на пренасяните вещи, защото количеството на изделията изключва възможността те да са били предназначени за лични нужди.

Следователно, не е допуснато нарушение на материалния закон.

Основателно се явява оплакването за явна несправедливост на наложеното на подсъдимия наказание. С доводите на защитата в тази насока настоящият състав изцяло се съгласява.

При втората проведена въззивна проверка относно справедливостта на наложеното на подс. Г. наказание, апелативният съд е дал нова оценка на обстоятелствата, свързани с индивидуализацията на наказанието. Последната е дейност, при която съдът е длъжен да съобрази и оцени всички обстоятелства, имащи значение за постигане на нужното съответствие между извършеното деяние и следващото се за него наказание. По вид, размер и начин на изтърпяване то трябва да е достатъчно за успешното постигане на целите по чл. 36 НК.

В случая са били подценени данните за личността на П. Г. Игнорирани са сведенията, някои не опровергани от други доказателства - че работи, че има син студент, който карал незаплатен стаж, а други - подкрепени с такива - че обсъжданата проява е инцидентна в живота му /л. 103 и л. 104 от досъдебното производство/, че е следвало да полага грижи за възрастен родител, страдащ от тежко онкологично заболяване /л. 33, л. 38, л. 43 от т. 2 от НОХД № 57/2020 по описа на ОС – Видин/. Не е отчетено и че прокуратурата в хода на разглеждането на делото пред първостепенния съд е изменила обвинението в по-леко, защото е приела, че деянието е приключило във фазата на опита. Всичко това, наред със съобразеното чисто съдебно минало и коректно процесуално поведение на подсъдимия, не обуславя приложението на чл. 55 НК, доколкото не са налице нито множество смекчаващи, нито едно изключително обстоятелство и настоящият съд също не прави преценката, че и най-лекото предвидено в закона наказание би се явило несъразмерно тежко, но така очертаните обстоятелства без съмнение определят налагане на санкция в минимален размер. Наказание от три години лишаване от свобода се явява адекватно и съответно на извършеното. Това е така, защото при решаване на въпроса за санкцията съдът е длъжен да потърси баланс между генералната и специалната превенция. Надценяването на първата винаги представлява неоправдана репресия спрямо конкретния подсъдим и води до несправедливост на наказанието. Приоритет на наказанието е въздействието върху извършителя с цел той да преосмисли поведението си в посока спазване на закона като едновременно с това не следва да се пренебрегват превъзпитателната и предупредителната цели на наказанието върху останалите членове на обществото.

Генералната превенция не може да бъде водеща и в преценката за ефективно изтърпяване на наказанието. Предвид данните за личността на подс. Г. – неосъждан, фактът, че той не е личност с престъпни нагласи, а напротив – работи и обстоятелството, че обсъжданата проява е инцидентна в живота му, че самото водено срещу него наказателно производство е поставило началото на превъзпитателното си въздействие върху му не обуславят извод, че той не би могъл да се поправи и без ефективно изтърпяване на наказание лишаване от свобода.

Ето защо, за постигането на целите по чл. 36 НК и за поправянето на дееца, настоящият състав счита, че не е наложително подс. Г. да бъде изолиран и да търпи наказанието си в затворническа среда. Наказателното и превъзпитателното въздействие на държавната принуда не изисква отделянето му в пенитенциарно заведение, а може да бъде постигнато с отлагане изтърпяването на наказанието с максималния изпитателен срок. Тъкмо петгодишният изпитателен срок ще способства подс. Г. да има поведение, насочено към спазване на законите.

С оглед разпоредбата на чл. 395а, ал. 1 НПК на подсъдимия следва да бъде предоставен превод от решението на касационната инстанция на унгарски език.

5. Извън приложното поле на чл. 336 от НПК остават случаите, при които деецът поначало правилно е признат за виновен в извършването на съответното престъпление, но неправилно е осъден да го е осъществил в съучастие поради това, че съучастникът му незаконосъобразно е бил признат за виновен. В такива хипотези основните въпроси за вината и отговорността на осъдения подсъдим не се пререшават генерално, защото на корекция подлежат единствено изводите за присъствието на съучастие. В този случай въззивният съдебен акт в частта, отнасяща се до осъдения от първоинстанционния съд подсъдим, има характер на решение, което по аргумент от чл. 346, т. 2 от НПК не подлежи на касационен контрол.

чл. 346, т. 2 НПК**Решение № 660 от 17.12.2024 г. на ВКС по н. д. № 171/2024 г., I н. о., докладчик председателят Ружена Керанова**

Касационното производство е по чл. 346, т. 2 от НПК. Срещу новата въззивна присъда №33/18.10.2023 г., постановена по ВНОХД № 456/2022 г. от Окръжен съд – Благоевград, са постъпили протест на прокурор при Окръжна прокуратура – Благоевград и жалба, подадена от защитника на подсъдимия С. И. Я.

С протеста е релевирано касационното основание по чл. 348, ал. 1, т. 1 от НПК и е отправено искане за отмяна на въззивната присъда и връщане на делото за ново разглеждане. Поддържа се, че с оправдаването на подсъдимия Ц. К. по повдигнатото му обвинение материалният закон е приложен неправилно. Твърди се, че по делото са събрани всички необходими доказателства, които анализирани в съвкупност и взаимна връзка установяват по безспорен начин, че той е осъществил както от обективна, така и от субективна стана престъпния състав по чл. 354а, ал. 3, пр.2, т. 1 във вр. с чл. 20, ал.2 от НК. За неправилно е счтено изменението на първоинстанционната присъда по отношение на подсъдимия С. Я. Оспорена е и предприетата от окръжния съд промяна на първоначалния режим на изтърпяване на наложеното на Я. наказание лишаване от свобода, който е приложил в тази връзка чл. 57, ал. 3 от ЗИНЗС. Постъпило е писмено допълнение към протеста, което отново се позовава на основанието по чл. 348, ал.1, т. 1 от НПК, подкрепено с твърдения, че събраните доказателства по делото обуславят извод за извършено от К. престъпление по повдигнатото му обвинение и се оспорва съдебната оценка на конкретни доказателствени средства. С тези аргументи е направено и повтарящото се искане за отмяна на оспорения съдебен акт и връщане на делото за ново разглеждане от окръжния съд с указания да бъдат отстранени нарушенията на материалния закон.

С касационната жалба, подадена от защитника на подсъдимия Я., са ангажирани основанията по чл. 348, ал.1 от НПК. Оспорва се потвърденото от въззивния съд осъждане на подсъдимия, като се изтъкват доводи за недоказаност на обвинението и необоснованост на съдебните изводи, които са в противоречие със събраните в съдебното следствие доказателства. Отправеното искане е за отмяна на оспорвания съдебен акт в частта, с която е потвърдена осъдителната първоинстанционна присъда и оправдаване на подсъдимия Я. по повдигнатото му обвинение.

В съдебното заседание пред настоящата инстанция представителят на Върховната прокуратура поддържа протеста и направеното с него искане.

Подсъдимият Ц. С. К., редовно призован, не се явява. Неговият защитник пледира за оставяне в сила на оспорения съдебен акт.

Подсъдимият С. И. Я. и неговият защитник поддържат подадената касационна жалба по изложените в нея съображения и искания за отмяна на въззивната присъда и оправдаване на подсъдимия.

Върховният касационен съд, първо наказателно отделение, като обсъди доводите на страните и извърши проверка в пределите по чл. 347, ал.1 от НПК, установи следното:

Районният съд – Благоевград с присъда № 906224/28.02.2022г., постановена по НОХД № 1622/2020 г., признал подсъдимите С. И. Я. и Ц. С. К. за виновни в това, че 04.03.2014 г., в град Симитли, в съучастие като съизвършители помежду си и с В. Т. Ч. (за последния наказателното производство е приключило по реда на 381 и сл. от НПК), в лек автомобил, без надлежно разрешително държали високорисково наркотично вещество - коноп (марихуана), с общо тегло 514 гр. на стойност 2056,00 лева, поради което и на основание чл. 354а, ал.3, пр. 2, т. 1 във вр. с чл. 20, ал. 2 и във връзка с чл. 54 от НК ги осъдил - подсъдимия Я. на една година лишаване от свобода, което да изтърпи при първоначален

„строг“ режим, и глоба в размер на 2000 лева; подсъдимия К. на една година лишаване от свобода, което да изтърпи при първоначален „общ“ режим, и глоба в размер на 2000 лева.

По жалби, подадени от защитниците на подсъдимите К. и Я., е образувано ВНОХД № 456/2022 г. по описа на Окръжен съд – Благоевград. С оспорената сега въззивна присъда на основание чл. 336, ал. 1, т. 3 от НПК първоинстанционният съдебен акт е отменен в частта, с която подсъдимият Ц. К. е бил осъден за извършено от него престъпление по чл. 354а, ал.3, пр. 2, т. 1 във вр. с чл. 20, ал. 2 от НК и вместо това на основание чл. 304 от НПК е признат за невинен и оправдан по така повдигнатото му обвинение.

Окръжният съд е изменил присъдата в частта ѝ, с която подсъдимият С. Я. е бил признат за виновен да е извършил престъплението по чл. 354а, ал.3, пр. 2, т. 1 във вр. с чл. 20, ал.2 от НК и в съучастие с подсъдимия К. На основание чл. 59 от НК от наложеното на подсъдимия Я. наказание лишаване от свобода съдът приспаднал времето, през което спрямо него са прилагани мерки за неотклонение „задържане под стража“ и „домашен арест“. Присъдата е изменена и в частта за определения режим на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода по отношение на Я., като на основание чл. 57, ал.3 от ЗИНЗС е постановен „общ“ такъв.

I. Касационната жалба, подадена от името на подсъдимия С. Я., е процесуално недопустима по следните съображения:

В разглеждания случай с оглед повдигнатото обвинение и съобразно правилата на чл. 35 от НПК съдът, който следва да разгледа делото като първа инстанция е районният съд, а въззивната инстанция е съответният окръжен съд.

Съгласно чл. 346, т. 2 от НПК на касационна проверка подлежат новите присъди, постановени от окръжния съд като въззивна инстанция по дела от общ характер, освен тези, с които деецът е бил освободен от наказателна отговорност по чл. 78а от НК. Процесуалната норма на чл. 336 от НПК определя случаите, в които второстепенният съд дължи произнасяне с присъда, а именно: прилагане на закон за по -тежко наказуемо престъпление, за което е имало съответно обвинение в първата инстанция; осъждане на оправдан подсъдим, ако е имало съответно обвинение в първата инстанция; оправдаване на подсъдим, осъден от първоинстанционния съд. Постановяването на нова присъда, съобразно предвидения регламент, е обусловено от цялостно пререшаване на въпросите, свързани с виновността и отговорността на подсъдимия. Извън приложното поле на чл. 336 от НПК остават случаите, при които деецът поначало правилно е признат за виновен в извършването на съответното престъпление, но неправилно е осъден да го е осъществил в съучастие поради това, че съучастникът му незаконосъобразно е бил признат за виновен. В такива хипотези основните въпроси за вината и отговорността на осъдения подсъдим не се пререшават генерално, защото на корекция подлежат единствено изводите за присъствието на съучастие. Ето защо въззивният съдебен акт в частта, отнасяща се до осъдения от първоинстанционния съд подсъдим, има характер на решение, което по аргумент от чл. 346, т. 2 от НПК не подлежи на касационен контрол.

По настоящето дело окръжният съд като въззивна инстанция се е произнесъл с нова присъда на основание чл. 336, ал.1, т. 3 от НПК, тъй като е пререшил въпроса за вината на подсъдимия Ц. К.. При този резултат от въззивната проверка, засягаща единия от съучастниците, втората инстанция е изменила първоинстанционната присъда, с която подсъдимият С. Я. е бил признат за виновен да е осъществил деянието и в съучастие с подсъдимия К.. В останалата част осъдителната присъда на районния съд, постановена по отношение на Я. за извършено от него в съучастие с осъдения Ч. престъпление по чл. 354а, ал.3, пр. 2, т. 1 във вр. с чл. 20, ал.2 от НК, е потвърдена. Тоест, въпросите за вината и отговорността на подсъдимия Я. не са пререшени по генерално различен начин. По своето съдържание постановеният въззивен съдебен акт в тази му част има характер на решение и като такова не подлежи на редовен касационен контрол по реда на глава двадесет и трета от НПК. Затова касационната жалба на подсъдимия С. Я. следва да се

остави без разглеждане.

II. По доводите в касационния протест. Изложеното в предходния пункт се отнася и до кратко маркираните възражения на прокурора срещу изменителната част на въззивния съдебен акт, отнасяща се до подсъдимия С. Я., вкл. и за приложението на чл. 57, ал. 3 от ЗИНЗС, поради което не им се дължи отговор.

Протестът в частта, с която е оспорено постановеното от окръжния съд оправдаване на подсъдимия Ц. К., е допустим предвид нормата на чл. 346, т. 2 от НПК, но съдържанието му и това на допълнението към него, изискват лимитиране на пределите на касационната проверка. Известно е, че тези предели се определят с касационния протест/жалба чрез посочване в тях на поддържаните касационни основания и подкрепящите ги аргументи.

В случая в протеста е отразено единствено основаниято по чл. 348, ал.1, т. 1 от НПК, като е направено уточнението, че ще бъде представено допълнение след изготвяне на мотивите към въззивната присъда. В постъпилото допълнение също е визиран касационният повод – нарушение на материалния закон, макар че доводите, които са изложени, се изчерпват със собствения на касатора анализ на доказателствените източници, който според него съдът е бил длъжен да направи, но не е сторил това. Изложението разкрива, че същинската претенция към съдебния акт е доказателствена, която поначало е от процесуално естество, а не по приложението на материалния закон. По този начин практически се въвеждат аргументи, свързани с второто от касационните основания, и предназначени да обосноват бланкетно заявеното оплакване в протеста, че събраните доказателства обосновават обвинителната теза и в тази ѝ част. Неправилно дадената квалификация на касационното основание нямаше да бъде непреодолим недостатък на протеста, ако се изтъкваха такива процедурни недостатъци, които да поставят под съмнение правилността на формирането на вътрешното убеждение на решаващия съдебен състав. Предложените в подкрепа на оспорването съображения, изводими от писменото допълнение, отразяват единствено несъгласие с извършеното оценъчно третиране на доказателствата и по същество се претендира определени доказателствени източници да бъдат интерпретирани единствено по предложения от касатора начин, противостоящ на техния съдебен прочит. Под претекст за нарушение на материалния закон с възраженията всъщност се оспорват като необосновани приетите факти относно участниците в инкриминираното деяние, като се поддържа, че не са обсъдени показанията на свидетелите А. и С., установяващи факти за съпричастност на К. към неговото (на деянието) извършване.

При така очертаните особености на протеста и допълнението към него, доколкото не са налице процесуални нарушения от категорията на абсолютните, за които касационната инстанция следи служебно, трябва само да се отбележи, че всички елементи на доказателствената съвкупност са получили дължимото съдийско внимание. Затова и доводът за неоправдано игнориране на показанията на цитираните свидетели е лишено от основание. В сезиращите документи се признава, че показанията на А. , припознати като подкрепящи обвинителните твърдения за авторството на подсъдимия К., са базирани на споделената от свидетеля оперативна информация. Съобразявайки тази характеристика на свидетелстването, съдът е аргументирал тезата си, че основаната на оперативни източници непроверима информация не е достатъчна за изясняване по надлежния ред на факти за съучастие на К. в престъпното посегателство. Извън това, данните, на които се акцентира в допълнението към протеста, за провеждана телефонна комуникация между Ч. и К., който се включвал в нея чрез телефона на подсъдимия Я., не са пренебрегнати. Напротив, преценявайки ги и по същество, съдът е приел, че те не могат да бъдат отнесени към конкретното деяние, предмет на изследване в настоящия наказателен процес. Несъгласието си с изводите за оправдаването на К. касаторът е мотивирал с цитиране на фрагменти от показанията на свидетелката С., за които се настоява, че обосновават извод,

противоположен на този, направен от втората инстанция. В мотивите на въззивната присъда присъства съдържателен коментар на показанията на С., в резултат на който съдът е заключил, че същите не създават убедителна основа за направата на предложения в протеста извод за престъпно авторство в лицето на подсъдимия К. като единствено възможен (виж, стр.10 от мотиви).

На отхвърляне подлежи и споделеното в допълнението към протеста мнение, очевидно заявено като подкрепящо оспорването, че двамата подсъдими и след извършване на процесното деяние са извършвали престъпления с предмет наркотични вещества, за които са били и осъдени впоследствие. Информационният източник за посоченото обстоятелство поне по отношение на подсъдимия К. не е назован, но не това е съществено. Такива данни за предходна или последваща съдимост на дееца принципно са способни да характеризират личността му, но не могат да се използват като аргумент в подкрепа на неговата виновност и в полза на въведеното обвинение, защото това е в противоречие с доказателственото право.

С оглед на всичко изложено недостатъците, разчетени в протеста и допълнението като нарушение на материалния закон, не компрометират заключението на окръжния съд, че участието на подсъдимия К. в инкриминираното по делото противоправно държане на високорисковите наркотични вещества не е доказано по изискуемия се от закона несъмнен начин като основен критерий за постановяване на осъдителна присъда.

II. РЕШЕНИЯ НА ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ

6. Проверката която извършва съдът в производство по чл. 19, ал. 3 от ЗЗД е същата, която прави нотариуса при сключване на договор за покупко-продажба на недвижим имот, което изисква извършването на преценка дали към момента на обявяване на предварителния договор за окончателен продавачът е собственик на имота.

чл. 19, ал. 3 ЗЗД

Решение № 723 от 4.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 831/2024 г., I г. о., докладчик съдията Атанас Кеманов

Производството е по реда на чл. 290 от ГПК и е образувано по касационна жалба на Д. С. Й., чрез процесуалния си представител адвокат З. П., срещу решение № 465 от 07.12.2023г. по в.гр.д.№698/2023г. на Русенския окръжен съд.

Състав на Русенския окръжен съд е отменил решение №1023/30.06.2023г. постановено по гр.д. №5622/2022г. по описа на РРС, в частта, с която е признато за установено по отношение на Община Иваново, че Д. С. Й. е собственик на УПИ *** в кв.***по регулационния план на [населено място], Община Иваново, [улица] вместо него е постановено друго, с което е отхвърлен иска на Д. С. Й., ЕГН [ЕГН] от [населено място], с правно основание чл.124, ал.1 ГПК, да бъде признато за установено по отношение на Община Иваново, че е собственик на УПИ *** в кв.***по регулационния план на [населено място], Община Иваново, [улица], като неоснователен.

В касационната жалба се поддържа, че въззивното решение е постановено в нарушение на материалния закон, при допуснати съществени нарушения на съдопроизводствените правила и е необосновано, поради което се моли за неговата отмяна и постановяване на касационно решение по съществото на спора, с което предявеният иск бъде изцяло уважен.

В писмен отговор в срока по чл. 287, ал. 1 ГПК, ответникът по касация Община Иваново оспорва основателността на подадената жалба.

Въззивният съд е установил по делото, че през 1947г. М. М. К. е получил държавно дворно място от 630 кв.м., парцел ***в кв.***, [населено място] за сумата от 5040 лева, което му е било предоставено от ТПС комисия в [населено място].

През 1956г. същият е сключил с Й. Г. предварителен договор за покупко-продажба за предоставеното му дворно място.

С решение №377/06.11.1975г., постановено по гражданско дело №2621/1975г. по описа на РРС, е обявен за окончателен предварителен писмен договор от 23.05.1956г., по силата на който М. М. К. е прехвърлил на Й. Х. Г. собствения си недвижим имот : дворно място от 630 кв.м., което по плана на [населено място] образува парцел*** в кв.***, при посочени съседи.Към момента на влизане в сила на съдебно решението купувачът Й. Г. е имал сключен граждански брак с лицето Н. Г.

С договор за покупко-продажба обективиран в нотариален акт №84, том I, рег.№814, дело №71/03.04.2000г. по описа на нотариус с рег.№219, С. Й. Х. закупил от Н. Г. и Х. Х. 5/6 идеални части от дворно място в [населено място]- цялото с площ 630 кв.м., което по регулационния план на селото образува парцел*** в квартал №***, заедно с построената върху това място жилищна сграда.Не е спорно, че страните по сделката са наследници по закон на Й. Х. Г., поч. на 26.01.1998г.

С договор за покупко-продажба по нотариален акт №71, т.I, рег.№511, дело №72 от 2019г. на нотариус К.К., С. Й. Х. и С. Х. Х. са продали на Д. С. Й. собствения си недвижим имот, а именно УПИ ***, в кв.***, с площ от 630кв.м., заедно с построената в него едноетажна жилищна сграда, като продавачите си запазили пожизнено вещното право на ползване.

По делото е представен АОС№569/22.05.2002г., с който УПИ *** в кв.***по ПУП на [населено място] е актуван като общинска собственост.С Акт №1981/23.07.2020г. е извършена поправка на АОС №569 /22.05.2002г. Изменени са: правното основание; площта на имота; границите.В графа „Забележки“ е отразено, че в имота има изградена едноетажна жилищна сграда със застроена площ 28 кв.м., собственост на Д. С. Й.

Въз основа на така установената фактическа обстановка въззивният съд е приел, че с протоколи №7/20.10.1947г. и №9/22.10.1947г. на Общинска комисия за трудова поземлена собственост с процесния имот е одворен М. М. К..Одворяването е станало по реда на чл.49 ЗТПС /отм.ДВ бр.90/53г./, според който раздаването и изплащането на стопанските дворове става по реда на оземляването.Според чл.42 ЗТПС /отм./, оземлените в продължение на 20 години от датата на протокола на общинската комисия за ТПС за оземляването им имат право на владение и ползване на земите, а макар и да са ги изплатили предсрочно, те не могат да отчуждават земите, с които са оземлени, както и собствените такива или да ги обременяват с тежести, освен пред БЗК банка.Според чл.119 ЗТПС /отм./, когато оземлените не изпълняват задълженията си по този закон, дадената им земя се отнема и връща във фонда.Придобиването на правото на собственост по ЗТПС/отм./ е резултат на сложен фактически състав, който включва владение и ползване през период от 20 години и заплащане цената на земята.Предвид тази законова уредба, одвореният М. К. не е имал право да отчуждава дворното място до 22.10.1967г.С договор рег. №1345/23.05.1956г., преди изтичане на 20 годишния срок, М. К. продал на Й. Г. процесното дворно място, ведно с построената в него сграда, а с решение №377/6.11.1975г. по гр.д.№2621/1975г. по описа на РРС, този предварителен договор бил обявен за окончателен по иск на купувача срещу наследниците на продавача.Постановеното съдебно решение по гр.д.№2621/1975г. е нямало вещно прехвърлително действие, тъй като продавачът М. М. К. не е бил собственик на имота, не е имал и право да го отчуждава 20 години от одворяването. Тъй като имотът не е бил собственост на праводателя им, а е бил държавен, не е постигнат целения правен ефект-прехвърляне правото на собственост.Последващите сделки с имота също не прехвърлят на приобретателите правото на собственост.

С постановеното определение №3954/26.08.2024г. е допуснато касационно обжалване на въззивното решение по реда на чл.280, ал.2, предл.3 от ГПК.

Разпоредбата на чл.34 от ЗТПС-отм. предвижда, че подлежат на оземляване всички лица, които изкарват прехраната си със земеделие или отраслите му и не притежават земи или притежават земи по-малко от средния тип земеделско стопанство за населеното място.Раздаването и изплащането на дворните места става по реда на оземляването, определен в този закон/чл.50/.Оземляването и отземляването се извършва от общинската комисия за трудова поземлена собственост/чл.37, ал.1/. Оземлените заплащат дадените им земи по оценките, по които са причислени към фонда, като при влизане във владение на земята плащат 5% от стойността, а остатъка заплащат в 20-годишен срок с равни, годишни, безлихвени вноски, като в продължение на 20 години от датата на протокола на общинската комисия за ТПС за оземляването им имат право на владение и ползуване на земите, но не могат да отчуждават или да ги обременяват с тежести/освен пред БЗК банка/, независимо от това, че са ги изплатили предсрочно/чл.42 и чл.43, ал.1 от ЗТПС-отм./Когато оземлените не изпълняват задълженията си по този закон, дадената им земя се отнема и връща във фонда /чл.119 от ЗТПС-отм./.

Не е спорно по делото, че с протоколи №7/20.10.1947г. и №9/22.10.1947г. на Общинска комисия за трудова поземлена собственост лицето М. М. К. е бил оземлен с дворно място от 630 кв.м., представляващо парцел ***в кв.***, [населено място].Не се спори и относно това, че през 1956г. оземленото лице е сключил с лицето Й. Г. предварителен договор за покупко-продажба за предоставеното му дворно място, който е бил обявен за окончателен с решение на съда от 06.11.1975г.

Сключеният през 1956г. предварителен договор за покупко-продажба няма вещно, а само облигационно действие.Същият е създал едно взаимно задължение за договаряне в тежест на всяка една от страните като правото, което е предмет на този договор ще бъде прехвърлено след сключване на окончателен договор за покупко-продажба или влизане в сила на решението, с което съдът е обявил предварителния договор за окончателен по реда на чл.19, ал.3 от ЗЗД. Във втората хипотеза съдебното решение е източник на продажбеното отношение.

В случая купувачите Й. Г. и съпругата му Н. Г. са придобили собствеността върху спорния имот след влизане в сила на решение №377/06.11.1975г., постановено по гражданско дело №2621/1975г. по описа на РРС.Прехвърлянето на собствеността е осъществено 28г. след оземляването на продавача, поради което не може да се приеме, че е налице неизпълнение на задълженията му, регламентирани в ЗТПС, което да е основание предоставената му земя да се отнеме и върне във фонда на основание чл.119 от ЗТПС.

Разпоредбата на чл.363 от ГПК предвижда, че когато задължението е за прехвърляне на право на собственост върху имот, съдът проверява и дали са налице предпоставките за прехвърляне на собствеността по нотариален ред, включително дали отчуждителят е собственик на имота. Проверката която извършва съдът в производство по чл.19, ал.3 от ЗЗД е същата, която прави нотариуса при сключване на договор за покупко-продажба на недвижим имот, което изисква извършването на преценка дали към момента на обявяване на предварителния договор за окончателен продавачът е собственик на имота.Тази проверка в случая е извършена от съответния районен съд, което означава, че прехвърлителят М.К. е изпълнил задължението си по чл.43, ал.1 от ЗТПС и е заплатил предоставеното му дворно място по определената от ТПС комисия оценка.

От изложеното следва, че купувачите Й. Г. и Н. Г. са придобили въз основа на съдебното решение правото на собственост върху имота, с който М.К. е бил оземлен.Впоследствие правото на собственост върху имота е било придобито по наследяване и продажба от лицето С. Й. Х., който заедно със съпругата си го е продал през 2019г. на ищцата като прехвърлителите са си запазили правото на ползване върху имота.Лицето, което притежава „голата“ собственост на имота, има правен интерес от иск

по чл. 108 ЗС, когато този имот се владее от лице, което не е носител на вещното право на ползване /решение № 13 от 24.02.2022 г. на ВКС по гр. д. № 2906/2021 г., I г.о./ Поради същите аргументи това лице може да предяви установителен иск за собственост срещу всяко лице, което с извънпроцесуалното си поведение оспорва неговото право. Такъв е и процесния случай, в който ответникът е актувал спорния имот като частна общинска собственост.

Предявеният по реда на чл.124, ал.1 от ГПК иск е основателен и следва да бъде уважен.

7. Искът по чл. 239, ал. 2 ДОПК е предвиден за защита правата на третите лица, засегнати от приключилото изпълнение на публичния изпълнител. Защитата чрез иска по чл. 239, ал. 2 ДОПК може да бъде проведена с отрицателен установителен иск – че длъжникът не е бил собственик към момента на публичната продажба на имота, или с положителен установителен иск – че трето лице /ищецът/ е бил собственик на имота. В първия случай предмет на иска ще е правото на собственост на длъжника върху вещта, върху която е насочено изпълнението, а правата на ищеца ще се установяват с оглед доказването на правния интерес от предявяване на иска. Във втория случай предмет на спора е правото на собственост на ищеца върху вещта, предмет на публичната продажба /т. 4 от ТР № 3/2015 г., ОСГТК/. И в двата случая обаче правото на собственост следва да бъде установено към момента на налагане на възбраната, която поражда действие само ако е наложена върху имот, собственост на длъжника.

чл. 239, ал. 2 ДОПК

Решение № 725 от 4.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 2686/2023 г., II г. о., докладчик съдията Здравка Първанова

Производството е по реда на чл.290 ГПК.

Образувано е по касационна жалба вх. № 2817/07.04.2023 г. на П. Т. А., чрез адвокат Л. П., срещу въззивно решение № 33/27.02.2023 г. по гр. д. № 8/2023 г. на Апелативен съд – Пловдив.

С определение №2935/12.06.2024г. е допуснато касационно обжалване на въззивното решение на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК по въпроса относно действието на наложена възбрана по отношение на имот, който не е собственост на длъжника по изпълнението към момента на налагането ѝ, който е обуславящ изхода на делото. Касационното обжалване е допуснато за проверка дали решаващите изводи на въззивния съд са в съответствие с приетото в т.5 от ТР № 6 от 14.03.2014 г. по тълк. д. № 6/2013 г., ОСГТК, ВКС. Въпросът е относим към приетото от въззивния съд, че в случая обстоятелството към кой момент длъжникът е придобил вещни права – преди или след вписване на възбраната, е без правно значение.

В касационната жалба се поддържа, че решението е неправилно поради нарушение на материалния закон, съществено нарушение на съдопроизводствените правила и необоснованост - основания за касационно обжалване по чл. 281, т. 3 ГПК. Твърди се, че въззивният съд не се е произнесъл по оплакванията във въззивната жалба, а е коментирал единствено основателността на наложените възбрани.

Ответникът по касация – ТД на НАП - Пловдив, чрез юрисконсулт Ц. К., оспорва жалбата.

Ответникът по касация А. С. А., действащ като ЕТ „Роншанс комплекс 90“- А. А., не изразява становище.

Върховният касационен съд, състав на II г.о., след проверка на заявените в

касационната жалба основания, приема следното:

С решение № 50153/04.01.2023 г. по гр. д. № 894/2022 г. на ВКС, I г. о., е отменено решение № 81 от 23.11.2021 г. по гр. д. № 306/2021 г. на Апелативен съд – Пловдив и делото е върнато за ново разглеждане от въззивния съд в частта, с която е обезсилено решение № 9/08.03.2021 г. по гр.д. № 3083/2020 г. на Окръжен съд – Стара Загора и производството е прекратено. Касационната инстанция е приела, че искът по чл.239, ал.2 ДОПК, независимо дали е предявен като отрицателен установителен – за отричане правото на собственост на длъжника по изпълнението, или като положителен установителен иск – за установяване правото на собственост на ищеца, има за предмет установяване правото на собственост към момента на налагане на възбраната и момента на извършване на публичната продажба, поради което предявеният в случая иск е допустим.

При новото разглеждане на делото с въззивното решение е потвърдено решение № 9/2021г. по гр.д.№ 3083/2020г. на ОС-Стара Загора в частта, с която е отхвърлен предявеният от П. Т. А. иск с правно основание чл.239, ал.2 ДОПК за установяване по отношение на ответниците ТД на НАП – Пловдив, офис Стара Загора и А. С. А., в качеството му на ЕТ „Роншанс комплекс – 90 – А. А.“, че длъжникът ЕТ „Роншанс комплекс – 90 – А. А.“ към момента на налагане на възбраната и продажбата не е бил собственик на целия, а на 1/2 идеална част от : самостоятелен обект в сграда - Апартамент № 31, разположен на III етаж, вх. Б от жилищната сграда, нахояща се в [населено място], [улица], със застроена площ на апартамента от 92. 17 кв. м., състоящ се от: две спални, дневна, кухня, с кухненски бокс, баня, тоалетна, антрета и балкони, с граници и съседи на апартамента по предходни документи за собственост: от изток - двор, от запад - стълбище, двор и [улица], от север двор и от юг апартамент на З. и Г. Т. и стълбище, който самостоятелен обект в сграда е с идентификатор *****, с предназначение жилище, апартамент, на едно ниво със съседни самостоятелни обекти в сградата /по приложената кадастрална схема/, на същия етаж: *****; под обекта: обект № ***** и над обекта: обект № *****, заедно с прилежащите му: избено помещение № 1, без посочената площ по документ за собственост, а по данъчно записване с площ от 5. 00 кв. м., с граници и съседи /по документи за собственост/: от изток коридор и складово помещение; от запад - двор; от север - мазе на П. К. Б. и от юг - мазе на Щ. Щ. и двор, и таванско помещение № 5, без посочена площ по документ за собственост, а по данъчно записване, с площ от 5. 00 кв.м., с граници и съседи /по документи за собственост/: от изток двор; от запад - таван на И. и Д. П. и коридор; от север - коридор и таван на М. Г. и от юг- таван на С. С. и мазе на Щ. Щ., и заедно с 3.157 % ид. ч. от общите части на сграда № 1 и от общите помещения в нея, а именно: в избения етаж: една обща пералня и едно складово помещение, както и заедно с 3.157 % ид. ч. от правото на строеж върху дворното място, в което е построена сградата, представляващо поземлен имот с идентификатор *** по кадастралната карта и кадастралните регистри на [населено място], одобрени със Заповед № РД - 18 - 65 от 30.05.2008 г. на Изпълнителния директор на Агенцията по геодезия, картография и кадастър, предмет на изпълнението по изп. д. № 24150003526-2015/19.03.2015г. по описа на ТД на НАП- Пловдив, офис Стара Загора, а по описа на ТД на НАП - Пловдив, офис – Стара Загора имотът е индивидуализиран като: апартамент, КИД *****, самостоятелен обект в сграда №1, разположена в поземлен имот с идентификатор ***, с предназначение на самостоятелния обект - жилище, апартамент, с площ от 92. 17 кв. м. с прилежащи части - избено помещение № 1 и таванско помещение № 5, нахоящ се в [населено място], [улица], вх. Б, ет. 3, ап. 31.

Въззивният съд е приел за установено, че на 18.09.2012 г. е вписана възбрана върху процесния имот, като впоследствие срещу А. С. А. в качеството му на ЕТ „Роншанс комплекс – 90 – А. А.“, е образувано изп. дело № 24150003526-2015 по описа на ТД на НАП-Пловдив, по което въз основа на проведена на 15.07.2019 г. публична продажба, с постановление за възлагане от 05.09.2019 г., имотът е възложен на А. Д. Т. От

представените по делото писмени доказателства е установено, че с нотариален акт за прехвърляне право на собственост срещу поемане на задължение за издръжка и гледане от 21.08.1984 г. апартаментът е придобит от А.. За безспорно е прието, че към този момент ответникът е бил в граждански брак с Н. Д. Ч., поради което върху имота е възникнала съпругеска имуществена общност съгласно чл. 13, ал. 1 СК от 1968 г. /отм./. След прекратяване на брака между тях през 2010 г. и по силата на договор за доброволна делба от 08.10.2013 г., А. А. е станал изключителен собственик на процесния имот, като през 2015 г. е прехвърлил 1/2 ид. ч. от него на ищцата П. А. срещу задължение за издръжка и гледане. При така установените обстоятелства съдът е приел, че към момента на вписване на възбраната на 18.09.2012 г. имотът е бил съсобствен между А. и Н. при равни дялове, поради което наложената възбрана върху целия имот не е проявила действие по отношение на бившата му съпруга Н. за притежаваната от нея 1/2 ид. ч. съгласно разясненията в т. 5 от ТР 6/2014 г., ОСГТК на ВКС. Посочено е, че възбраната поражда действие от вписването ѝ по партидата на всеки собственик, съгласно чл. 36, ал. 1 ПВ, като правните последици се разпростират в няколко насоки: 1/задължава длъжника да не се разпорежда с възбранения имот, както и да не изменя, поврежда или унищожава имота; 2/оповестява на третите лица наложената възбрана; 3/прави недействително по отношение на кредитора всяко разпореждане с възбранения имот след вписване на възбраната. Съдът е посочил, че ако длъжникът действително е собственик на възбранения имот, вписаната възбрана ще породи действие, като съгласно чл. 453 ГПК извършените след вписването разпоредителни сделки с имота ще бъдат непротивопоставими на ищеца.

В заключение въззивният съд е приел, че действието на възбраната, уредено в чл. 452, ал. 2 ГПК, изисква наличието на вписана възбрана, извършено след вписването на възбраната отчуждаване, и притежание на прехвърлените или отчуждени вещни права от длъжника по изпълнението. Ето защо с факта на придобиването впоследствие на другата 1/2 ид. ч. от процесния имот от страна на А. А. се постига пълно съответствие между обема на наложената възбрана и притежаваните от А. права. Обстоятелството, към кой момент длъжникът е придобил вещните права – преди или след вписване на възбраната, е без правно значение, след като към момента на отчуждаването им те са били негово притежание. Съдът е счел, че след като наложената върху целия имот възбрана не е била заличена за частта на бившата съпруга на длъжника /1/2/, с придобиването ѝ от А., възбраната е породила действие и върху нея. Като допълнителен мотив съдът е посочил, че върху новопридобитата част възискателят не би могъл да наложи нова възбрана по същото изпълнително дело. Наложена през 2012 г. възбрана върху процесния имот обхваща и впоследствие придобитата през 2013 г. 1/2 ид. ч. от него, с която длъжникът е станал изключителен собственик на целия имот, съответно сделката, от която ищцата черпи права, е относително недействителна на основание чл. 206, ал. 1 ДОПК, вр. чл. 452, ал. 2 ГПК по отношение на държавата в качеството ѝ на възискател, доколкото е извършена след вписване на възбраната върху процесния имот.

С оглед рамките на производството по чл.290, ал.2 ГПК и рамките на касационната жалба, във връзка с релевантите за изхода на спора правни въпроси, по които е допуснато и касационното обжалване с определението по чл.288, ал.1 ГПК, настоящият състав намира следното:

По въпроса, по който е допуснато касационно обжалване на въззивното решение следва да се посочи задължителната практика на ВКС, изразена в ТР № 6/2013г. В постановките на т.5 от ТР е прието, че обезпечителната мярка възбрана на недвижим имот се налага чрез вписването в нотариалните книги по партидата на ответника. Съгласно чл.36, ал.1 ПВп. в партидната книга се нанасят последователно накратко под името на всеки собственик и на определената за него страница, извършените вписвания, отбелязвания и заличавания, отнасящи се до него, като се посочва книга, том и страница на подреждане на акта. Ако длъжникът действително е собственик на възбранения имот,

вписаната възбрана ще породи действие, като съгласно чл.453 ГПК, извършените след вписването на възбраната сделки с недвижимия имот ще бъдат непротивопоставими на ищеца /взискателя/. Когато имотът в действителност не е собственост на длъжника, а на трето лице, възбраната няма да породи действие спрямо това лице.

С оглед посоченото ТР и изложеното по процесуалноправния въпрос, оплакванията в касационната жалба за допуснати от въззивната инстанция нарушения на материалния и процесуалния закон, са основателни.

По делото е категорично установено, че възбраната, като обезпечителна мяра, е вписана на 18.09.2012г. върху целия имот, макар длъжникът да е бил собственик само на 1/2 ид.ч. от него с оглед прекратената СИО. Следователно, съгласно цитираната задължителна практика на ВКС, възбраната не е породила действие за тази 1/2 ид.ч. от имота – собственост на трето лице. Придобиването от страна на длъжника впоследствие на тази 1/2 ид.ч. по силата на договор за доброволна делба от 08.10.2013г. е ирелевантно за действието на възбраната като такава върху целия имот. В противоречие с цитираната тълкувателна практика са изводите на въззивния съд, че е без правно значение обстоятелството, към кой момент длъжникът е придобил вещните права – преди или след вписване на възбраната, след като към момента на отчуждаването им те са били негово притежание, както и че наложената през 2012 г. възбрана върху процесния имот обхваща и впоследствие придобитата през 2013 г. 1/2 ид. ч. от него. След като длъжникът е бил собственик само на 1/2 ид.ч. от недвижимия имот, то и вписаната обезпечителна възбрана върху целия имот, е породила действие само за 1/2 ид.ч. от него. Оттук и разпоредителната сделка с частта на бившата съпруга в полза на длъжника /през 2013г./, както и прехвърлянето на тази 1/2 ид.ч. от последния в полза на ищцата /през 2015г./ не са извършени след вписана и породила действие възбрана върху прехвърления имот. Следователно сделката, от която ищцата черпи права по нотариален акт № 102/2015г., не е относително недействителна по отношение на държавата на основание чл. 206, ал. 1 ДОПК, вр. чл. 452, ал. 2 ГПК.

Искът по чл.239, ал.2 ДОПК е предвиден за защита правата на третите лица, засегнати от приключилото изпълнение на публичния изпълнител. Според приетото в отменителното решение на ВКС /№ 50153/2022г. по гр.д. № 894/2012г., I г.о./ защитата чрез иска по чл.239, ал.2 ДОПК може да бъде проведена с отрицателен установителен иск – че длъжникът не е бил собственик към момента на публичната продажба на имота, или с положителен установителен иск – че трето лице /ищецът/ е бил собственик на имота. В първия случай предмет на иска ще е правото на собственоост на длъжника върху вещта, върху която е насочено изпълнението, а правата на ищеца ще се установяват с оглед доказването на правния интерес от предявяване на иска. Във втория случай предмет на спора е правото на собственост на ищеца върху вещта, предмет на публичната продажба /т.4 от ТР № 3/2015г., ОСГТК/. И в двата случая обаче правото на собственост следва да бъде установено към момента на налагане на възбраната, която поражда действие само ако е наложена върху имот, собственост на длъжника.

С оглед установените по делото факти и приетото по въпроса, по който е допуснато касационно обжалване, следва да се приеме, че към момента на публичната продажба и издаването на постановлението за възлагане – 05.09.2019г. /след завеждане на настоящата искова молба на 10.09.2018г./, длъжникът А. С. не е бил собственик на процесната 1/2 ид.ч. от имота. Неправилен и необоснован е изводът на въззивния съд, че е без правно значение кога длъжникът А. е придобил правата върху тази 1/2 ид.ч. от имота – преди или след вписаната възбрана, след като към момента на отчуждаването им те са били негово притежание. Както бе посочено вече, възбраната за 1/2 ид.ч. от имота не е породила действие, тъй като тази част не е била собственост на длъжника към момента на налагането ѝ, поради което последвалите сделки, в т.ч. и тази, от която ищцата черпи права, са породили действие и не са недействителни по отношение на държавата.

Въззивното решение следва да бъде отменено и да се постанови друго, с което така предявеният иск бъде уважен.

8. Наличието на правен интерес за предявяването на положителен установителен иск, включително и на иск за признаване право на собственост, е абсолютна процесуална предпоставка за допустимостта на иска, за наличието на която съдът следи служебно. При съмнение дали е налице правен интерес от предявяването на такъв иск съдът следва да даде на предявилото иска лице указания да обоснове правния си интерес, а при наличието на въведено от ответника по иска възражение за недопустимостта на иска, да извърши преценката въз основа на твърденията на спорещите страни и данните по делото.

Действително в практиката си ВКС приема, че от преценката на ищеца зависи в какъв обем ще потърси исковата защита, но това разрешение касае случаите, в които действително между страните е налице спор за принадлежността на правото на собственост и е установено извънсъдебно оспорване от страна на ответника, а когато такова извънсъдебно оспорване липсва, то постановяването на решение, с което правата на ищеца да бъдат признати със сила на присъдено нещо е необходимо с оглед последващо нанасяне на имота в кадастрална карта или по друга причина, която може да бъде изведена от приложима правна норма.

чл. 124, ал. 1 ГПК

чл. 35, ал. 1 ЗОС

Решение № 736 от 12.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 1467/2024 г., I г. о., докладчик съдията Светлана Калинова

Производството е по чл. 290-293 ГПК.

Образувано е по касационна жалба с касационна жалба вх. № 1219/05.02.2024г. на [община], представлявана от кмета П. К., чрез процесуалния представител главен юрисконсулт П. В. срещу решение № 464/22.12.2023г. постановено по в.гр.д. № 585/2023г. на Пазарджишкия окръжен съд в частта, с която след като е отменено първоинстанционното решение №811/14.07.2023г., постановено по гр.д. №4364/2021г. на Пазарджишкия районен съд, е уважен предявеният от М. А. В. и З. З. В. против касатора [община] положителен установителен иск за собственост с правна квалификация чл.124, ал.1 ГПК и е признато за установено между страните, че ищите са собственици на реална част с площ 254.60кв.м. от УПИ [№] целият с площ от 523 кв.м., находящ се в кв.41 по плана на [населено място], общ.П., при граници на имота: изток УПИ - [№], юг - улица, запад УПИ [№] и север - УПИ [№], която неправилно е нанесена в КККР, като част от имот с идентификатор [№], вместо като част от имота на ищите с идентификатор [№]; уважен е предявеният от М. А. В. и З. З. В. против [община] положителни установителен иск за собственост с правна квалификация чл.124, ал.1 ГПК и е признато за установено между страните, че ищите са собственици на реална част с площ 4 кв.м. от УПИ [№] целият с площ 523 кв.м., находящ се в кв.41 по плана на [населено място], общ.П., при граници на имота: изток УПИ - [№], юг - улица, запад - УПИ [№] и север - УПИ [№], която неправилно е нанесена в КККР като част от имот с идентификатор [№], вместо като част от имота на ищите с идентификатор [№].

Касаторът поддържа, че обжалваната от него част въззивно решение е недопустимо, тъй като за ищите не е налице правен интерес от предявяването на положителните установителни иски за собственост срещу общината, доколкото липсва спор за собственост. Моли в обжалваната част въззивното решение да бъде обезсилено и производството по делото бъде прекратено, като в полза на общината бъдат присъдени

направените разноси.

Допълнителни съображения излага в проведеното по делото открито съдебно заседание, както и в представена в заседанието писмена защита.

В писмен отговор в срока по чл. 287, ал. 1 ГПК ответниците по тази касационна жалба М. А. В. и З. З. В., чрез процесуалния си представител адв.С. К.-Н. от АК-П., изразяват становище, че касационната жалба е неоснователна по изложените в отговора съображения. Претендират присъждане на направените по делото разноси.

Допълнителни съображения излагат в проведеното по делото открито съдебно заседание, както и в представена в заседанието писмена защита.

С определение №4311/30.09.2024г., постановено по настоящето дело, въззивното решение на Пазарджишкия окръжен съд е допуснато с цел проверка за допустимостта на постановеното от въззивния съд решение в обжалваната от [община] част.

По съществуто на правния спор Върховният касационен съд, като обсъди доводите на страните във връзка с изложените касационни основания и като извърши проверка на обжалваното решение по реда на чл. 290, ал. 1 и чл. 293 ГПК, приема следното:

М. А. В. и З. З. В. са предявили срещу Б. М. Б. и [община] иск за признаване правото им на собственост, а срещу Б. М. Б. и за предаване на владението върху 254.60 кв.м. от ПИ с идентификатор [№] по плана на [населено място], [община], както и искане за отмяна на н.а.№189, том VII, рег.№19174, дело №1316/2021г. по описа на нотариус А. И. с рег.№423, както и срещу Я. А. Д. и [община] иск за признаване правото им на собственост, а срещу Я. А. Д. и за предаване на владението върху 4 кв.м. от ПИ с идентификатор [№], с твърдението, че са придобили правото на собственост върху ПИ с идентификатор [№] по договор за покупко-продажба чрез публичен търг с тайно наддаване по чл. 35, ал. 1 от Закона за общинската собственост с рег.№761/25.11.2019г., вписан на същата дата в Службата по вписванията-гр.П. Твърдят, че със заявление рег.№01-445938/1.08.2021г. са поискали от СГКК-П. отстраняване на непълноти и грешки, свързани с промяна на границите на съседни имоти, но в хода на тази процедура е постъпило възражение от Б. М. Б., легитимиращ се като собственик на ПИ [№] по силата на н.а.№148/15.09.2021г. Поддържат, че съгласно действащия регулационен план на [населено място] от 1973г. техният имот попада в ПИ [№] с 254.60 кв.м. и в ПИ [№] с 4 кв.м. като оспорват правата на Б. М. Б. върху спорните 254.60 кв.м. и на Я. А. Д. върху спорните 4 кв.м., с твърдението, че имотът е собственост на [община], която не е продавала този имот и се включва в площта, която са придобили през 2019г.

С писмен отговор в срока по чл. 131 ГПК [община] поддържа, че предявеният срещу нея иск е недопустим поради липса на правен интерес, доколкото между ищите и общината няма спор за принадлежността на правото на собственост. Заявява, че изложеното в исковата молба отговаря на действителността.

Правата на предявилите иска лица са били оспорени от Б. М. Б. с твърдението, че е собственик на процесния имот, тъй като го е придобил на основание наследство и давност от своя дядо по бащина линия К. Б. С., който е владял имота, а след неговата смърт и той, в имотните му граници такива, каквито са били заснети повече от 60 години, а именно като поземлен имот №31 с площ от 1316 кв.м., заснет като ПИ с идентификатор [№] с площ от 1223 кв.м. Посочил, че по разписната книга към действащия план на селото от 1973г. УПИ [№] в кв. 41 е записан на наследници на К. Б. С., както и че ПИ 31 с площ 1316 кв.м. участва в този УПИ с 593 кв.м. Твърдял, че процесните 254.60 кв.м. по плана от 1973г. е предвидено да бъдат придадени по регулация към съседни имоти, но регулацията не е приложена. Твърдял също така, че съставеният на 10.11.2017г. Акт за частна общинска собственост не удостоверява правото на собственост на общината в посочения в него обем.

Правата на предявилите иска лица са били оспорени и от Я. А. Д. с твърдението, че спорната реална част от 4 кв.м. е била придадена от негов имот към съседния, като

регулацията не е била приложена.

От фактическа страна въззивният съд е приел за установено, че с договор за покупко-продажба чрез публичен търг с тайно наддаване на недвижим имот по чл. 35, ал. 1 от Закона за общинската собственост с вх.№761, сключен на 25.11.2019г. между [община], в качеството ѝ на продавач и М. А. З., в качеството му на купувач, продавачът е продал на купувача недвижим имот - частна общинска собственост, актуван с Акт за частна общинска собственост № 4951/10.11.2017г., вписан в дв. вх. рег. № 10328/13.11.2017г., том 34, акт №125 при Агенция по вписванията - Служба по вписванията [населено място], а именно: Урегулиран поземлен имот VII-32, с площ 523кв.м., находящ се в кв.41 по плана на [населено място], [община], при граници на имота: изток: УПИ [№], юг- [улица], запад - УПИ [№], север - УПИ-[№], за сумата от 3600 лв.

Посочено е, че съгласно скица №15-1188496-01.11.2021г., поземлен имот с идентификатор [№] е с адрес в [населено място], ул.“25-та“ №22 и с площ: 341кв.м., предишен идентификатор: няма, номер по предходен план: 32, квартал 41, парцел VII, съседи: [№], [№].

Съобразено е, че в Акт № 4951 за частна общинска собственост от 10.11.2017г. за вид и описание на имота е посочено УПИ [№] в кв. 41 по плана на селото утвърден със Заповед №159/28.09.1973г.

От правна страна въззивният съд е приел, че с договор за покупко - продажба, чрез публичен търг с тайно наддаване на недвижим имот по чл. 35, ал. 1 от Закона за общинската собственост, рег. №761/25.11.2019г., вписан под акт 151, том 31, вх.рег.№8997/25.11.2019г. двоен регистър 8985 по описа на Служба по вписванията-П., ищите М. А. З. и З. З. В. са придобили от [община] собствеността върху недвижим имот: УПИ [№], с площ от 523 кв.м., находящ се в квартал 41 по плана на [населено място], общ. П., при граници и съседи на имота: изток - УПИ [№], юг - [улица], запад - УПИ [№] и север - УПИ [№], като съгласно КККР на [населено място], общ.П., обл.П., одобрени със заповед РД-18-256/22.07.2020г. на Изпълнителния директор на АГКК, имотът представлява ПИ с идентификатор [№], адрес на поземления имот: [населено място], общ.П., ул. „25-та“ №22, с площ от 341 кв.м., трайно предназначение на територията: Урбанизирана, начин на трайно ползване: Ниско застрояване (до 10 м.). Посочено е, че ответната община не оспорва, че от момента на продажбата процесните реални части принадлежат на ищите.

Прието е, че към момента на сключване на договора за покупко-продажба от 25.11.2019г. [община] се легитимира като собственик на процесния недвижим имот и по силата на този договор правото на собственост е придобито от М. А. В. и З. З. В., като възражението на Б. М. Б. за придобиване на процесната реална част, заснета към имот с идентификатор [№] по КККР, представляващ УПИ [№], по давност и наследствено правоприемство, поради неприложена регулация и изтичане на сроковете по §8, ал. 1 ЗУТ и автоматично прекратяване на отчуждителното действие за изравняване на частите в образувани съсобствени дворищнорегулационни парцели и за заемане на придадени поземлени имоти или части от тях, както и възражението на Я. А. Д., че регулацията не е приложена, са приети за неоснователни.

Съобразено е обстоятелството, че имоти с пл.№31 и 32 са включени в регулацията на [населено място] с одобреното разширение на регулацията със заповед №159 от 1973г., като според този регулационен план спорната част попада в парцел VII-32, за който са изложени съображения, че към момента на съставянето на Акта за частна общинска собственост №4951/10.11.2017г. е общинска собственост с посочената в акта площ от 532 кв.м. Прието е, че със сключването на договора за покупко-продажба от 25.11.2019г. регулацията е приложена във формата, предвидена в § 8, ал. 3 ПР на ЗУТ, като със заплащането на цената по договора за покупко-продажба и с площите, с които имотът е описан в договора, на практика регулацията е приложена и реалната част от 254 кв.м.,

придаваеми от имот с идентификатор [№] е заплатена и съответно придобита от ищите. Аналогичен извод е направен и за реалната част с площ от 4 кв.м., придаваеми от имот с идентификатор [№].

По възражението на [община] за недопустимост на предявения срещу нея по реда на чл. 124, ал. 1 ГПК, което е било поддържано и пред въззивния съд, въззивният съд не се е произнесъл, приемайки, че същото не е предмет на въззивна проверка, тъй като няма обжалване на първоинстанционното решение в тази му част.

Така постановеното въззивно решение (в обжалваната от [община] част) е валидно, но недопустимо.

Наличието на правен интерес за предявяването на положителен установителен иск, включително и на иск за признаване право на собственост, е абсолютна процесуална предпоставка за допустимостта на иска, за наличието на която съдът следи служебно. При съмнение дали е налице правен интерес от предявяването на такъв иск съдът следва да даде на предявилото иска лице указания да обоснове правния си интерес, а при наличието на въведено от ответника по иска възражение за недопустимостта на иска, да извърши преценката въз основа на твърденията на спорещите страни и данните по делото.

Действително в практиката си ВКС приема, че от преценката на ищеца зависи в какъв обем ще потърси исковата защита, но това разрешение касае случаите, в които действително между страните е налице спор за принадлежността на правото на собственост и е установено извънсъдебно оспорване от страна на ответника, а когато такова извънсъдебно оспорване липсва, то постановяването на решение, с което правата на ищеца да бъдат признати със сила на присъдено нещо е необходимо с оглед последващо нанасяне на имота в кадастрална карта или по друга причина, която може да бъде изведена от приложима правна норма.

В случая липсата на правен интерес от предявяването на положителни установителни искове срещу [община] за реалните части от ПИ с идентификатор [№] и ПИ с идентификатор [№] по КК на [населено място] следва от установените по делото факти, а именно, че общината е продала на предявилите иска лица имот с площ от 523 кв.м., съответстващ на УПИ [№] в кв.41 по плана на [населено място] и не е оспорвала правата на купувачите както след сключването на договора за покупко-продажба, така и към момента на нанасянето на имотите в действащата кадастрална карта на селото след сключването на договора и към предявяването на иска. Дори след предявяването на исковите и въведените от ответниците Б. М. Б. и Я. А. Д. оспорвания, общината е поддържала, че имотът принадлежи на М. А. В. и З. З. В., вкл. спорните по делото реални части.

Неоснователни са доводите на М. А. В. и З. З. В., че правният им интерес от предявяването на установителен иск срещу [община] е обусловен от спор за собствеността върху процесната част от имота, конкретно проявление на който е обстоятелството, че в действащата кадастрална карта на селото спорните площи съставляват части от парцелите на общината. Тези твърдения и доводи се опровергават от заключението на изслушаната по селото СТЕ, според която регистриран собственик в КРНИ към действащата кадастрална карта за имот с идентификатор [№] е Б. М. Б. съгласно н.а.№148, том 26, дело 4445 от 15.09.2021г., а за имот с идентификатор [№] - Я. А. Д.. В КРНИ към действащата кадастрална карта на [населено място] към момента на предявяване на исковите [община] не е посочена като собственик на спорните по делото реални части от имоти, което обосновава извод за липса на правен интерес от предявяването на искове срещу общината, а оттам и за недопустимост на така предявените искове. Според представения по делото проект за изменение на КККР, на който предявилите иска лица се позовават, в КР като собственост на общината е посочен ПИ с идентификатор [№], части от който имот обаче не се твърди да са собственост на ищите. Идентични са и обстоятелствата, посочени в решение №17-307-28.09.2021г. на началник СГКК П., с което е отказано изменение на

кадастралната карта и кадастралните регистри, поискано със заявление №01-445938-11.08.2021г. от М. А. В. Действително в решението е посочено, че с това заявление М. А. В. е поискал отразяване на непълнота и грешка, свързана с промяна на границите и по отношение на имот с идентификатор [№], но в настоящето производство срещу [община] иск за този имот не е предявен. Освен това от данните по делото е видно, че ПИ с идентификатор [№] представлява улица, до която при отразяване на границите на УПИ [№] в кв. 41 като граници на ПИ [№] собственикът на ПИ [№] не би имал достъп.

И тъй като решението на първоинстанционния съд е обжалвано от М. А. В. и З. З. В. изцяло, т.е. и в частта, с която са били отхвърлени предявените срещу [община] установителни искове, изводът на въззивния съд, че допустимостта на тези искове не е предмет на въззивна проверка е неправилен.

Като не е констатирал недопустимостта на предявения срещу [община] положителен установителен иск поради липса на правен интерес, въззивният съд е постановил недопустимо решение, което на основание чл. 293, ал. 4 вр. чл. 270, ал. 3 ГПК следва да бъде обезсилено, а производството по делото - прекратено.

9. Възможността да се възлага и управлението на общите части на професионален управител е въведена с изменението на чл. 11, ал. 1, т. 11 ЗУЕС (изм. – ДВ, бр. 82 от 2023 г., в сила от 31.12.2024 г.), като до това изменение е предвидено, че само поддръжката на общите части може да се възлага с договор на външно лице. За разлика от договорите, сключени по решение на общото събрание и с мандат на управителния съвет /управителя/, индивидуалните договори не могат да изземват правомощия на общото събрание, т.е. договорите, сключени до влизане в сила на новата редакция на чл. 11, ал. 1, т. 11 ЗУЕС не могат да включват управление на общите части, което е правомощие на общото събрание. Клаузи, отнасящи се до управление на общи части, включително и относно начина на разпределение на дължимите такси за поддръжка и управление в индивидуални договори, без да е взето решение на ОСЕС, биха били нищожни поради това, че с тях се изземват изключителни правомощия на общото събрание на етажната собственост, които до 31.12.2024 г. не могат да се прехвърлят и на професионален управител дори по решение на ОСЕС. Такива клаузи за управление на общи части на етажна собственост в индивидуални договори са нищожни.

С индивидуални договори обаче може да се уговарят от отделен етажнен собственик клаузи за поддръжка на общи части, ако той поема и възнаграждението за това.

чл. 11, ал. 1, т. 11 ЗУЕС

Решение № 737 от 12.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 3118/2023 г., II г. о., докладчик председателят Бонка Дечева

Производството е по чл. 290 ГПК

По касационна жалба, подадена от „Пайонир Девелопмънт“ ЕООД, ЕИК 131233128, със седалище и адрес на управление: гр.София, р-н Възраждане, ул."Георги Вашингтон" №20, с определение № 2761 от 05.06.2024 г., е допуснато касационно обжалване на въззивно решение № 151 от 07.02.2023 г. по гр.д.№ 1168/2022 г. на Окръжен съд-Бургас, с което е отменено решение № 100/14.04.2022г, постановено по гр.д.№970/2021г на районен съд –гр.Несебър и вместо това са отхвърлени исковете, които „Пайонир Девелопмънт“ ЕООД е предявило против И. К., гражданин на Република Л., [дата на раждане] в [населено място] да бъде осъден ответника да плати на дружеството общо 7859,43лв, представляваща сбор от таксите за поддръжка за 2019г., 2020г. и 2021г./ по 2619,81лв. за

всяка година/ по договор за поддръжка и управление на Курортен апартаментен комплекс „Е. Р. Р.“, както и мораторни лихви върху таксите за всяка година: в размер на 617,11 лв. – за забава на главницата за 2019г., дължима за периода от 16.02.2019г. до 12.03.2020г. и 09.04.2020г.- 09.07.2021г.; в размер на 351,49 лв. – за забава на главницата за 2020г. за периода от 16.02.2020г. до 12.03.2020 г. и 09.04.2020г. до 09.07.2021г.; в размер на 104,79 лв. – за забава на главницата за 2021г., дължима за периода от 16.02.2021г. до 09.07.2020г., както и разноски за първа и въззивна инстанция в размер на 3492,73 лв.

В касационната жалба се навеждат оплаквания за неправилност на решението поради противоречие с материалния закон и необоснованост, тъй като не е съобразено, че договорът не е само за управление и поддръжка на общите части, а е с по-широк предмет, който включва и поддръжка на съоръжения и части от комплекса, които не са общи части, че нормата на чл. 51 ЗУЕС не изключва възможността да се уговорят и други услуги, които са извън компетентността на общото събрание, за които заплащането да се уговаря на квадратен метър застроена площ на обекта от етажната собственост.

Ответникът по касация И. К., гражданин на Република Л. оспорва касационната жалба, счита, че оплакванията в нея са неоснователни и моли решението, като обосновано и правилно, да се остави в сила.

Върховен касационен съд, състав на второ гр.о., като обсъди заявените в касационната жалба основания и данните по делото, приема следното:

По основанията за допускане до касация:

Касационно обжалване е допуснато на основание чл. 280, ал.1, т.3 ГПК по включението в предмета на спора въпрос, относим към крайния резултат а именно: Изцяло или частично е нищожен, сключен от етажен собственик с търговско дружество, договор за поддръжка и управление на общи части в сграда с режим на етажна собственост и на незастроената част от поземления имот, в който има изградени и съоръжения, алеи, площадки, басейни и др.?

Съгласно чл. 26, ал. 4 от ЗЗД договор може да бъде само частично недействителен. Нищожността на отделни части от договора може да доведе до нищожност на целия договор, само ако не може да бъде заместена по право от повелителни правила на закона или ако не може да се предположи, че договорът би бил сключен без недействителната му част.

Индивидуалните договори, сключени между собственици на самостоятелни обекти от сгради в режим на етажна собственост и външно физическо или юридическо лице, с които възлага поддръжката на общите части на външно на етажната собственост лице, когато не са индивидуално уговорени са типови. Сключването на индивидуалните договори за поддръжка не е задължително, за разлика от собствениците на обекти от жилищни комплекси от затворен тип, в които сключването на договори по чл. 2 ЗУЕС. За сключването на индивидуални договори за поддръжка на общи части не е необходимо решение на общото събрание на етажната собственост, за разлика от случаите, когато общото събрание на етажната собственост /ОСЕС/ е взело решение по чл. 11, ал.1, т.11 ЗУЕС /редакция ДВ бр. 57/2011 г./ за възлагане на дейности по поддържането на общите части на сградата на юридическо или физическо лице срещу възнаграждение, като общото събрание е определя и конкретни правомощия на управителния съвет (управителя) при сключване на такъв договор. Възможността да се възлага и управлението на общите части на професионален управител е въведена с изменението на чл.11, ал.1, т.11 ЗУЕС (изм. – ДВ, бр. 82 от 2023 г., в сила от 31.12.2024 г.), като до това изменение е предвидено, че само поддръжката на общите части може да се възлага с договор на външно лице. За разлика от договорите, сключени по решение на общото събрание и с мандат на управителния съвет /управителя/, индивидуалните договори не могат да изземват правомощия на общото събрание, т.е. договорите, сключени до влизане в сила на новата редакция на чл.11, ал.1, т.11 ЗУЕС не могат да включват управление на общите части,

което е правомощие на общото събрание. Клаузи, отнасящи се до управление на общи части, включително и относно начина на разпределение на дължимите такси за поддръжка и управление в индивидуални договори, без да е взето решение на ОСЕС, биха били нищожни поради това, че с тях се изземват изключителни правомощия на общото събрание на етажната собственост, които до 31.12.2024 г. не могат да се прехвърлят и на професионален управител дори по решение на ОСЕС. Такива клаузи за управление на общи части на етажна собственост в индивидуални договори са нищожни.

С индивидуални договори обаче може да се уговарят от отделен етажен собственик клаузи за поддръжка на общи части, ако той поема и възнаграждението за това. Това е отделна дейност от управлението, „насочена към запазване на общите части в добро състояние“ /пар.1, т.13 ЗУЕС/. С такива договори не може да се уговарят задължения на трети лица и да се обвързват останалите етажни собственици. Индивидуалните договори обаче могат да включват и други дейности, които са извън изключителната компетентност на общото събрание, като се уговарят клаузи за възмездно ползване на съоръжения, които не са обща част, възмездно поддържане на съоръжения, зелени площи и алеи, детски площадки, които са или не са общи части, осигуряване на услуги, като например обща рецепция, охраняем паркинг. Подобни клаузи, които не създават задължения за трето лице и не изземват правомощия на общото събрание на етажната собственост не са забранени от ЗУЕС и сочат на договор с комплексен предмет, включващ клаузи за наемно правоотношение, за изработка, за мандат и т.н. Такива клаузи в индивидуален договор между етажен собственик и изпълнител, осигуряващи поддържане на общите части в добро състояние или в по-люксов вид за сметка на отделен етажен собственик или осигуряващи възмездно за него услуги от изпълнителя или възможност за възмездно ползване на съоръжения и площи, които не са обща част, не сочат на забранен от законите резултат и не са нищожни.

По касационната жалба:

По делото е установено следното:

На 09.10.2006г е сключен договор за управление и поддръжка на Курортен апартаментен комплекс „Е. Р. Р.“ № MMC - S- PD/075-10.06 между ищеца „Пайонир Девелопмънт“ ЕООД и И. К., гражданин на Република Л., [дата на раждане] в [населено място], като собственик на апартамент № 520, в сграда „Е.“, крило „Д.“, на 5 етаж. С договора, К. възлага на ищеца (мениджър според терминологията на договора) извършване на целогодишна техническа поддръжка и провеждане на целогодишно организационно, и административно управление на „Курортен апартаментен комплекс Е. Р. Р.“, находящ се в кв. 22 по плана на [населено място]. Според договора /чл. 1, раздел I/. Техническото поддържане на общите части, включва ВиК и ел. инсталациите, климатичните, пожароизвестителната и вентилационните инсталации /чл. 2, б.„а“/; техническо поддържане на басейните и обслужващите ги съоръжения, находящи се в общите части на сградата и общодостъпните части на комплекса включва доставка на консумативи, поддържане в изправност на пречиствателните съоръжения и монтираните душове /чл.2 б.„б“/; техническото поддържане на асансьорите в общите части, както и намиращите се в общодостъпните части спортни съоръжения и детската площадка /чл.2, б. „с“/; организиране поддръжката на зелените площи в комплекса и наемане на персонал за непосредствено осъществяване на цялостната техническа поддръжка /чл.2 б. „д“. Задължението на мениджъра за извършване на организирано управление, съгласно чл. 3 от договора включва: организира режима за достъп и вътрешния ред в сградата, санитарно-хигиенните услуги в общите части и общодостъпните съоръжения, занимания с деца с използване на професионален аниматор по предварително обявена програма. Задължение на мениджъра, съгл. чл. 4 от договора е и административно управление и всякакъв вид помощ на възложителя с цел безпрепятствено упражняване правото на собственост и спокойно пребиваване в комплекса, което включва, единна рецепция, организиране на

подходящ достъп за получаване на необходимата информация от възложителя според поискването ѝ, организиране на достъп до спортните съоръжения. В раздел II, чл. 1 от договора е уговорено възнаграждение, дължимо от възложителя на мениджъра за всички дейности по чл.1-4 от раздел I в размер месечно по 1 евро на квадратен метър без ДДС. Възнаграждението е дължимо авансово за текущата година – до 15.02 /чл. 2, б. „б”/. В тази такса не са включени консумативни разходи за обекта и за общите части /виж чл. 16 и чл. 17 от договора/. Договорът е сключен за срок от 5 години от момента на въвеждане във владение /раздел V, чл. 2/, но според раздел IV, чл. 9, този срок се подновява на всеки пет години и за същия период от време, освен при писмено взето решение за неподновяването му, не по-късно от 4 месеца преди изтичане на всеки петгодишен срок, от собствениците, притежаващи повече от 50% от застроената площ на комплекса. В раздел VI, чл. 4 от договора е дадена възможност на възложителя да прекрати договора, но дължи неустойка в размер на цялото дължимо възнаграждение по договора до края на срока. Съгласно раздел VII, чл. 1 и чл. 2, при разпореждане с правото на собственост възложителят не се освобождава от задълженията си по договора ако не осигури подписването на договор с новия собственик. Ответникът е придобил собствеността върху апартамент № Д 520, крило Д., който е зъз застроена площ 71,63 кв.м., но с включени общи части е 93,02 кв.м. чрез покупко-продажба с нотариален акт № 128, том пет, н.д.№898/2007г на 24.04.2007г., когато му е предадено и владението, без идеална част от дворното място.

Установено е, че през предходната на процесния период 2018 г. „Емералд Хоспиталити“ ООД, с което ищецът е сключил договор за изпълнение на задълженията му по индивидуалните договори за поддръжка и управление, е уведомило собствениците, че няма да извършва дейностите по договора от април 2018 г., поради което са представени протоколи от общи събрания на етажната собственост „Е.“ А – жилищна сграда, състояща се от четири входа – „Е.“, „К.“, „Д.“ и „С.“ в ПИ ***, с които тя е учредена, приет е правилник за вътрешния ред, избрани са органи, взети са решения за вноските за годишна такса от етажните собственици за консумативи, ремонт и поддръжка, поставян е и въпроса за прекратяване на индивидуалните договори за управление и поддръжка и за упълномощаване на управителния съвет за сключване на договори до лимитиран размер на цената за поддръжане на етажната собственост. Представени са фактури, които се отнасят обаче за плащания през 2018 г., т.е. преди процесния период. Прието е заключение на ССЕ, от която се установява, че реално задълженията по договора с ищеца за изпълнение на дейности по поддръжка и с другите етажни собственици за процесните три години са изпълнявани от „Емералд Хоспиталити“ ООД. Експерта е констатирал осчетоводяване на разходи за 2019г и 2020 г. за извършвани дейности по поддръжка и дейности по управление на комплекса в областта на туристическото предлагане на услуги и спа услуги, но не са разграничавани разходите по дейностите по индивидуалните договори за поддръжка и управление от разходите за извършване на туристическата дейност на комплекса. Според показанията на св. С., който трите години от процесния период е пребивавал в комплекса от ранна пролет до късна есен, управляваща компания „Емералд хоспиталити“ е полагала грижи и е поддържала в добро състояние зелените площи, басейнът, спа центъра, чистотата и цялата дейност по управлението на комплекса.

При тези доказателства, РС е уважил иска, като е приел, че договора между страните е валиден, но клаузите по чл.9, раздел IV и на чл.2, раздел VII са неравноправни, което обаче не влече нищожност на целия договор. Предвид уговореното, РС е приел, че възложителят може да прекрати договора най –късно 4 месеца преди изтичане на срока му, но поради това, че по делото липсва твърдения и доказателства такова изявление да е направено, е прието, че за процесния период възложителя дължи уговореното възнаграждение и мораторна лихва за забава с изключение на периодите, когато течението ѝ е спряно със Закона за мерките и действията по време на извънредно положение – от 13.03.2020-08.04.2020 г.

Въззивната инстанция е приела, че клаузата на раздел IV, чл.9 от договора не е нищожна, защото не противоречи на императивна правна норма, съгласно чл.21, ал.1 ЗЗД, договора поражда действие между страните и няма действие спрямо трети лица - продължаването на действието на договора е свързано с вземане на решението „от собствениците на съответните ид.ч. от общите части“, но това не води до извод, че той поражда действие за тези трети лица, които не са страни и че прекратяването на действието на договора след изтичане на посочения в него срок е поставено в зависимост от действията на трети лица. Въззивният съд е приел, че независимо от уговореното в договора, ответникът е могъл, но не е направил изявление за прекратяване на договора след изтичане на първоначалния срок от пет години. За неоснователни са приети от въззивната инстанция възраженията, в отговора на исковата молба, за нищожност на чл.9 от раздел IV от договора поради противоречие с чл.11, ал.1, т.11 от ЗУЕС, чл.17, ал.3 и ал.7 от ЗУЕС и чл.19, ал.8 от ЗУЕС, защото те не уреждат същите права, а и не всички са императивни.

Въпреки това, въззивният съд, позовавайки се на ТР №1 /2020 на ОСГТК на ВКС, е приел, че клаузите в договора, касаещи задължението за заплащане на такса за управление и поддържане на общите части, са нищожни, защото съставляват договаряне по въпроси, уредени в чл. 51 ЗУЕС, включително и наред с други, в договор по чл. 2 ЗУЕС, сключен от индивидуален собственик на обект в сграда, която не е в жилищен комплекс от затворен тип по смисъла на пар.1, т. 3 от ДР на ЗУЕС, независимо, че договорът урежда и други въпроси, извън изключителната компетентност на ОС на етажните собственици. Прието е, че основанията за нищожност е по чл. 26, ал. 1, предл. 1 ЗЗД – противоречие с материалния закон – чл. 51 ЗУЕС, защото апартамента на ответника е в курортен комплекс, а не в [жк], а претендираните суми съставляват такси за осъществяваната техническа поддръжка, организационно и административно управление на общите части на Курортен комплекс „Е. Р. Р.“, определени от съда като са разходи за управление и поддръжка на общите части по смисъла на пар.1, т.11 от ДР на ЗУЕС. Прието е, че противоречието с чл. 51 ЗУЕС се изразява и в това, че с договора е уговорено възнаграждение за извършените услуги в размер на 1 евро на кв.м., а не според броя на собствениците, ползвателите и обитателите, както и членовете на техните семейства. Прието е, че недействителността не е частична, а касае целия договор, защото може да се предположи, че без недействителните клаузи не би се сключил целия договор, а и защото нищожните клаузи не могат да се заместят от повелителни правни норми.

Решението е неправилно.

Договорът, съставляващ основание, на което се претендират сумите по исковата молба е комплексен и включва в предмета си освен възнаграждение за управление и поддръжка на общи части, така и клаузи, съставляващи договор за изработка, договор за наем и договор за поръчка.

В частта, с която, с договора е уговорено управление на общите части, което е правомощие на общото събрание, както по чл. 4 и чл. 8 от Правилника за управление реда и надзора в етажната собственост /отм/ /ПУРНЕС/, при действието на който е сключен договора, така и съгласно чл.11, ал.1 ЗУЕС, в сила от 01.05.2009 г., клаузите са нищожни. Към датата на подписване на договора / 09.10.2006 г./, когато е действал ПУРНЕС/, а и след влизане в сила на ЗУЕС до ЗИДЗУЕС / ДВ бр. 82/2023 г., в сила от 31.12.2023 г./ не е могло да се предоставя на физическо и юридическо лице управлението на етажна собственост, дори с решение на общото събрание (чл. 11, ал.1, т.11 в редакции до ДВ, бр. 82 от 2023 г.). Договорът е нищожен и в частите, с която в него, а не с решение на Общото събрание на етажната собственост, в изпълнение на правомощията му по чл.4, ал.1, т.4 ПУРНЕС /отм/, (сега чл. 11, ал.1, т.5 ЗУЕС), е определен размера на паричната вноска за разходите за поддръжка и управление на общите части и начин на разпределение на разходите за поддръжка на общите части на база площ на обекта, а не

според критерия по чл. 9 ПУРНЕС /отм., но действал към момента на подписване на договора/, респективно по чл. 51, ал.1 ЗУЕС в редакцията действала към процесния период – според броя на обитателите. Затова на основание договора не могат да се търсят разходите за техническото поддържане на общите части - ВиК и ел. инсталациите, климатичните, пожароизвестителната и вентилационните инсталации /чл. 2, б. „а“/, техническото поддържане на асансьорите в общите части, поддържане в изправност на пречисвателни съоръжения /чл.2, б. „с“/, наемане на персонал за непосредствено осъществяване на цялостната техническа поддръжка /чл.2 б. „д“/, организира режима за достъп и вътрешния ред в сградата, санитарно-хигиенните услуги в общите части и общодостъпните съоръжения /чл. 3 /.

Предвид отговора на въпроса, по който е допуснато касационно обжалване, договорът не е нищожен в останалата част, в която съдържа клаузи, съставляващи договор за изработка, договор за наем и договор за поръчка.

Необосновано е прието от въззивния съд, че нищожността касае целия договор, защото може да се предположи, че без недействителните клаузи не би се сключил целия договор и защото нищожните клаузи не могат да се заместят от повелителни правни норми. Етажната собственост е курортен комплекс, а клаузите, съдържащи уговорки за техническо поддържане на откритите басейни и обслужващите ги съоръжения, находящи се в и общодостъпните части на комплекса, включващо доставка на консумативи, поддържане в изправност на пречиствателните съоръжения на басейните и монтираните душеве /чл.2 б.„б“/; техническото поддържане на намиращите се в общодостъпните части спортни съоръжения и детската площадка /чл.2, б. „с“/; организиране поддръжката на зелените площи в комплекса, върху които ответникът, като суперфициарен собственик, няма права освен такива по чл.64 ЗС, наемането на персонал за непосредствено осъществяване на посочените дейности, занимания с деца с използване на професионален аниматор по предварително обявена програма /чл.3/, ползване на обща рецепция, включително за осигуряване на необходимата информация, организация ползването на спортни съоръжения, осигуряване контрол на достъпа и реда в сградата /чл.4/, са все дейности, обезпечаващи „безпрепятствено упражняване правото на собственост и спокойно пребиваване в курортния апартаментен комплекс“ /чл.4, раздел 1/. Цитираният текст от договора разкрива целта за сключване на посочените клаузи. Осигуряването на подобни услуги възмездно би могло да бъде предмет на самостоятелни договори и без уговорка за поддържане на общите части в добро състояние. Тъй като се касае за договорни отношения, не може да се преценява възможността за заместване на тези договорни клаузи с императивни правни норми.

Неправилно въззивната инстанция е приела, че клаузите на чл.9, раздел IV и на чл.2, раздел VII не са неравноправни. От данните по делото и съдържанието на договора става ясно, че е типов, сключен с множество собственици на обекти в комплекса, съдържащ общи условия и е с предмет поддръжката и управлението му, т.е. те са част от договор с потребител. Ищецът не е твърдял и не е доказал, че тези клаузи са индивидуално уговорени./чл. 146, ал.4 ЗЗП/ Клаузите на раздел IV, чл. 9 от договора и раздел VII, чл. 2 са неравноправни, защото и в двете се предвиждат последици за страна по договора, които изцяло зависят от поведението на трети лица. С първата клауза се предвижда възможност за прекратяване на договора с изтичане на срока му, но само с решение на собствениците, притежаващи s от застроената площ в комплекса. Тъй като клаузата е от индивидуален договор, сключен с конкретно физическо лице, не отговаря на изискването за добросъвестност уговорка, предвиждаща прекратяването на договор за конкретното лице да зависи единствено от решение на множество други лица, които не са страни по договора. Такава клауза поставя едната страна в неравноправно положение спрямо другата, защото правата и задълженията на мениджъра зависят само от неговото поведение, а тези на потребителя зависят от решение на трети лица. Клаузата на раздел

VII, чл. 2 предвижда обвързване на потребителя с договора дори да продаде обекта си, ако новия собственик не се съгласи да подпише същия договор. Тя също е неправопавна, тъй като установеното в нея задължение за възложителя зависи от волята на друго лице и изисква страната да влияе на волята му. Подобни изисквания не могат да се приемат за проява на добросъвестно договаряне, а клаузата е неправопавна, защото уговорката изисква заплащане на възнаграждение за услуги, за които е ясно, че няма да се използват, ако апартамента от комплекса бъде продаден от възложителя. Предвид отговора на правният въпрос, обусловил допускане до касация и на основание чл. 146, ал.5 ЗЗП, наличието на посочените неправопавни клаузи в договор, не води до неговата нищожност изцяло, защото може да се приложи, че и без тези клаузи той би бил сключен. Без неправопавната уговорка в чл. 9 от раздел IV от договорът, следва да се приеме, че той може да се прекрати само по волята на възложителя /а не по решение на собствениците, притежаващи s от застроена площ в комплекса/ не по късно от 4 месеца преди изтичане на срока. Срокът от 4 м. не е прекомерно дълъг, като се съобрази срока, за който е сключен договора – пет години и обема от дейности, които включва изпълнението му, които изискват подготовка и разходи, свързани с тях. От неправопавността на втората клауза следва, че възложителя се освобождава от задълженията по договора и той се прекратява при разпореждане с обекта от комплекса.

От данните по делото не се установява, за процесния период - 2019г, 2020г и 2021г., да е прекратено действието на договора с изявление от възложителя до изпълнителя или поради продажба на апартамента от ответника.

Предвид изложеното, обжалваното решение, с което е приета пълна нищожност на договора е неправилно, поради което подлежи на частична отмяна. Тъй като необходимите и възможни доказателства са събрани и за изясняване на спора не се налага връщане на делото за събиране на нови доказателства, настоящата инстанция се произнася по същество.

Възражението на ответника за неизпълнение на действителните клаузи от договора е неоснователно. Изпълнението на тези клаузи е извършвано от „Емералд Хоспиталити“ ООД по договор с ищеца, каквато възможност предвижда раздел IV, т. 11 от договора и чл. 73, ал.1 ЗЗД. От свидетелските показания на св. С., който е имал наблюдения над целия комплекс, е установено, че дружеството е поддържало зелените площи, храсти, дървета, цялата инфраструктура, имало е спа, охрана, осветление, отопление. Тези показания не са опровергани от показанията на св. Л., които се отнасят до негови проблеми с изпълнителя и се опровергават от констатациите за осчетоводени разходи на поддръжка и управление на комплекса, установени от ССЕ. От осчетоводените разходи за 2019г., 16591,57 лв. (по сметка „пропърти/фасилити мениджмънт“) са за управление и поддръжка на комплекса и 748 391,46 лв., включващи както разходите за управление и поддръжка, така и останалите дейности. За 2020г. разходите за управление и поддръжка са в размер на 169 848,52 лв. (по сметка „пропърти/фасилити мениджмънт“), а общоразпределяемите разходи са 1080 660,29 лв. За заплати и осигуровки през 2019г. са регистрирани разходи от 356 063,94 лв., а за 2020г. – 243 024,97 лв. Вещото лице е отразило разходите за периодите и „по пера“, като в тях се включват за 2019г. – материали за поддръжка, ремонт на плувни басейни в комплекса, поддръжка, поливна система, консумативи, почистване, вода, офис консумативи, ремонти, профилактика на поливна система, ел. енергия, охрана, сервизно обслужване на асансьори, обслужване басейн и др. За 2020г. са включени разходи за охрана, ел. енергия, офис консумативи, консумативи почистване, поддръжка, видеонаблюдение, вода, поддръжка на вентилационна система, обслужване на асансьори, пожарогасители, климатична инсталации и др. Според вещото лице обаче не са разграничавани разходите по дейностите по индивидуалните договори за поддръжка и управление от разходите за извършване на туристическата дейност на комплекса.

Предвид последната констатация на вещото лице, изготвило ССЕ, отговора на въпроса, по който е допуснато касационно обжалване и извода за частична нищожност на договора, както и предвид доказаното изпълнение по него, претенцията на ищеца е доказана по основание за част от претендираната сума. Поради невъзможността за разграничаване на разходите за всеки конкретен обект и за дейностите по индивидуалните договори за поддръжка и управление, осчетоводявани общо за комплекса и заедно с разходите за извършване на туристическата дейност на комплекса, съдът не може да определи точен размер на възнаграждението по дейностите в изпълнение на клаузите, които не са нищожни. Затова съдът намира, че следва да приложи нормата на чл. 162 ГПК, като от уговорената цена по договора и в рамките на претенцията на ищеца - по 2619,81 лв. за три години - 2019г., 2020г. и 2021г. или общо 7859,43 лв. се приспадне възнаграждението по дейностите, за които съдът прие, че клаузите са нищожни. Като съобразява дела на тази част от престацията спрямо уговорените задължения на изпълнителя, това, че останалите дейности, за които се прие, че клаузите не са нищожни, изискват много повече усилия, организация и средства, съдът приема, че следва да приспадне от претендираното възнаграждение по договора 1/4, т.е. по 654,95 лв. на година. Следователно за всяка от трите години ответникът държи по 1964,86 лв. или за трите години от процесния период общо 5894,43 лв. В съответствие с намалената дължима главница, следва да се присъди и мораторната лихва върху тази дължима част както следва: в размер на 462,83 лв. – за забава на главницата за 2019г., дължима за периода от 16.02.2019г. до 12.03.2020г. и 09.04.2020г. - 09.07.2021г; в размер на 263,61 лв. – за забава на главницата за 2020г. за периода от 16.02.2020г. до 12.03.2020 г. и 09.04.2020г. до 09.07.2021г; в размер на 78,59 лв. – за забава на главницата за 2021г., дължима за периода от 16.02.2021г. до 09.07.2020г. За тези суми следва да се уважи претенцията, като в тази част се отмени въззивното решение, като неправилно, както и в частта, в която са присъдени разноси на ответника за разликата над 873,17 лв. за първа и въззивна инстанция. За разликата до пълния претендиран размер /за 1/4 от сумата, претендирана като главница и съответно припадаща се лихва за нея/ иска е неоснователен и решението на въззивният съд в тази част следва да се остави в сила.

10. За да се приеме, че значителната липса на еквивалентност в насрещните престации при двустранните договори, какъвто е договорът за покупко-продажба на недвижим имот, е в противоречие с добрите нрави, е необходимо стойността на престацията на купувачите, ответници по иска, да е сведена до нула. В случай, че продаденият имот е обременен с тежест (прехвърлителите са запазили за себе си правото на ползване до края на живота), вещното право на ползване следва да бъде оценено като продажната цена бъде умножена с частното от предполагаемия бъдещ живот на вещния ползвател и средната продължителност на живота в страната за съответната година. В преценката по чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД обаче, съдът не е ограничен до формалното сравнение на уговорените насрещни престации, а поради естеството на порока – нищожност поради накърняване на добрите нрави - е необходимо да съобрази съпътстващите сключването й обстоятелства и преследваната от страните цел, т.е. удовлетворяване на значим, допустим от закона, интерес, съвместим с приетите в обществото норми за справедливост и добросъвестност

чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД

Решение № 738 от 12.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 3516/2023 г., III г. о., докладчик съдията Дора Михайлова

Производството е по чл. 290 ГПК.

До касационно обжалване е допуснато Решение № 91 от 17.05.2023 г., постановено по в. гр. д. № 469/2022 г. по описа на Апелативен съд – Велико Търново, в частта, в която Решение № 443 от 24.10.2022 г. по гр. д. № 16/2022 г. на Окръжен съд – Плевен, поправено с Решение № 479/09.11.2022 г., е потвърдено в частта, в която на основание чл. 26, ал. 1 предложение 3 от ЗЗД е прогласен за нищожен договор за покупко-продажба от 18.07.2019 г. на 5/6 ид. ч. от правото на собственост върху следните недвижими имоти, а именно: апартамент № .. от 92,51 кв. м., с идентификатор ..., намиращ се в сграда с административен адрес [населено място], [улица], вх. . и .., с принадлежащото му избено помещение № .. от 7,56 кв. м., заедно със съответните идеални части от общите части на сградата и от правото на строеж; както и гараж № .. с идентификатор ... от 16,19 кв. м., намиращ се на същия адрес; оформен с нотариален акт № ../18.07.2019 г., на нотариус от района на Плевенския районен съд, с който Н. Н. Х., починал в хода на процеса, продължил с участието на наследника му по закон Н. П. Н., и М. Д. Х. са продали на своя син Д. Н. Н. по време на брака му с И. К. Т. посочените имоти.

В касационната жалба се поддържа, че обжалваното решение е неправилно поради допуснати съществени нарушения на материалния и процесуален закон, както и че е необосновано. Касаторите Д. Н. Н. и И. К. Т. твърдят, че, за да уважи предявения иск, въззивният съд се е ограничил единствено до простото сравнение на уговорените насрещни престации с пазарната стойност на имотите, предмет на сделката, без да отчете факта, че прехвърлителите са запазили за себе си правото на ползване, без да изясни действителните отношения между страните и целта на сделката, сключена между роднини по права линия - родители и син. Искането е за отмяна на обжалваното решение и отхвърляне на предявения иск.

Ответниците по касационната жалба М. Д. Х. и Н. П. Н., конституиран в правата на починалия на 10.11.2022 г. ищец Н. Н. Х., изразяват становище за неоснователност на касационната жалба.

В съдебно заседание страните поддържат съображенията, изложени в касационната жалба и отговора.

С определение № 1530 от 29.03.2024 г., постановено по настоящото дело, е допуснато на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК касационно обжалване на въззивното решение в посочената по-горе част по обуславящия изхода на спора въпрос - при предявен иск за нищожност поради накърняване на добрите нрави на договор за покупко-продажба между роднини по права линия (родители и дете) от значение ли е обстоятелството, че при сключване на сделката преследваната от страните цел е удовлетворяване на значим и допустим от закона интерес, а именно чрез сделката продавачите да получат сигурност за старините си, оставайки да живеят в дома, където са прекарвали голяма част от живота си, а на сина си - да прехвърлят стопанисването и поддръжката на имотите, и оказва ли влияние върху пазарната стойност на имотите, предмет на договора, фактът, че прехвърлителите са запазили за себе си правото на ползване до края на живота си.

По обуславящия изход на делото въпрос, по който е допуснато касационно обжалване на въззивното решение, е формирана практика на ВКС, намерила израз в посочените от касатора в изложението по чл. 284, ал. 1, т. 3 ГПК Решение № 119 от 22.03.2011 г. по гр. д. № 485/2011 г. на I ГО на ВКС и Решение № 452 от 25.06.2010 г. по гр. д. № 4277/2008 г. на I ГО на ВКС, както и служебно известните на състава Решение № 482 от 17.07.2024 г. на ВКС по гр. д. № 781/2023 г., I ГО, Решение № 465 от 09.07.2024 г. на ВКС по гр. д. № 3894/2023 г., IV ГО, Решение № 457 от 02.11.2011 г. на ВКС по гр. д. № 498/2011 г., IV ГО.

Съгласно разрешенията в тези съдебни актове, както и задължителните за съдилищата разяснения, дадени в т. 3 от Тълкувателно решение № 1 от 15.06.2010 г. на ВКС по тълк. д. № 1/2009 г., ОСТК, автономията на волята на страните да определят свободно

съдържанието на договора е ограничена от разпоредбата на чл. 9 ЗЗД в две посоки: съдържанието на договора не може да противоречи на повелителни норми на закона и на добрите нрави, разбирани като морални норми, неписани правила за поведение, на които законът е придал правно значение. Правната последица от тяхното нарушаване е приравнена с тази на противоречието на договора със закона. Извършвайки преценка относно действителността на двустранните възмездни договори при спор или съмнение накърнени ли са добрите нрави, нормата на чл. 20 от ЗЗД задължава съда да изследва действителната обща воля на страните, формирана от всичките им уговорки, като отчита взаимната им връзка и целта на договора. Моментът на дължимата проверка е сключването на договора. За да се приеме, че значителната липса на еквивалентност в насрещните престации при двустранните договори, какъвто е договорът за покупко-продажба на недвижим имот, е в противоречие с добрите нрави, е необходимо стойността на престацията на купувачите, ответници по иска, да е сведена до нула. В случай, че продаденият имот е обременен с тежест (прехвърлителите са запазили за себе си правото на ползване до края на живота), вещното право на ползване следва да бъде оценено съгласно указанията, дадени в Решение № 457 от 2.11.2011 г. на ВКС по гр. д. № 498/2011 г., IV ГО, и посоченото в него Решение № 16 от 28.02.1985 г. на ОСГК на ВСРБ по гр. д. № 131/1984 г., като продажната цена бъде умножена с частното от предполагаемия бъдещ живот на вещния ползвател и средната продължителност на живота в страната за съответната година. В преценката по чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД обаче съдът не е ограничен до формалното сравнение на уговорените насрещни престации, а поради естеството на порока – нищожност поради накърняване на добрите нрави - е необходимо да съобрази съпътстващите сключването й обстоятелства и преследваната от страните цел, т. е. удовлетворяване на значим, допустим от закона, интерес, съвместим с приетите в обществото норми за справедливост и добросъвестност (в този смисъл Решение № 119 от 22.03.2011 г. по гр. д. № 485/2011 г. на I ГО на ВКС, Решение № 24 от 09.02.2016 г. на ВКС по гр. д. № 2419/2015 г., III ГО, Решение № 452 от 25.06.2010 г. по гр. д. № 4277/2008 г. на I ГО на ВКС, Решение № 465 от 09.07.2024 г. на ВКС по гр. д. № 3894/2023 г., IV ГО).

Съставът на Върховния касационен съд при произнасяне по касационните оплаквания намира, че по поставения правен въпрос въззивният съд е постановил обжалваното решение в противоречие с дадените по чл. 290 ГПК разрешения. Изложените от апелативния съд мотиви по наведените във въззивната жалба оплаквания относно правилността на първоинстанционното решение, релевиращи като възражения още с отговора на исковата молба, не съответстват на установената практика на ВКС. Това налага отмяна на обжалваното решение, а делото следва да бъде решено по същество от настоящата инстанция, тъй като не се налага извършване на допълнителни съдопроизводствени действия.

По делото е установено, че с договор за покупко-продажба от 18.07.2019 г., оформен с нотариален акт № 72/18.07.2019 г. на нотариус от района на Плевенския районен съд, Н. Н. Х. и М. Д. Х. са продали на своя син Д. Н. Н. по време на брака му с И. К. Т. за сумата от общо 9000 лева, получена изцяло в брой от купувачите, следните недвижими имоти, а именно: апартамент № ... от 92, 51 кв. м., с идентификатор ..., намиращ се в сграда с административен адрес [населено място], [улица], с принадлежащото му избено помещение № .. от 7, 56 кв. м., заедно с 1/44 идеални части от общите части на сградата и от правото на строеж, за сумата от 8 000 лева; както и гараж № ..., с идентификатор... от 16, 19 кв. м., намиращ се на същия адрес, за сумата от 1 000 лева. Данъчната оценка на апартамент № .. към 18.07.2019 г. възлиза на 52 204.40 лева, а на гараж № ... – 6 117.70 лева, според удостоверение за данъчна оценка с изх. № ДО004750/05.07.2019 г., издадено от [община]. Видно от нотариалния акт, Н. Н. Х. и М. Д. Х. запазили за себе си, заедно и поотделно, докато са живи правото на ползване и върху двата имота, предмет на покупко-

продажбата.

Същите имоти са били предмет на договор за прехвърляне на недвижим имот срещу задължение издръжка и гледане от 21.07.1993 г., оформен с нотариален акт № ... от 21.07.1993 г., сключен между ишците Н. Н. Х. и М. Д. Х. като прехвърлители и Н. П. Н., непълнолетен, представляван от своя баща П. Н. Н.. С влязло в сила на 23.01.2015 г. Решение № 1777/25.11.2014 г. по гр. д. № 2967/2014 г. по описа на РС – Плевен този договор е развален по реда на чл. 87, ал. 3 от ЗЗД.

Видно от удостоверение за наследници с изх. № 14-5468/14.11.2022 г., издадено от [община], ищецът Н. Н. Х. е починал на 10.11.2022 г., оставайки за наследници по закон преживяла съпруга - ишцата М. Д. Х., син - Д. Н. Н., ответник по иска, и внук Н. П. Н. – син на починалия на 01.07.2019 г. син на ишците П. Н. Н.

От заключението към изслушаната в производството пред първоинстанционния съд съдебно-оценителна експертиза, неоспорено от страните, което като компетентно изготвено съдът кредитира изцяло, се установява, че към 18.07.2019 г., когато е сключен договорът за покупко-продажба, чиято нищожност се претендира да бъде прогласена, пазарната цена на процесния апартамент възлиза на 104 400 лева, а пазарната цена на гаража – на 12 500 лева.

От показанията на свидетеля Д. Д., брат на ишцата М. Х., се установява, че се след смъртта на сина им П. Н. Н., починал осемнадесет дни преди сключване на процесния договор, ишците били покрусени от мъка. Те били обезпокоени от факта, че остават сами, тъй като семейството на починалия им син било от години в Чехия. За да си осигурят подкрепа и да получат сигурност за старините си, те решили да продадат на другия си син, ответника Д. Н. Н., процесния апартамент, в който живеели и понастоящем, и гараж. След сключване на договора ишците размислили и решили, че са допуснали грешка. Поискали от ответниците да им бъде върната собствеността върху двата имота, като обещали да им възстановят всички разходи по сделката. Последвало влошаване на отношенията между страните. В края на август 2021 г. ишцата постъпила в болница, придружена от сина си Д. Н. Н.. Тя се разстроила от факта, че два дни по-късно той и съпругата му заминали на почивка в Турция. Натъжила се и заради решението им да празнуват Коледа в планината вместо да останат в близост до нея и съпруга ѝ. През 2022 г. ишцата счупила крака си и била оперирана, като разходите от около 2000 лева поел синът ѝ Д. Впоследствие ишцата му върнала сумата, разходвана за лечението ѝ. Отношенията между страните се обтегнали в резултат на настоящото дело. Независимо от това, ответниците полагали грижи за ишците и понякога са им носили храна.

От показанията на свидетелите В. И. В. и Н. С. М. се установява, че по повод рождения ден на дъщерята на свидетеля М. на 15.07.2019 г. били заедно с ответниците на семейно тържество. Ответникът Д. Н., който заедно със съпругата си живеел в непосредствена близост (в съседния вход) до родителите си, го помолил да му даде в заем 1 000 лева. Обяснил, че парите му били необходими във връзка с продажбата на процесния апартамент. На другия ден свидетелят М. дал на ответника Д. Н. 1000 лева. За рождения ден на своя баща ответникът Н. и съпругата му купили подарък и отишли да му го занесат, но родителите на Д. ги изгонили. Докато майката на Д. била със счупен крак ответниците полагали грижи за нея.

Въз основа на тези факти въззивният съд приел договора за покупко-продажба от 18.07.2019 г., оформен с нотариален акт № 72/18.07.2019 г. на нотариус от района на Плевенския районен съд, за нищожен поради противоречието му с добрите нрави. Обосновал се е единствено със сравнението между стойността на продаденото имущество по средни пазарни цени към датата на сделката и продажната цена, за която страните се договорили. Доводите на ответниците, че върху пазарната стойност на имотите, предмет на сделката, влияние оказва фактът, че прехвърлителите са запазили за себе си правото на ползване до края на живота си, в обжалваното решение не са обсъдени. Не са обсъдени и

доводите им, че при сключване на сделката преследваната от страните цел е удовлетворяване на значим и допустим от закона интерес, а именно чрез сделката продавачите да получат сигурност за старините си, оставайки да живеят в дома, където са прекарвали голяма част от живота си, а на единствения си жив син да прехвърлят стопанисването и поддръжката на имотите.

За да се приеме, че договорът за покупко-продажба на цена от 9000 лева, обективиран в нотариален акт № 72/18.07.2019 г. на нотариус от района на Плевенския районен съд, е нищожен само поради нееквивалентност на престациите, е необходимо престацията на ответниците – купувачи да е сведена до нулева стойност. Както бе посочено по-горе, при двустранните възмездни договори преценката налице ли е еквивалентност е обусловена от интереса на страните във всеки конкретен случай (аргумент от чл. 9 ЗЗД). Цената е около тринадесет пъти по-ниска от пазарната към момента на сключване на договора. При определяне на тази стойност следва да се отчете факта, че прехвърлителите са запазили за себе си правото на ползване върху имота докато са живи. Към момента на продажбата вещните ползватели са двама на възраст съответно от 86 години и 10 месеца (Н. Н. Х.) и 82 години и 8 месеца (М. Д. Х.). При средна продължителност на живота на мъжете в България от 69,9 години и на жените от 77,3 години, вещното право на ползване следва да бъде оценено в случая при очаквана продължителност на времетраенето му от 0 години - оценката се извършва съгласно указанията, дадени в Решение № 457 от 2.11.2011 г. на ВКС по гр. д. № 498/2011 г., IV ГО, и посоченото в него Решение № 16 от 28.02.1985 г. на ОСГК на ВСРБ по гр. д. № 131/1984 г., като продажната цена бъде умножена с частното от предполагаемия бъдещ живот на вещния ползвател и средната продължителност на живота. Така оценено, вещното право на ползване има стойност 0 лева, т. е. влияние върху продажната цена в случая то не оказва.

Съобразно разрешенията в посочената по-горе съдебна практика, изследвайки налице ли е хипотезата на чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД, съдът е длъжен да отчете и съпътстващите сключването на сделката обстоятелства и дали като краен резултат нейните последици са съвместими с общоприетите житейски норми за морал, нравственост, етика. В този смисъл е соченото от касаторите Решение № 119 от 22.03.2011 г., постановено по гр. д. № 485/2011 г. на I ГО на ВКС, в което е прието, че доколкото възмездните сделки, в частност продажбата, са каузални, то следва да се съобразява при преценка действителността ѝ и целта, към която е насочена, а тя най-често е свързана с удовлетворяване на допустим от закона интерес за страните. От твърденията на ищците в исковата молба и показанията на свидетеля Д., допуснат на страната на ищците, се установява, че те са били мотивирани да сключат процесния договор, водени от желанието да получат сигурност за старините си и защитят интересите на единствения си жив син, комуто отстъпили грижата по стопанисването и поддръжката на имотите. Действителната воля на страните към сключване на договора е била да се прехвърли правото на собственост върху имотите именно като израз на взаимно уважение, подкрепа, признателност и закрила на интересите на лицата от едно семейство. Тази допустима от закона и съответстваща на свободата на договарянето цел, при която извод да е налице грубо нарушен баланс на престациите е изключен, е постигната чрез продажбата и начина, по който е уговорена цената на прехвърленото благо. По делото не са установени други обстоятелства, свързани със сключването на договора или неговия резултат, които да са несъвместими с общоприетите житейски норми за справедливост и добросъвестност. Недоказани са твърденията в исковата молба сделката да е била сключена на договорената цена между страните с цел касаторът Н. П. Н. да бъде лишен от наследство. Без значение за основателността на иска е последвалата промяна в отношенията между страните и противоречията между тях, тъй като правнорелевантният момент на дължимата от съда проверка е моментът на сключване на договора.

По тези съображения искът по чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД е неоснователен и следва да бъде

отхвърлен. Решението на въззивния съд и потвърденото с него първоинстанционно решение следва да бъде отменено в допуснатата до касационно обжалване част, включително в частта, в която ответниците са осъдени да заплатят на ишците разноски по делото, и вместо него следва да се постанови ново решение по съществото на спора, с което искът да бъде отхвърлен.

11. Прието е, че съдържанието на документа не се нуждае от оспорване по смисъла на чл. 193 ГПК, тъй като съответствието на данните в него с обективната действителност се преценяват свободно от съда съобразно всички доказателства по делото. Но ако се твърди, че съдържанието на текста е било подправено след изготвянето на документа или когато е положен подпис върху бял лист, който впоследствие е попълнен с текст, който не съответства на волята на лицето, то е налице неистинност на документа. При установяване на посочените факти ще се обори формалната му доказателствена сила, защото изявлението не принадлежи на лицето, сочено за негов автор. Налице е неавтентичен документ, доколкото автентичността зависи не само от авторството на подписа, но и от авторството на подписаното изявление.

чл. 193 ГПК

Решение № 739 от 12.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 1184/2024 г., IV г. о., докладчик съдията Борис Илиев

Производството е по чл.290 ГПК.

С определение № 4903/ 30.10.2024 г. по настоящето дело по жалба на Р. С. М. е допуснато касационно обжалване на въззивно решение на Пловдивски окръжен съд № 1592 от 15.12.2023 г. по гр.д.№ 2544/ 2023 г., с което са отхвърлени предявените от жалбоподателя против „Секюрити глобъл“ ЕООД, гр.Пловдив, искове за заплащане на следните суми: 18 330,90 лв, представляваща възнаграждение за положен извънреден труд в периода 01.01.2018 г. - 22.01.2019 г. по трудов договор № 002136/ 11.03.2015 г.; 480 лв, представляваща мораторна лихва върху горепосочената главница, дължима за периода 01.07.2018 г. до 14.03.2021 г.; 21 000 лв. - обезщетение поради незаконното недопускане на работа от страна на работодателя за периода 14.03.2019 г. - 14.03.2021 г., ведно със законната лихва върху горепосочените главни вземания, считано от датата на подаване на исковата молба в съда /15.03.2021 г./ до окончателното плащане и е разпределена отговорността за разноските по делото.

Обжалването е допуснато при условията на чл.280 ал.1 т.1 ГПК по процесуалноправния въпрос “Авторството (автентичността) на частен документ единствено с подписа ли се свързва или и с подправеното съдържание на текста преди него?“.

В посоченото в определението за допускане на касационното обжалване решение на ВКС, III г.о. № 74 от 13.05.2015 г. по гр.д.№ 4426/ 2014 г. е дадено тълкуване каква е материалната доказателствена сила на частен свидетелстващ документ, възможността за оспорването му по реда на чл. 193 ГПК и дължимото поведение на съда в случай, когато се твърди, че подписът върху него може да е поставен без да е попълнено съдържанието на документа. Прието е, че съдържанието на документа не се нуждае от оспорване по смисъла на чл.193 ГПК, тъй като съответствието на данните в него с обективната действителност се преценяват свободно от съда съобразно всички доказателства по делото. Но ако се твърди, че съдържанието на текста е било подправено след изготвянето на документа или когато е положен подпис върху бял лист, който впоследствие е попълнен с текст, който не съответства на волята на лицето, то е налице неистинност на

документа. При установяване на посочените факти ще се обори формалната му доказателствена сила, защото изявлението не принадлежи на лицето, сочено за негов автор. Налице е неавтентичен документ, доколкото автентичността зависи не само от авторството на подписа, но и от авторството на подписаното изявление.

В обжалваното решение е прието, че макар да било установено с експертно заключение, че в молби за разрешаване на отпуск датите не били изписани от ищеца, то подписът бил негов, а подписът установявал авторството на документа. Даденото разрешение е в противоречие с практиката на ВКС, поради което по отношение на въззивния акт е налице касационното основание по чл.281 т.3 ГПК. Не се налага извършването на допълнителни съдопроизводствени действия, поради което спорът следва да бъде решен по същество от настоящата инстанция, по аргумент от разпоредбата на чл.293 ал.3 ГПК.

По делото е установено, че между страните по делото съществувало трудово правоотношение въз основа на трудов договор № 002136/ 11.03.2015 г., не се спори, че то не е прекратено и понастоящем. По този трудов договор ищецът изпълнявал длъжността „охранител“, полагал труд по даване на 12-часови дежурства при сумирано изчисляване на работното време. От месец март 2018 г. той е давал охрана на обекти „Агрия“, „Рилон център“, „НЕК“ и „Брилянт“ в гр.Пловдив, което е изрично посочено в представените от работодателя графици за явяване/неявяване на работа за периода март 2018 г. – 01.2019 г. Давал е дежурства и на обект „2Р“, видно от показанията на свидетеля К., само в събота и неделя, през периода 2017 г. – 2018 г. и само дневна смяна, поне три седмици в месеца. Едновременно с дневните смени в този обект давал и нощни дежурства на обект „Агрия“. Разрешен му е отпуск за временна неработоспособност за времето от 24.01.2019 г. до 06.02.2019 г. /болничен лист № Е 2018 3030706 на „МЦ 1 Асеновград“ ЕООД/, от 07.02.2019 г. до 21.02.2019 г. /болничен лист № Е 2018 2751614 на „МЦ 1 Асеновград“ ЕООД/ и от 22.02.2019 г. до 13.03.2019 г. /болничен лист № Е 2019 6504477 на „МЦ 1 Асеновград“ ЕООД/. Със заповед № 000156/ 14.03.2019 г. управителят на ответното дружество разрешил на ищеца да ползва 12 работни дни платен годишен отпуск /от 14.03.2019 г. до 29.03.2019 г./ въз основа на заявление, което е подписано от работника, но в което друго, неустановено лице, е вписало периода, от който отпусъкът да се ползва. На 14.03.2019 г. ищецът обаче се явил на работа за да поеме дежурство в обект „Агрия“, но присъстващите там други охранители му казали, че е освободен от работа и не го допуснали до обекта. Със следваща заповед № 000157/ 01.04.2019 г. управителят на ответното дружество разрешил на ищеца да ползва 63 работни дни неплатен отпуск /от 01.04.2019 г. до 03.07.2019 г./ въз основа на заявление, което също е подписано от работника, но в което друго, неустановено лице, е вписало периода, от който отпусъкът да се ползва. От 04.07.2019 г. на ищеца е разрешен отпуск за временна неработоспособност за времето до 12.07.2019 г. /болничен лист № Е 2019 7727696 на „МЦ 1 Асеновград“ ЕООД/, впоследствие от 13.07.2019 г. до 27.07.2019 г. /болничен лист № Е 2019 7727759 на „МЦ 1 Асеновград“ ЕООД/. Със заповед № 000297/ 29.07.2019 г. управителят на ответното дружество разрешил на ищеца да ползва 44 работни дни неплатен отпуск /от 29.07.2019 г. до 30.09.2019 г./ въз основа на заявление, което е подписано от работника, но в което друго, неустановено лице, е вписало периода, от който отпусъкът да се ползва. На 11.11.2019 г. управителят на ответното дружество поканил ищеца да се яви в офиса на фирмата за изясняване на статута му предвид неявяването му на работа без уважителен документ от 01.10.2019 г. Видно от депозираната от пощенския оператор обратна разписка, на 14.11.2019 г. клиентът е отказал пратката, както и отказал да се подпише това пред куриера. В „Агрия“ АД, гр.Пловдив, което има сключен договор за охрана с ответното дружество, няма информация за физическите лица, които са осъществявали охраната и техния график.

Във връзка с тези фактически установявания основателно е оплакването в

касационната жалба, че въззивният съд не е обсъдил всички доказателства по делото, част от тях е ценил превратно и не ги е анализирал поотделно и в съвкупност, за да приеме исковете за недоказани. Съдът е ценил показанията на свидетеля К., който е служител на ответното дружество и пряк ръководител на ищеца, поради което показанията му следва да се считат заинтересовани и към тях да се подходи със засилен критичност. Такава критичност не е проявена, иначе съдът би констатирал наличието на вътрешни противоречия в тези показания. Първоначално свидетелят е заявил „Нямаме практика да упражняваме извънреден труд, махаме ги от графика и ги местим в друг график.“. После е уточнил, че извънреден труд се полага, когато има хора в болничен или отпуск и че за него се доплаща към месечното възнаграждение, за да заяви в края на показанията си „Нямам спомен за конкретен случай за някой служител, за който мога да кажа, че е изплатен извънреден труд.“. При съпоставка на показанията на този заинтересован свидетел с показанията на незаинтересования свидетел К. е очевидно, че свидетелят К. не може да бъде кредитиран най – малкото относно заявеното от него, че „махат“ служителите от редовния график и ги слагат в друг, тъй като К. свидетелства, че ищецът е давал дежурства дневно след нощно, извън редовния си график /т.е. без да е „махнат“ от този график/ и на друг обект. Изцяло необоснован е изводът на въззивния съд какво се установява от показанията на свидетеля Д.. Съдът е приел, че нямало доказателства, че ищецът се е явил на работното си място на 14.03.2021 г. и че работодателят е препятствал възможността му да изпълнява трудовите си функции, защото свидетеля Д. не бил възприел пряко това обстоятелство. Всъщност този свидетел е заявил, че: „На 14 март 2019 г. сутринта около 7,10 часа пристигнах на работа, тогава са още нощната смяна. Д. и Н. ми казаха, че е освободен от работа и няма работа там. Той тогава беше там, но разбрах, че е освободен. Свидетел съм на това, че е освободен. ... Видях, че е много потресен от това че не може да влезе да работи и каза, че повече няма да се върне на работа, защото е освободен.“. От тези показания несъмнено следва, че свидетелят е възприел пряко и лично факта на недопускане на ищеца до работа, а противоположен извод може да се направи само при превратно тълкуване на показанията му. Настоящият съдебен състав не намира основания да не кредитира показанията на свидетелите Д. и К., напротив, за недостовърни счита показанията на свидетеля К., който е заинтересован от изхода по делото, поради вътрешното им противоречие и поради противоречието им с показанията на свидетеля К. Основателен е и доводът на касатора, че неправилно съдът е основал фактическите си констатации на представените от ответника графици за дежурства. Те представляват документ, изходящ от страна в процеса и подписан едностранно от нея, поради което доказателствената им стойност е точно такава, каквато е и на представения с исковата молба и изходящ само от ищеца „календарен график“. Документи, съдържащи изгодни за съставителите им факти, не могат сами по себе си да служат като доказателство за тези факти. Едностранно съставените от работодателя графици могат да се ценят само в частта им, в която удостоверяват неизгодни за ответника факти – че ищецът е давал дежурства на посочените в тях обекти, извън редовните дежурства на обект „Агрия“ АД. Основателен е и доводът на касатора, че неправилно въззивният съд е свързал истинността на приети по делото документи /заявления за отпуск, подписани от ищеца/, единствено с автентичността на подписа. Подписът на документите е автентичен и това не се оспорва, но ищецът е оспорил, че в тези документи е внесено несъответстващо на волята му съдържание и това е доказано от заключението на приетата по делото експертиза. Съобразно отговора на правния въпрос, по който касационното обжалване е допуснато, заявленията за отпуск нямат доказателствена сила за това, че именно в посочените в тях периоди ищецът е волеизявил искане за разрешаване на ползването на отпуск и вида му.

С оглед направените фактически установявания главните искове са доказани по основание. От кредитираните показания на свидетеля К. се установява, че извън редовния

си график ищецът е давал дежурства на друг обект, охраняван от ответното дружество, в събота и неделя и то след като е отстъпвал от нощна смяна. Вярно е, че свидетелят не съобщава конкретни дати, но той е категоричен, че в периода 2017 – 2018 г. ищецът поне три от седмиците в месеца е давал такива дежурства в събота и неделя. Свидателят съобщава, че през октомври 2018 г. е напуснал работата при ответното дружество, затова след този момент по делото няма никакви релевантни доказателства за положен от ищеца извънреден труд. Не съставлява такова доказателство едностранно съставения от ищеца и приложен към исковата молба „календарен график“. По естеството си той не се различава от ищцовите твърдения, които сами по себе си подлежат на доказване. Неоснователен е и доводът на ищеца, че следва да намери приложение разпоредбата на чл.161 ГПК, доколкото ответникът не е представил книги за приемане и предаване на дежурства, които се е задължил да води и съхранява съгласно представения от самия него Правилник за вътрешен трудов ред. В представения по делото Правилник няма такава разпоредба - нито за водене на такива книги, нито за срока им на пазене, поради което чл.161 ГПК е неприложим. За част от исковия период обаче /януари 2018 г. – октомври 2018 г./ искът е доказан по основание, без да има доказателства за размера му, поради виновно неизпълнение на задълженията на работодателя по чл.149 КТ. Това неизпълнение е и причина за невъзможността за приложение на чл.162 пр.2 ГПК – установяване на размера на иска чрез назначаване на вещо лице. При условията на чл.162 пр.1 ГПК съдът определя този размер по своя преценка – 6 000 лв, до който размер претенцията следва да се уважи, а за разликата – да се отхвърли.

Доказан по основание е и искът за заплащане на обезщетение за недопускане до работа. Фактът, че работодателят не е допуснал работника да изпълнява задълженията си, е установен от показанията на свидетеля Д., които кореспондират на писмените доказателства. На датата, на която според Д. ищецът не бил допуснат до обекта, който е следвало да охранява, работодателят е издал заповед, с която разрешава на работника ползването на отпуск, какъвто работникът не е искал – очевидно, за да придаде законен характер на недопускането. Законово основание работникът да бъде отстранен от изпълнение на служебните си задължения обаче, по делото не се установи. Съгласно установената практика, за да се дължи обезщетение по чл.213 ал.2 КТ, е достатъчно работникът да не е бил допуснат до работа еднократно. Дори и един-единствен път той да е посетил предприятието и да е изявил готовност да престира труд по трудовото правоотношение, той е изпълнил задължението си за явяване на работа, на което съответства задължението на работодателя да го допусне да изпълнява трудовите си функции /вж решение № 246/ 28.12.2018 г. по гр.д. № 4719/ 2017 г., IV г.о. и цитираните в него/. Затова неправилен е и изводът на въззивния съд, че обезщетение не се дължи, тъй като работникът не бил направил след 14.03.2019 г. никакви опити да се свърже с ръководството на предприятието и да изясни положението. Такова задължение работникът няма. Когато работодателят обаче го покани да се яви на работа за изясняване на трудовоправния му статут, противоправното поведение е прекратено. Отказът на работника да се отзове на тази покана от своя страна съставлява недобросъвестно поведение, прекъсващо причинната връзка между недопускането му до работа и търпените вреди. От момента на този отказ обезщетение не се дължи. По делото не се спори, че на 14.11.2019 г. работникът е отказал да получи поканата на работодателя за среща и изясняване на положението му и от тази дата насетне претенцията му е неоснователна. Обезщетението се дължи за времето от 14.03.2019 г. до 14.11.2019 г. и съгласно заключението на приетата пред първоинстанционния съд експертиза, за този период то е в размер 4 252,49 лв, до който размер претенцията следва да се уважи, а за разликата – да се отхвърли.

Изцяло неоснователни са претенциите за заплащане на лихва за забава върху дължимото възнаграждение за положен извънреден труд до завеждане на исковата молба.

Претендираното от ищеца задължение не е обусловено от срок за изпълнение и за поставяне на длъжника в забава е била необходима покана – чл.84 ал.2 ЗЗД. Не се твърди такава да е отправяна преди подаването на исковата молба, следователно ответникът е в забава едва от този момент и дължи обезщетение в размер законната лихва.

12. От значение при изчисляване на дължимото обезщетение на пострадалия за причинените му имуществени вреди от непозволено увреждане, като разлика между трудовото възнаграждение, което би получавал на длъжността, която би заемал, ако беше здрав, и получаваната пенсия, е размерът на brutното трудово възнаграждение, а не нетното такова.

чл. 200, ал. 3 КТ

Решение № 740 от 12.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 4548/2023 г., II г. о., докладчик съдията Здравка Първанова

Производството е по реда на чл. 290 ГПК.

Образувано е по касационна жалба вх. № 6640 от 21.08.2023 г. на Областна дирекция на МВР - Пловдив, чрез юрисконсулт И. П., и касационна жалба вх. № 6856/31.08.2023 г. на В. С. К., чрез адвокат Н. С., срещу въззивно решение № 140 от 19.07.2023 г. по гр. д. № 252/2023 г. на Апелативен съд – Пловдив. Жалбоподателят В. К. е починал на 20.12.2023 г. и на основание чл. 227 ГПК негов правоприменик в процеса е С. Л. К.

С определение № 3537/09.07.2024 г., на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК, е допуснато касационно обжалване на въззивното решение само в частта, с която след частична отмяна на решение № 278/06.03.2023 г. по гр.д. № 2955/2022 г. на Окръжен съд - Пловдив е постановено друго, с което са отхвърлени предявените от В. С. К. против ОД на МВР-Пловдив искове с правно основание чл. 49, вр. чл. 45 ЗЗД и чл. 86 ЗЗД съответно: за първия иск - над уважения размер от 20 417.01 лева до предявения размер от 25 283, 62 лева - обезщетение за претърпени имуществени вреди, причинени от инцидент от 10.05.1995 г., изразяващи се в разликата между нетната стойност на заплатата, която В. К. би получавал като полицай, и реално получената пенсия, намалена с минималната работна заплата за месеците, в които не е бил регистриран в Бюрото по труда, за периода от 01.01.2017 г. до 31.12.2020 г., и за втория иск – над уважения размер от 4 061,49 лева до предявения размер от 5 029,59 лева - обезщетение за забавено плащане на главницата за периода от падежа на всяко задължение до завеждане на исковата молба. Обжалването е допуснато по въпроса при определяне на обезщетението за имуществени вреди, като разлика между трудовото възнаграждение, което би получавал на длъжността, която би заемал ищецът, и получаваната пенсия, следва ли да се вземе предвид нетният, а не brutният размер на трудовото възнаграждение. Касационната проверка е за съответствието с практиката на ВКС /решение № 335/10.01.2012 г. по гр. д. № 1230/2010 г., ВКС, IV г.о./ на приетото от въззивния съд при определяне на дължимото обезщетение за причинените имуществени вреди от непозволено увреждане, изразяващи се в разликата между нетната стойност на заплатата, която ищецът В. К. би получавал, и реално получената от него пенсия.

В останалата обжалвана част въззивното решение не е допуснато до касационно обжалване и е влязло в законна сила.

Касаторът поддържа, че решението е неправилно поради нарушение на материалния закон и необоснованост - основания за касационно обжалване по чл. 281, т. 3 ГПК. Претендира разноси за касационната инстанция.

Ответникът по касация ОД на МВР-Пловдив в отговор по чл. 287, ал. 1 ГПК сочи, че не следва да се допуска касационно обжалване на въззивното решение в обжалваната част.

Върховният касационен съд, състав на II г. о. при проверка на заявените в касационната жалба касационни основания, намира следното:

С обжалваното решение е отменено решение № 278/06.03.2023 г. по гр. д. № 2955/2022 г. на Окръжен съд - Пловдив в частта, с която ОД на МВР – Пловдив е осъдена да заплати на В. С. К. сумата над размера от 20417,01 лева до присъдения размер от 25283,62 лева, представляваща обезщетение за претърпени имуществени вреди, причинени от инцидент от 10.05.1995 г. (прострелване в главата по непредпазливост от служител на МВР), изразяващи се в разликата между нетната стойност на заплатата, която К. би получавал като полицаи и реално получената пенсия, намалена с минималната работна заплата за месеците, в които не е бил регистриран в Бюрото по труда, за периода от 01.01.2017 г. до 31.12.2020 г., както и в частта, с която ОД на МВР е осъдена да заплати на В. К. сумата над размера от 4061,49 лева до присъдения размер от 5029,59 лева, представляваща обезщетение за забавено плащане на главницата за периода от падежа на всяко задължение до завеждане на исковата молба. Постановено е друго, с което са отхвърлени исковете с правно основание чл. 49 вр. чл. 45 ЗЗД и чл. 86 ЗЗД на В. К. за осъждане на ОД на МВР – Пловдив, да заплати на К. сумата над размера от 20417,01 лева до присъдения размер от 25283,62 лева – обезщетение за претърпените имуществени вреди, и сумата над размера от 4061,49 лева до присъдения размер от 5029,59 лева, представляваща обезщетение за забавено плащане на главницата за периода от падежа на всяко задължение до завеждане на исковата молба. В останалата част решението е потвърдено.

Въззивният съд е приел, че с присъда № 350/18.10.1996 г., постановена по НОХД № 350/1996 г., Г. А. е признат за виновен за това, че на 10.05.1995 г. е причинил средни телесни повреди на В. К. поради немарливо изпълнение на правнорегламентирана дейност, представляваща източник на повишена опасност по време на обучение в Полицейска школа на МВР. След настъпилия инцидент, ищецът е бил уволнен от МВР поради здравословни причини със заповед от 06.05.1996 г. Вследствие на него, той е загубил работоспособността си, а ответникът многократно е бил осъждан да заплаща обезщетение за имуществени вреди, представляващи разликата между възнаграждението, което ищецът би получавал като полицейски служител, и реално получаваната от него пенсия. От представени удостоверения от 12.10.2020 г., 08.02.2021 г., 16.11.2020 г., издадени от ТП на НОИ–Пловдив, е установен размерът на получаваната от ищеца пенсия през процесния период, както и обстоятелството, че лицето няма други деклариращи доходи. Според приложени експертни решения на ТЕЛК–Пловдив от 10.05.2014 г., от 22.11.2017 г. и от 03.11.2020 г. процентът на трайно намалена работоспособност на К. се увеличава прогресивно до 87 %. От служебна бележка от 08.02.2021 г. на Агенция по заетостта се установява периодът на регистрация на К. като безработен в Дирекция „Бюро по труда“. Бившият служител на МВР не е бил регистриран като лице, търсещо работа за периода от м. януари до м. декември 2017 г., месеците януари, февруари, март, ноември и декември 2018 г., от м. януари до м. юни 2019 г. включително. Свидетелските показания на бащата на ищеца са в смисъл, че за сина му е търсена подходяща работа, но различни работодатели са отказвали да го наемат с такова заболяване. От заключението на медицинската експертиза е установено, че В. К. страда от GRAND MAL припадъци, неуточнени, последици от вътречерепна травма, неинсулинозависим захарен диабет, без усложнения, хипертонично сърце без (застойна) сърдечна недостатъчност. Припадъците са следствие от настъпилата трудова злополука през 1995 г. и се намират в пряка причинно-следствена връзка с нея. Диагнозата на ищеца води до нарушен сън, безсъние, колебания в настроението, улеснена дразнимост, избухливост, на моменти агресивни прояви, снижен интелект и памет за фиксация и репродукция. Въззивният съд е проследил водените между страните граждански дела след инцидента през 1995 г., при който ищецът е бил прострелян, и е била ангажирана отговорността на ответника по реда на чл. 49 ЗЗД

вр. чл. 45 ЗЗД като възложител на работата на делинквент. Взел е предвид, че поради влошеното здравословно състояние, ищецът е пенсиониран по болест през 1996 г. и уволнен по здравословни причини на основание решение на ЦЕЛК – МВР. Въззивният съд е посочил, че основанието за ангажиране на отговорността на ответника, както и причинната връзка между увреждащото събитие и настъпилата първоначална неработоспособност на лицето, са установени. Приел е, че ответникът следва да репарира претендираните и причинени за последващ период /процесния/ имуществени вреди, изразяващи се в разликата между заплатата, която ищецът би получавал като полицаи и получаваната от него пенсия за инвалидност, намалена с минималната работна заплата за месеците, през които не е бил регистриран в „Бюро по труда“, установена и от заключението на счетоводната експертиза. Съдът е приел, с оглед приложението на чл. 51, ал. 1, изр. първо ЗЗД, че пряката и непосредствена последица от увреждането в настоящия случай е разликата между нетната стойност на заплатата и получената пенсия, намалена с минималната работна заплата за месеците, в които не е бил регистриран в Бюрото по труда.

С оглед рамките на производството по чл. 290, ал. 2 ГПК и рамките на касационната жалба, във връзка с релевантния за изхода на спора правен въпрос, поставен в изложението по чл. 284, ал. 3, т. 1 ГПК, по който е допуснато и касационното обжалване с определението по чл. 288 ГПК, настоящият състав намира следното:

В практиката на ВКС, обективирана в решение № 335/10.01.2012 по гр.д. № 1230/2010 г., IV г.о., е прието, че определянето на обезщетението по чл. 200, ал. 3 от КТ за пропусната полза се извършва на базата на brutното трудово възнаграждение, без приспадания от него данък по ЗДДФЛ и определените със закон вноски за социално осигуряване, доколкото данъците и вноските за социално осигуряване са в тежест на работника/служителя, определят се на базата на brutното му трудово възнаграждение /като сбор от основното и допълнителните възнаграждения с постоянен характер/ и се удържат от него, но едва при плащането му. Даденото разрешение се възприема от настоящия съдебен състав. От значение при изчисляване на дължимото обезщетение на пострадалия за причинените му имуществени вреди от неправомерно увреждане, като разлика между трудовото възнаграждение, което би получавал на длъжността, която би заемал, ако беше здрав, и получаваната пенсия, е размерът на brutното трудово възнаграждение, а не нетното такова.

По основателността на касационната жалба:

Предвид влязлата в сила част на въззивното решение по така предявения иск за присъждане на обезщетение за имуществени вреди, следва да се приемат за установени предпоставките за ангажиране отговорността на ответника за понесените от Калканов вреди за исковия период. Спорен по делото е въпросът за размера на дължимото обезщетение и начина на неговото изчисляване. Съобразно изложеното по въпроса, по който е допуснато касационно обжалване на решението, направените в касационната жалба оплаквания за допуснати от въззивната инстанция нарушения на материалния закон, са основателни. От събраните по делото писмени доказателства е установено, че в периода от м. януари до м. декември 2017 г., месеците януари, февруари, март, ноември и декември 2018 г., от м. януари до м. юни 2019 г., включително, В. К. не е бил регистриран като търсещо работа лице в бюрото по труда. В установената съдебна практика /решение №85 от 21.06.2019 г. по гр. д. №2456/2018 г., ВКС, III г.о. и цитираните в него съдебни актове/ с оглед на справедливостта и правната симетрия, както и с правилата на чл. 82 и чл. 83, ал. 2 ЗЗД, е прието, че лице с трайно нарушена работоспособност е длъжно да прояви грижа за своите работи и да намери работа, подходяща според предписанията на здравните органи. Трудоустроеният следва да си потърси сам работа, като най-малкото, трябва да се регистрира в бюрото по труда. Ако не го е сторил, тогава има основание да търси обезщетение за разликата между загубеното трудово възнаграждение и сбора от

получаваната пенсия и минималното възнаграждение за работата, която би могъл да изпълнява съобразно предписанията на ТЕЛК, съответно – минималното трудово възнаграждение за страната. В съответствие с цитираната практика и при липсата на такава регистрация въззивният съд правилно е приел, че дължимото обезщетение на К. следва да бъде намалено с размера на минималната работна заплата за месеците, в които не е бил регистриран в бюро по труда. Неправилно е изводът на въззивния съд, че при определяне размера на обезщетението следва да се вземе предвид нетната стойност на заплата, която би получавал на длъжността „полицай“. С оглед отговора на правния въпрос, по който е допуснато касационното обжалване, следва да се приеме, че размерът на дължимото обезщетение на В. К. се изчислява като разлика между brutното трудово възнаграждение, което пострадалият би получавал на длъжността, която би заемал като полицейски служител, и получаваната пенсия за инвалидност, намалена с размера на минималната работна заплата за месеците, в които не е бил регистриран в бюро по труда, за иския период. В тази връзка трябва да се съобрази заключението на приетата по делото счетоводна експертиза, според което дължимото обезщетение на ищеца за претърпените от него имуществени вреди е в размер на общо 25 283,62 лева, а обезщетението за забавено плащане на главницата за периода от падежа на всяко задължение до датата на предявяване на иска /01.07.2021 г./ е в размер на общо 5029,59 лева.

По тези съображения обжалваното въззивно решение следва да бъде отменено като неправилно в частта, с която след частична отмяна на решение № 278/06.03.2023 г. по гр.д. № 2955/2022 г. на Окръжен съд - Пловдив е постановено друго, с което са отхвърлени предявените от В. С. К. /починал, заместен в процеса от С. Л. К./ против ОД на МВР- Пловдив искове с правно основание чл. 49, вр. чл. 45 ЗЗД и чл. 86 ЗЗД, съответно: за първия иск - над уважения размер от 20 417,01 лева до предявения размер от 25 283, 62 лева - обезщетение за претърпени имуществени вреди, причинени от инцидент от 10.05.1995 г., изразяващи се в разликата между нетната стойност на заплата, която В. К. би получавал като полицай и реално получената пенсия, намалена с минималната работна заплата за месеците, в които не е бил регистриран в Бюро по труда, за период от 01.01.2017 г. до 31.12.2020 г., и за втория иск – над уважения размер от 4 061,49 лева до предявения размер от 5 029,59 лева - обезщетение за забавено плащане на главницата за периода от падежа на всяко задължение до завеждане на исковата молба, и в тази част бъде постановено друго по същество на спора, с което претенциите на В. С. К. /починал, заместен в процеса от С. Л. К./ за тези разлики бъдат уважени в пълния предявен размер.

13. Прекратяването на делото на основание чл. 433, ал. 1, т. 8 ГПК не прегражда възможността да се иска принудително изпълнение, не засяга приключилите изпълнителни способности, не настъпва докато посочен изпълнителен способ бива реализиран, не се съотнася към основанието по чл. 116 б. "в" ЗЗД, не следва да се приравнява с прекратяване на дело, заведено по иск пред съд и следва да се отличава от обективна невъзможност за извършване на изпълнителни действия, дължаща се на липсата на имуществени права на длъжника - чл. 433, ал. 1, т. 5 ГПК. Кредиторът по изпълнително дело, допуснал с бездействие прекратяването му поради перемпция, не се лишава от полезния материалноправен ефект на предприетите изпълнителни действия, вече прекъснали погасителната давност за вземането, не се лишава и от възможността да прекъсне давността като поиска изпълнителни действия отново. За него санкцията на чл. 433, ал. 1, т. 8 ГПК е в друго - вискателят губи възможност да събере от имуществото на длъжника вече направените разноси по перемираното дело, губи наложените обезпечения и напредъка, постигнат по предприетите изпълнителни действия, изграждащи неосъществилите се изпълнителни способности.

чл. 433, ал. 1, т. 8 ГПК

чл. 116 б. "в" ЗЗД

Решение № 743 от 16.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 518/2024 г., III г. о., докладчик съдията Майя Русева

Производството е по чл.290 ГПК.

Образувано е по касационна жалба на Община Русе срещу решение №.385/30.10.23 по г.д.№.445/23 на ОС Русе, Зс., с което, след отмяна на реш.№.374/24.03.23 по г.д.№.3667/22 на РС Русе, е признато за установено на основание чл.439 ГПК, че В. М. И. не дължи на Община Русе 5092,50лв. главница и 10328,62лв. лихви въз основа на издаден на 26.11.03 изпълнителен лист по г.д.№.266/01 на РС Русе поради погасяване по давност. Излагат се съображения за незаконосъобразност; моли се за отмяната му и отхвърляне на иска ведно с присъждане на разноски и юрисконсутско възнаграждение за трите инстанции.

Ответната страна В. М. И. оспорва жалбата.

С определение №.4200/25.09.24 по чл.288 ГПК е допуснато касационно обжалване на основание чл.280 ал.1 ГПК във връзка с въпрос относно дерогацията на института на погасителната давност от този на перемпцията.

С обжалвания акт е прието, че на 09.12.03 въз основа на горепосочения изпълнителен лист е било образувано изпълнително дело /при ДСИ към РРС-прехвърлено на 19.12.09 при ЧСИ с рег.№.832 на КЧСИ с район на действие ОС Русе под №.148/09г./, като е изяснено хронологичното му развитие: с постановление от 11.10.06 /в сила от 18.12.06/ на вискателя е била възложена припадаща се на длъжника част от недвижим имот, находящ се в землището на [населено място], [община]; на 10.09.07 е поискано ново проучване на имущественото състояние и продължаване на изпълнителните действия, а на 16.02.09 вискателят е уведомил ДСИ, извършил възлагането на имота, че дългът не е напълно удовлетворен, поради което изпълнителните действия следва да бъдат продължени; на 23.02.09 делото е било върнато от РС Тутракан в РС Русе; на 12.03.09 и 18.03.09 ДСИ е наложил запор върху трудово възнаграждение и върху МПС, собственост на длъжника; в периода 06.04.-06.07.09 от ДСИ има извършени плащания в полза на вискателя; такива са правени и от ЧСИ за времето 19.10-09.11.12 и 18.03.16-01.04.17 по изпълнително дело №.148/09; по същото от 11.01.10 е наложен запор на МПС, а на 24.03.10-на банкова сметка; на 14.04.10 ЧСИ е бил уведомен, че длъжникът не е клиент на съответната банка; на 01.10.12 е бил наложен запор върху трудовото му възнаграждение; на 01.02.16 вискателят е поискал ново проучване на имущественото състояние и е предоставил на ЧСИ правата по чл.18 ЗЧСИ; на 24.02.16 е бил наложен запор върху трудовото възнаграждение на длъжника; след прекратяване на съответното трудово правоотношение, запор при друг работодател е бил извършен на 02.06.17; на 10.10.17, 03.04.19, 01.10.20 и 8.09.21 вискателят отново е поискал проучване на имущественото състояние и е потвърдил на ЧСИ правомощията му по чл.18 от ЗЧСИ; на 27.01.22 е бил наложен запор върху трудово възнаграждение на длъжника, връчено на работодателя на 28.01.22 /последният уведомил ЧСИ, че размерът на получаваното от ищцата трудово възнаграждение не позволява извършването на удържки/; на 06.04.22 при ЧСИ е постъпила молба за прекратяване на изпълнителното дело в хипотезата на чл.433 ал.1 т.8 от ГПК; на 14.04.22 ЧСИ е издал постановление за прекратяване на изпълнителното производство, върнал е на вискателя издадения в негова полза изпълнителен лист, на същата дата въз основа на него било образувано изп.дело №.2022832040512 по описа на ЧСИ рег.№ 832 на КЧСИ; на 03.06.22 били извършени запови на банкова сметка и трудово възнаграждение. При тези факти въззивният съд е приел /позовавайки се на решение №.371/29.10.15 по г.д.№.1385/12, IV ГО, и №.42/26.02.16 по г.д.№.1812/15, IV ГО/, че на 11.10.06 /когато е завършила продажбата на недвижимия имот на ищцата, длъжник в

изпълнителното производство/ е извършено последното валидно изпълнително действие и тъй като в продължение на две години от взыскателя не са били искани изпълнителни действия, производството е било прекратено на 12.10.08 по силата на закона - на основание чл.433 ал.1 т.8 ГПК. Съгласно чл.433 ал.2 ГПК във всички случаи на прекратяване на принудителното изпълнение съдебният изпълнител служебно вдига наложените запори и възбрани, като всички други предприети изпълнителни действия се обезсилват по право, освен ако не се касае за права, придобити от трети лица (чл.433 ал.3 ГПК). При тези обстоятелства извършените изпълнителни действия след прекратяване на производството на 12.10.08 не произвеждат целения от взыскателя резултат да прекъснат погасителната давност, те са били извършени по прекратен изпълнителен процес и не могат да бъдат зачетени. С оглед изложеното предявеният иск /вх.№.17300/8.07.22/ е намерен за основателен и уважен.

В отговор на поставения въпрос, по който е допуснато касационно обжалване на въззивното решение, Върховният касационен съд намира следното:

Съдебната практика по въпроса относно дерогация на давността от перемпцията е уеднаквена с ТР 2/23 от 04.07.24 по тълк.д.№.2/23, ОСГТК, практика на ВКС. Съгласно същото перемпцията и давността са различни правни институти, с различни правни последици. Давността е институт на материалното право, установен в интерес на правната сигурност с цел да стимулира кредитора да не бездейства и своевременно да упражнява субективните си права, да иска принудително изпълнение на своите притезания, когато разполага с изпълнително основание и доброволно изпълнение от страна на длъжника липсва, както и да поддържа висиящността на изпълнителния процес със своята активност. Като процес, принудителното изпълнение е подчинено на основните начала на гражданския процес и на особени правила, съдържащи се в Част Пета на Гражданския процесуален кодекс, които норми свързано регламентират искането като волеизявление на кредитора – взыскател и изпълнителните действия, предприемани единствено от съдебен изпълнител. Тази обвързаност следва да се отчита при тълкуването на чл.116 б.,в” 33Д. Хипотезата на чл.116 б.,в“ 33Д относно прекъсването на давността в принудителното изпълнение е уредена отделно, тъй като не е идентична с правилата за спиране и отпадане ефекта на прекъсването в исковия процес, предмет на уредба единствено в чл.116 б.,б“ 33Д. Прекратяването на делото на основание чл.433 ал.1 т.8 ГПК не прегражда възможността да се иска принудително изпълнение, не засяга приключилите изпълнителни способности, не настъпва докато посочен изпълнителен способ бива реализиран, не се съотнася към основанието по чл.116 б.,в“ 33Д, не следва да се приравнява с прекратяване на дело, заведено по иск пред съд и следва да се отличава от обективна невъзможност за извършване на изпълнителни действия, дължаща се на липсата на имуществени права на длъжника - чл.433 ал.1 т.5 ГПК. Кредиторът по изпълнително дело, допуснал с бездействие прекратяването му поради перемпция, не се лишава от полезния материалноправен ефект на предприетите изпълнителни действия, вече прекъснали погасителната давност за вземането, не се лишава и от възможността да прекъсне давността като поиска изпълнителни действия отново. За него санкцията на чл.433 ал.1 т.8 ГПК е в друго - взыскателят губи възможност да събере от имуществото на длъжника вече направените разноски по перемираното дело, губи наложените обезпечения и напредъка, постигнат по предприетите изпълнителни действия, изграждащи неосъществилите се изпълнителни способности. Перемпцията е процесуален институт, при който санкцията засяга конкретното процесуално правоотношение, но не и публичното субективно право на кредитора да иска принудително изпълнение, нито кореспондиращото правомощие на съдебния изпълнител като орган по принудително изпълнение, който от своя страна дължи подчинение на изпълнителния лист. Погасителната давност е материалноправна санкция за бездействието на кредитора при упражняване на неговите субективни права. Като иска от съдебния изпълнител по вече

перемираното дело да приложи изпълнителен способ, кредиторът не бездейства. Активността на вискателя е достатъчна за прекъсване на давността, защото той не може да извърши сам изпълнителното действие - задължението за действие е на съдебния изпълнител. Затова и крайният извод по изведения от касатора въпрос, възприет в тълкувателното решение, е, че погасителната давност се прекъсва от изпълнително действие, извършено по изпълнително дело, по което е настъпила перемпция.

По основателността на касационната жалба:

От образуването на изпълнителното производство през 2003г. до 26.06.15г. давност не е текла – предвид постановките на ТР 3/20 от 28.03.23 по тълк.д.№.3/20, ОСГТК, съгласно което погасителната давност не тече докато трае изпълнителният процес относно вземането по изпълнителни дела, образувани до приемането на 26.06.15 на ТР №.2/26.06.15 по тълк.д.№.2/13, ОСГТК, ВКС. По отношение на периода след тази дата, когато вискателят не е поискал извършването на изпълнителни действия в продължение на две години и изпълнителното производство е прекратено по чл.433 ал.1 т.8 ГПК (чл.330 ал.1 б."д" ГПК /отм./), нова погасителна давност за вземането започва да тече от датата, на която е поискано или е предприето последното валидно изпълнително действие /т.10 ТР 2/26.06.15 по тълк.д.№.2/13, ОСГТК, ВКС/. В случая, видно от установената от въззивния съд и доказателствата фактическа обстановка, между изпълнителните действия, предприети както през времето от 12.10.08 /т.е. след изтичане на двугодишен срок от възлагателното постановление от 11.10.07/ до 26.06.15 /запори на 12.03.09, 18.03.09, 11.01.10, 24.03.10 и извършвани плащания за времето 6.04-6.07.09, 19.10-9.11.12, 18.03.16-1.04.17/, така и през времето от 26.06.15 до предявяването на иска на 8.07.22 /запори на 24.02.16, 2.06.17, 27.01.22 и 3.06.22/, няма периоди, надвишаващи по продължителност 5-годишния давностен срок. От друга страна, с оглед отговора на правния въпрос следва да се приеме, че перемпцията и давността са различни правни институти, с различни правни последици, като погасителната давност се прекъсва от изпълнително действие, извършено по изпълнително дело, по което е настъпила перемпция. Искането да бъде приложен определен изпълнителен способ прекъсва давността, защото съдебният изпълнител е длъжен да го приложи, но по изричната разпоредба на закона давността се прекъсва с предприемането на всяко действие за принудително изпълнение. Кредиторът по изпълнително дело, допуснал с бездействие прекратяването му поради перемпция, не се лишава от полезния материалноправен ефект на предприетите изпълнителни действия, вече прекъснали погасителната давност за вземането, не се лишава и от възможността да прекъсне давността като поиска изпълнителни действия отново. Предвид изложеното, с оглед многократните прекъсвания на давността, при които е започвала да тече нова 5-годишна такава, към момента на предявяване на иска на 8.07.22 тя не е била изтекла /вземанията, чиито съществуване ищецът претендира да бъде отречено, се погасяват с изтичане на 5-годишен давностен срок – съгласно чл.117 ал.2 ЗЗД ако вземането е установено със съдебно решение, срокът на новата давност е всякога пет години/. При тези обстоятелства предявеният иск с правно основание чл.439 ГПК е неоснователен и следва да се отхвърли.

Предвид горното въззивното решение като незаконосъобразно трябва да се отмени, а претенцията по чл.439 ГПК – да се отхвърли.

14. Аналогично на универсалното завещателно разпореждане е и хипотезата на разпореждане с един дарствен акт в полза на едно лице с цялото включено в наследството имущество, при което след смъртта на наследодателя не са останали в наследството нито активи, нито пасиви. И в тази хипотеза липсват свободни имущества, от които лицата, заявили искането си по чл. 30, ал. 1 ЗН, биха могли да получат онова, което съставлява тяхна запазена част от наследственото имущество. В този случай възстановяването на запазената част не е обусловено от образуване на

наследствената маса по чл. 31 ЗН, тъй като тя е накърнена с факта на направеното дарствено разпореждане и размерът ѝ следва да се определи съобразно дробта по чл. 28 или чл. 29 ЗН.

чл. 30, ал. 2 ЗН

Решение № 756 от 18.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 4066/2023 г., II г. о., докладчик съдията Здравка Първанова

Производството е по реда на чл. 290 ГПК.

Образувано е по касационна жалба с вх. № 5631/29.06.2023 г. на К. Т. Й., [населено място], чрез процесуалния ѝ представител адвокат Г. Х., срещу въззивно решение № 127/11.05.2023 г., постановено по гр.д. № 143/2023 г. по описа на Окръжен съд – Хасково.

С определение №3298/27.06.2024 г. е допуснато касационно обжалване на въззивното решение на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК по въпроса относно необходимостта от приемане на наследството по опис, при направено искане за възстановяване на запазена част от наследство, съгласно чл. 30, ал. 2 ЗН, в случаите когато извършено приживе дарствено разпореждане изчерпва имуществото на наследодателя. Касационната проверка е за съответствието на решаващите изводи на въззивния съд с приетото в ТР № 3/2013 г., ОСГК и с посочената от касатора практика на ВКС, изразена в решение № 28/21.02.2014 г. по гр.д. № 825/2012 г. на ВКС, II г.о.

В касационната жалба се поддържа, че решението е неправилно поради нарушение на материалния закон - основание за касационно обжалване по чл. 281, т. 3 ГПК.

Ответникът по касация М. Р. И., [населено място], оспорва жалбата. Претендира разноси.

Върховният касационен съд, състав на II г.о., след проверка на заявените в касационната жалба основания, приема следното:

С въззивното решение е обезсилено на основание чл. 270, ал. 3, предл. трето ГПК, като недопустимо, решение № 28/07.02.2023 г. по гр. д. № 935/2022 г. по описа на Районен съд – Димитровград. С последното е уважен предявеният от К. Т. Й. срещу М. Р. И. иск с правно основание чл. 30 ЗН, като е намалено с 2/9 ид. ч. дарственото разпореждане, извършено от наследодателя М. В. Г., починала на 13.03.2022 г., обективизирано в нотариален акт № 43 от 07.12.2018 г., с който е дарила на М. Р. И. следния недвижим имот: самостоятелен обект в сграда с идентификатор *****, находящ се в [населено място], [улица], вх.Г, ет.1, апартамент №3, с площ на обекта 59.47 кв.м., ведно с 1.91 % ид.ч. от общите части на сградата, и е възстановена запазената част на ищцата от наследството на М. Г., в размер на 2/9 ид. ч.

Въззивният съд е приел, че М. Г., починала на 13.03.2022 г., е майка на ищцата К. Й. На 07.12.2018 г. Г. е извършила дарствено разпореждане, с което е прехвърлила единствения си недвижим имот на своята внучка – ответницата М. И., която не попада в кръга на законните наследници, тъй като няма основание за наследяване по заместване. По делото няма спор, че процесният имот е бил единствен недвижим имот на прехвърлителката и не са събрани данни за наличие на друго имущество, което Г. да е притежавала приживе. Като се е позовал на т. 4 от ТР № 3/19.12.2013 г., ВКС, ОСГК, съдът е посочил, че приемането на наследството по опис е материална предпоставка за реализиране правото да се иска възстановяване на запазена част от наследството спрямо заветник или надарен, който не е призован към наследяване. Съдът е отбелязал, че само за случаите, в които наследодателят е извършил универсално завещателно разпореждане, общото завещателно разпореждане, съгласно чл. 16, ал. 1 ЗН, придава на лицето, в полза на което е направено, качеството наследник, а не на кредитор на наследството. Направил е

извод, че общото правило по чл. 30, ал. 2 ЗН за приемане на наследството по опис, като материална предпоставка за допустимост на иска за намаляване на завещателното разпореждане, намира изключение само в такава хипотеза. В останалите случаи е необходимо наследникът да е приел наследството по опис, като материална предпоставка за реализиране правото да се иска възстановяване на запазена част от наследството спрямо заветник по частно завещателно разпореждане или надарен, който не е призован към наследяване. Ищцата не е приела наследството по опис, поради което тя не е активно легитимирана да предяви иск за възстановяване на запазена част по отношение на ответницата, съответно искът е недопустим, а първоинстанционното решение е недопустимо.

С оглед рамките на производството по чл. 290, ал. 2 ГПК и рамките на касационната жалба, във връзка с релевантния за изхода на спора правен въпрос, поставен в изложението по чл. 284, ал. 3, т. 1 ГПК, по който е допуснато и касационното обжалване с определението по чл. 288, ал. 1 ГПК, настоящият състав намира следното:

По въпроса, по който е допуснато касационно обжалване, настоящият съдебен състав споделя приетото в решение № 28/21.02.2014 г. по гр.д. № 825/2012 г. на ВКС, II г.о. и съобразно постановките на т. 4 от ТР № 3/19.12.2013 г. по тълк. д. № 3/2013 г., ОСГТК, ВКС, счита, че нормата на чл. 30, ал. 2 ЗН не намира приложение в случаите, в които извършеното приживе дарствено разпореждане изчерпва имуществото на наследодателя. С ТР е дадено тълкуване, че приемането на наследството по опис е материална предпоставка за реализиране правото да се иска възстановяване на запазена част от наследството спрямо заветник или надарен, който не е призован към наследяване. Разяснено е, че наследственото имущество се обособява като отделна съвкупност с цел да бъде извършена преценка, дали с оглед разпоредбите на чл.28, чл.29 и чл.31 ЗН призованото към наследяване лице, в качеството си на универсален правопреемник на наследодателя следва да удовлетвори заветите изцяло /т.е.извършени ли са те от наследодателя в рамките на разполагаемата част/, както и дали извършените приживе от наследодателя дарения не накърняват запазената му част. Практиката на ВКС /решение №82/2011г. по гр.д.№221/2010г., II г.о./ приема, че чл.30, ал.2 ЗН не намира приложение в хипотеза, при която разпореждането е извършено с универсално завещание, тъй като какви конкретни имущества, права и задължения се включват в наследството е ирелевантно за преценката дали е накърнена запазената част на лицата по чл.28, ал.1 ЗН. Аналогично на универсалното завещателно разпореждане е и хипотезата на разпореждане с един дарствен акт в полза на едно лице с цялото включено в наследството имущество, при което след смъртта на наследодателя не са останали в наследството нито активи, нито пасиви. И в тази хипотеза липсват свободни имущества, от които лицата, заявили искането си по чл. 30, ал. 1 ЗН, биха могли да получат онова, което съставлява тяхна запазена част от наследственото имущество. В този случай възстановяването на запазената част не е обусловено от образуване на наследствената маса по чл. 31 ЗН, тъй като тя е накърнена с факта на направеното дарствено разпореждане и размерът ѝ следва да се определи съобразно дробта по чл. 28 или чл. 29 ЗН.

По основателността на касационната жалба:

От изложеното в отговора на поставения правен въпрос следва, че въззивният съд се е отклонил от практиката на ВКС, като е постановил своето решение при съществено нарушение на съдопроизводствените правила. Като е приел, че първоинстанционното решение е недопустимо, поради това че ищцата не е активно легитимирана да предяви иск по чл. 30, ал. 1 ЗН, тъй като не е приела по опис наследството на М. Г., въззивният съд в противоречие с цитираната практика на ВКС е обезсилил решението. В случая е безспорно установено, че дарявайки процесния апартамент на ответницата М. И., наследодателката М. Г. се е разпоредила с цялото си имущество. Ето защо, предвид липсата на свободни имущества, от които ищцата К. Й. би могла да получи онова, което

съставлява нейната запазена част от наследството, предявяването на иска по чл. 30, ал. 1 ЗН за нея не е предпоставено от приемане на наследството по опис, независимо, че същата упражнява признатото си от закона право на част от наследственото имущество спрямо лице, което не наследник по закон на дарителката. При това положение въззивното решение следва да бъде отменено като неправилно поради съществено нарушение на процесуалните правила, и делото да се върне на въззивния съд за ново разглеждане от друг състав на основание чл. 293, ал. 3 ГПК за произнасяне по същество в рамките на въззивната жалба, насочена срещу първоинстанционното решение.

15. Когато назначен по трудово правоотношение председател на взаимозастрахователна кооперация, която извършва застрахователна дейност съгласно чл. 17 от Кодекса за застраховането, обжалва на основание чл. 597, ал. 4 от Кодекса за застраховането решение на Комисията по финансов надзор, това негово действие осъществява функция по трудово правоотношение.

чл. 597, ал. 4 КЗ

Решение № 763 от 20.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 3959/2023 г., IV г. о., докладчик председателят Владимир Йорданов

Производството е по чл.290 ГПК.

С определение № 3244/25.06.2024 г. по касационна жалба на „Синдикална взаимозастрахователна кооперация - СиВЗК" е допуснато касационно обжалване на въззивно решение № 3030/08.06.2023 г. по в.гр.д. № 6232/2022 г. на Софийския градски съд, с което е потвърдено решение № 20018382 /03.03.2022 г. по гр.д. № 58427/2020 г. на Софийски районен съд, с което е уважен предявеният от Б. Г. Г. срещу жалбоподателя „Синдикална взаимозастрахователна кооперация - СиВЗК" иск с правно основание чл.128, т.2 КТ за заплащане на сумата 72 013.92 лева, представляваща трудово възнаграждение за заеманата от ищеца длъжност „председател“ на кооперацията, дължима за периода от 01.12.2017 г. до 15.11.2018 г. и иск с правно основание чл.86, ал.1 ЗЗД за заплащане на сумата 17 371.16 лева, представляваща обезщетение за забава върху главницата за периода от 01.02.2018 г. до 23.11.2020 г. и са присъдени разноски по делото.

Касационно обжалване е допуснато на основание чл.280, ал.1, т.3 ГПК по материалноправния въпрос: дали обжалването на основание чл.597, ал.4 от Кодекса за застраховането на решение на Комисията по финансов надзор от управителя на застраховател, на когото е отнет лицензът, назначени са един или повече квестори и са прекратени останалите права (правомощия) на управителния съвет, на надзорния съвет, съответно на съвета на директорите на застрахователя, представлява действие по изпълнение на трудово правоотношение?

Въпросът се отнася до случаите, когато управителят на застраховател (председателят, когато застрахователят е регистриран в правно-организационната форма на взаимозастрахователна кооперация по Закона за кооперациите) е назначен по трудово правоотношение.

Настоящият съдебен състав приема, че разпоредбата на чл.597, ал.4 КЗ е императивна и че от тълкуването ѝ следва положителен отговор на въпроса, тъй като такова обжалване е изрично предвидено в разпоредбата в интерес на застрахователя (не може да бъде очаквано такова обжалване да бъде извършено от назначен от Комисията по финансов надзор квестор) и е средство за защита на застрахователя срещу посочените действия на Комисията по финансов надзор.

Отговорът на въпроса е както следва: Когато назначен по трудово правоотношение председател на взаимозастрахователна кооперация, която извършва застрахователна

дейност съгласно чл.17 от Кодекса за застраховането, обжалва на основание чл.597, ал.4 от Кодекса за застраховането решение на Комисията по финансов надзор, това негово действие осъществява функция по трудово правоотношение.

Ответникът по касационната жалба Б. Г. Г. оспорва основанията за допускане на касационно обжалване и основателността на подадената касационна жалба.

За да постанови обжалваното решение въззивният съд е приел следното:

От Допълнително споразумение от 29.05.2017 г. към трудов договор № 24/13.05.2004 г. и копие от трудова книжка на ищеца е установено, че по силата на сключен трудов договор страните по делото са встъпили в трудово правоотношение, по силата на което ищецът е заемал и длъжността „председател“ на кооперацията, като размерът на уговореното месечното брутно трудово възнаграждение на Б. Г. за тази длъжност е в размер на 6 262.08 лева.

За спорно е прието дали с назначаването на квестори в кооперацията председателят и е бил десезиран по силата на закона и дали той е полагал или не е полагал реално труд през процесния период, както и относно реда, по който е бил уговорен размерът на трудовото му възнаграждение.

С Решение № 1501- ЖЗ/01.12.2017 г. на КФН е бил отнет лицензът на кооперацията за извършване на застраховане, забранено е свободното разпореждане с активи на кооперацията до започване на производство по ликвидация или несъстоятелност, както и сключването на нови застрахователни договори по всички видове застраховки за срок от 6 месеца и са назначени двама квестори на кооперацията, встъпили в длъжност от датата на издаване на решението.

Въззивният съд е приел, че с назначаването на квестор ex lege се прекратяват управленските и представителни функции на председателя на кооперацията, с изключение на законово предвидената в чл.597, ал.4 КЗ хипотеза, в която се запазва представителната власт. Същевременно на председателя в лицето на въззиваемия ищец съгласно длъжностната характеристика са били възложени и други трудови задължения, посочени по-горе в т.2 - т.5, които трудови функции не се прекратяват с назначаване на квесторите. Последните в тази хипотеза разполагат с правомощия съгласно чл.597, ал.4, изр. последно КЗ да осъществяват контрол върху изпълнение на тези трудови задължения.

Въззивният съд е приел, че през исковия период ищецът е бил законен представител на СиВЗК по две образувани по негова инициатива дела пред Върховния административен съд: адм.д. № 2888/2018 г. и адм.д. № 9541/2017 г., по останалите заведени дела не е бил такъв през исковия период.

От събраните по делото свидетелски показания на свидетеля К., които не се разколебават от това, че също води дело срещу кооперацията, е установено, че през процесния период ищецът Г. е бил на работното си място и на разположение на работодателя.

Така въззивният съд е формирал извод, че за процесния период 01.12.2017 г.- 15.11.2018 г. въззиваемият ищец е осъществявал трудовите си функции като законен представител на СиВЗК по адм. д. № 2888/2018 г. по описа на ВАС и по адм. д. № 9541/2017 г. по описа на ВАС, по които е обсъждал линията на защита на дружеството с процесуалния представител и го е подпомагал.

Въззивният съд е формирал и извод, че ищецът не е бил с изцяло прекратени трудови функции съгласно длъжностната му характеристика, поради което задължение на работодателя е било да му осигури работата, за която е възникнало правоотношение, доколкото въззиваемият е бил на разположение на работодателя на работното си място.

Въззивният съд е приел за неоснователни възраженията на жалбоподателя - ответник СиВЗК, че е опорочен редът, по който е бил уговорен размерът на трудовото възнаграждение на ищеца Г. Прието е, че съгласно чл.26, ал.2 от ЗК именно председателят на кооперацията е този, който изявява воля от името на юридическото лице и той е този,

който сключва трудовите договори с работниците и служителите. При липса на изрична законова разпоредба кой да сключи трудовия договор със самия председател, следва да се приеме, че това не може да стори друг освен самият той, като представител на юридическото лице (арг. от чл.61, ал.2 от КТ).

Въззивният съд приел, че при валидно сключен трудов договор и споразумения към него кооперацията е била обвързана от същия.

По основателността на касационната жалба:

С оглед дадения отговор на правния въпрос настоящият съдебен състав намира за неоснователен довода, че обжалването, предвидено в разпоредбата на чл.597, ал.4 от Кодекса за застраховането, не представлява действие по изпълнение на трудово правоотношение от председателя на кооперацията. Този довод противоречи на установената с разпоредбата диспозиция.

Правилен е изводът на въззивния съд, че с назначаването на квестор *ex lege* се прекратяват управленските и представителни функции на председателя на кооперацията, с изключение на законово предвидената в чл.597, ал.4 КЗ хипотеза, в която се запазва представителната власт. И доколкото председателят е назначен по трудово правоотношение, обжалването е действие по трудово правоотношение.

Поради изрично предвиденото в разпоредбата на чл.597, ал.4 КЗ такъв довод на жалбоподателя не може да се приеме за основателен по изложените от жалбоподателя аргументи, че квестор се назначава за сериозни пропуски в управлението на застрахователя и за допуснати от него на многобройни или сериозни нарушения и когато е отнет лиценза на застрахователя и поради това, че целта на квестурата е да се отстранят нарушенията и предприятието да се управлява в интерес на застрахованите и ползващите се лица и че застрахователят е с отнет лиценз и със забрана за сключване на нови договори.

Следователно изводът на въззивния съд, че упълномощаването от ищеца, който е бил законен представител на СиВЗК, на адвокат да обжалва решенията на Комисията по финансов надзор (нататък и КФН), по които през исковия период са образувани две дела пред Върховния административен съд: адм. д. № 2888/2018 г. и адм. д. № 9541/2017 г., представлява действие по трудово правоотношение, е правилен.

Основателен е обаче доводът на жалбоподателя, че с императивната правна норма законодателят изрично предвижда прекратяването на всички останали правомощия на органите за управление на застрахователя, извън визираните в разпоредбата право да обжалват в съда решението за прекратяване.

От това следва извод за основателността на доводите на жалбоподателя за неправилност на изводите на въззивния съд, че не са прекратени и други трудови функции на ищеца (председател на кооперацията), предвидени в длъжностната му характеристика (че ищецът не е бил с изцяло прекратени трудови функции съгласно длъжностната му характеристика), и обусловените от това изводи, че работодателят е имал задължение да му осигури работата, за която е възникнало правоотношението, доколкото въззиваемият е бил на разположение на работодателя на работното си място. След обсъденото решение № 1501- ЖЗ/01.12.2017 г. на КФН, с което е бил отнет лицензът на кооперацията, председателят на кооперацията не е имал право да извършва други действия по ежедневното управление на застрахователя.

Основателен е доводът на жалбоподателя, че в случая съгласно чл.599, ал.1 КЗ квесторът осъществява всички функции и правомощия по управление и представителство на застрахователя или презастрахователя, в това число функциите на работодател.

Неоснователен е доводът на жалбоподателя, че е опорочен редът, по който е бил уговорен размерът на трудовото възнаграждение на ищеца Г., тъй като е пописал трудовия договор като председател на кооперацията със себе си. Договорът е сключен в съответствие с предвиденото в чл.26, ал.2 от ЗК.

От изложеното следва, че въззивното решение, с което е прието, че ищецът е осъществявал трудови функции през целия период на претенцията, е неправилно и съгласно правомощията на касационната инстанция, предвидени в разпоредбата на чл.293 ГПК, то следва да бъде отменено и доколкото не се налага повтарянето или извършването на нови съдопроизводствени действия, спорът следва да бъде разрешен по същество.

По същество:

При дадения отговор на правния въпрос и при извод на въззивния съд, че по жалби, подадени в резултат на упражнени правомощия от ищеца по чл.597, ал.4 КЗ за процесния период от 01.12.2017 г. до 15.11.2018 г. са образувани две съдебни дела: адм.д. № 2888/2018 г. по описа на ВАС и адм.д. № 9541/2017 г. по описа на ВАС, ищецът е този, който съгласно правилото на чл.154, ал.1 ГПК носи тежестта да установи пълно и главно твърденията си, че е обсъждал линията на защита на дружеството с процесуалния представител (упълномощения по делата адвокат) и го е подпомагал, тъй като тези твърдения се оспорват от ответника.

Ищецът доказва твърденията си с представено до адвокат Д. К. експертно становище (л.206 и сл.) и със свидетелските показания на адв. К..

Върху този документ (експертното становище) има отбелязване, че е получено от адв. Д. К. на 15.06.2017 г. с положен подпис и той потвърждава това в свидетелските си показания в открито съдебно заседание на 3.12.2021 г. (л. 223, стр.2 по делото на СРС). Подписът и авторството на изявлението не са оспорени по делото, поради което следва да се приеме, че адвокат К. е направил това изявление и че е получил това становище на написаната от него дата, която е преди периода на исковата претенция, началният момент на която е датата 01.12.2017 г. Следователно това становище не е изготвено в периода на претенцията и няма значение за него, с него не се доказва извършването на действия по двете дела от страна на ищеца през периода от време, за който той претендира заплащането на трудово възнаграждение.

Ответникът не оспорва твърдението на ищеца, че адв. Д. К. е подал двете жалби, за което е бил упълномощен от ищеца като председател на кооперацията, по които са образувани адм.д. № 9541/2017 г. и адм.д. № 2888/2018 г. по описа на ВАС, но оспорва извършването на каквито и да било действия по тези дела от страна на ищеца през периода на исковата претенция и твърди, че двете дела продължават да са висящи, като първото от делата е спряно до приключване на друго дело, а другото (второто) е отлагано поради представен болничен лист от адвоката (процесуалния представител) на жалбоподателя, а на страните е дадена възможност да вземат (изразят) становище по доказателствата и по искане за назначаване на съдебно-техническа експертиза.

Ищецът не е представил по делото никакви документи по двете посочени дела, въпреки оспорването от страна на ответника на твърдението на ищеца, че по тези дела има извършени процесуални действия в подкрепа на подадените жалби през периода на исковата претенция.

За тези действия (за образуването и воденето на делата) по искане на ищеца е разпитан като свидетел по делото адвокат Д. К. Той твърди, че ищецът го подпомагал по икономическата част по общо 20 дела, от които три са все още висящи, че ищецът е изготвял изцяло икономическата обосновка, въз основа на която адвокат К. е изготвял своята юридическа защита. Свидетелят говори за изготвянето на одитни доклади от кооперацията с участието на ищеца до 01.06.2017 г. - преди периода на исковата претенция. Свидетелят твърди, че при необходимост от справка винаги се обръщал към ищеца, който от своя страна се обръщал към счетоводството, или където е необходимо, за да се снабди с въпросната справка. През това време ищецът бил на работното си място. Свидетелят твърди, че през периода на претенцията не е получавал помощ от квесторите и познава само единия от тях. Свидетелят твърди, че има дело срещу кооперацията, по което е ищец, тъй като квесторите не му плащат възнаграждението, уговорено с кооперацията.

Ищецът не е представил други доказателства за твърденията си, които се оспорват от ответника.

Настоящата инстанция посочи по-горе, че при оспорване от страна на ответника на твърденията на ищеца, че през периода на исковата претенция ищецът е извършвал каквито и да било действия по посочени от него съдебни дела, съгласно правилото на чл.154, ал.1 ГПК ищецът носи тежестта да докаже тези свои твърдения пълно и главно.

Ищецът не е представил никакви писмени доказателства в подкрепа на твърденията си, а в съдебното производство за всяко действие, включително за всяко изявление, се представя или съставя документ. Следва да се приеме, че ищецът не е участвал нито с документи, нито лично по двете дела, за които въззивният съд е установил, че са висящи по време на периода на исковата претенция (за останалите са представени съдебни решения, видно от които жалбите са отхвърлени или оставени без разглеждане).

Твърденията на адвокат К., че ищецът е обсъждал линията на защита на дружеството по образувани по упълномощаване от ищеца дела през периода на претенцията са общи (той говори общо за заведени 20 административни дела по жалби от кооперацията, а не за конкретни дела) и също не са подкрепени от никакви други доказателства – нито за представени през периода на претенцията по двете дела документи, изходящи от кооперацията или от ищеца, за които може да се обсъжда начинът, по който адвокатът се е снабдил с тях, нито доказателства за извършвани каквито и да било действия от адвоката, свързани със събиране или преценка на доказателства и/или със становища по основателността на жалбите. Освен, че твърденията на адвоката не се подкрепят от никакви доказателства, от собствените му изявления следва да се приеме и че той може да бъде заинтересован от изхода на делото в полза на ищеца и във вреда на кооперацията, с която води дело за адвокатски възнаграждения, за действия, които не са му възложени от квесторите.

Следователно показанията на адвокат К. следва да бъдат преценявани по реда на чл.172 ГПК с оглед на всички други данни по делото, като се има предвид възможната негова заинтересованост.

Както беше посочено, по делото не са събрани доказателства в подкрепа на свидетелските показания на адв. К.

Поради което и при приложение на правилото на чл.172 ГПК настоящият съдебен състав намира, че не следва да кредитира показанията му, освен за следното:

Настоящият съдебен състав приема, че упълномощаването на адвокат К. е било извършено след решението на КФН от 1.12.2017 г. и намира за достоверни твърденията му, че той е обсъдил съдържанието на жалбите си с ищеца. При липса на конкретни твърдения и доказателства за момента на упълномощаването, обсъждането и изготвянето на жалбите, по които по-късно са образувани двете обсъдени административни дела и при наличие на твърдения и данни, че адвокат К. е бил вече ангажиран от ищеца с обжалването на предходни решения на КФН и двамата са имали установени работни отношения, настоящият съдебен състав намира, че тези действия са извършени от ищеца и адв. К. добросъвестно веднага след решението и че за това е бил необходим период от около и до един месец (независимо от липсата на всякакви доказателства за това). Действията на ищеца в този период от време са действия в изпълнение на трудови функции (осъществяване на права и изпълнение на задължения). За този период от време – от 1.12.2017 г. до 31.12.2017 г. на ищеца се дължи от ответника трудово възнаграждение в установения от въззивния съд размер 6 262.08 лева.

От изложеното дотук за периода от 1.01.2018 г. до 15.11.2018 г. следва, че при оспорване на твърденията на ищеца, на които основава иска си, ищецът не е провел пълно и главно доказване на своите твърдения, че е изпълнявал трудови функции по двете административни дела. При прилагане на последиците на правилото на чл.154, ал.1 ГПК следва да се приеме, че тези твърдени обстоятелства не са се осъществили в обективната

действителност и че след упълномощаването и обсъждането на съдържанието на жалбите ищецът не е извършил други действия по административните дела.

По-горе беше изложен изводът, основан на правилото, установено с разпоредбата на чл.597, ал.4 КЗ, че всички останали правомощия на органите за управление на застрахователя, включително и на председателя на кооперацията, освен правото да обжалват актовете на КФН, са били прекратени. Поради това е без значение дали през процесния период ищецът е посещавал работното място, което е имал в кооперацията преди това и дали е имал някакви взаимоотношения с други служители в кооперацията. От това не следва задължение за кооперацията да му заплаща трудово възнаграждение.

От изложеното следва извод за неоснователност на иска по чл.128, ал.2 КТ за периода от 1.01.2018 г. до 15.11.2018 г. и за разликата над 6 262.08 лева до 72 013.92 лева, а като последица от това и за неоснователността на обусловения иск по чл.86 ЗЗД за законната лихва върху сумата 6 262.08 лева за периода от 01.02.2018 г. до 23.11.2020 г. за разликата над 1 786.42 лева до 17 371.16 лева. В тези части въззивното решение и потвърденото от него първоинстанционно решение следва да бъдат отменени и вместо тях да бъде постановено друго, с което исковете да бъдат отхвърлени за разликите над посочените суми.

16. При деликтния иск по чл. 441 ГПК, вр. чл. 74, ал. 1 ЗЧСИ, съдът преценява процесуалната законосъобразност на действията и/или бездействията на съдебния изпълнител. Принудителното изпълнение е процесуално законосъобразно, когато са спазени изисквания на процесуалния закон. Принципът на законоустановеност намира проявление както за защита правата на участниците в процеса, така и на съдебният изпълнител, който носи имуществена отговорност когато действията му не съответстват на закона.

**чл. 441 ГПК, вр.
чл. 74, ал. 1 ЗЧСИ**

Решение № 766 от 23.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 5095/2023 г., III г. о., докладчик председателят Илияна Папазова

Производството е с правно основание чл.290 от ГПК.

Касационно обжалване е допуснато с определение № 2910 от 12.06.2024г. по касационната жалба, подадена от „Спорт Депо“ АД [населено място], представлявано от изпълнителния директор П., чрез процесуалния представител адвокат П. против въззивно решение № 1221 от 10.03.2023г. по в.гр.д. № 6770 по описа за 2021г. на Софийски градски съд, с което е отменено решение № 20234609 от 26.10.2020г. по гр.д. № 49635/2014г. на СРС в частта, с която е осъден ЧСИ С. Б. Я., с рег. № да му заплати, на основание чл.441 ГПК, сумата от 7 150.96лв., обезщетение за имуществени вреди, ведно със законната лихва, считано от 10.08.2014г., изразяващи се в неправомерно събрана порпорционална такса по изп.д.№ 201440401938 и вместо това е постановено друго, с което този иск е отхвърлен като неоснователен и са присъдени разноски. В съдебно заседание касаторът поддържа искането си и претендира направените разноски пред въззивната и касационната инстанция съобразно представен списък.

Становището на ответната страна С. Б. Я. е за неоснователност на подадената касационна жалба. В съдебно заседание не се явява. Постъпили са писмени бележки от него, чрез процесуалния представител адвокат Т., в които подробно развива съображенията си. Основните изложени възражения са три: Първо, че съгласно установената практика, при плащане от длъжника в срока за доброволно изпълнение, таксата по т.26 ТТРЗЧСИ се дължи, като тези постановки важат независимо дали

вземането е частно правно или публично правно. Второ, твърденията за недължимост на присъединено за събиране публичното вземане е следвало да се направят по реда на чл.439 ГПК, а не по настоящия ред. Трето, следва да се съобрази, че ЧСИ е предприел изпълнение въз основа на издадено от НАП удостоверение от 3.07.2012г. за наличие на публични задължения на длъжника към държавата в размер на 136 706.70лв., като меродавен е именно този момент на узнаване на задълженията на длъжника /т.е. на издаване на удостоверението/. Според ответника, платените от длъжника суми направо на кредитора /в случая на държавата/ следва да се считат за събрани суми по смисъла на т.26 ТТРЧСИ. Прави възражение за прекомерност на разноските, претендирани от касатора.

Касационното обжалване е допуснато по два въпроса. Първият е във връзка със задължението на въззивния съд да обсъди всички доводи и възражения на страните, както и всички събрани по делото доказателства в тяхната взаимна връзка, както и да изложи собствени мотиви за отмяна на постановения акт, а вторият е свързан с дължимата преценка от съда за законосъобразност на предприетите от съдебния изпълнител действия. За тях е прието, че е възможно да са разрешени в противоречие с решения по гр.д.№ 4031/2019г. на IV г.о., т.д.№ 674/2014г.на II т.о. и т.19 от ТР № 1/2013г. на ОСГТК на ВКС.

Върховен касационен съд, състав на Трето гражданско отделение, след преценка на ангажираните по делото доказателства, намира следното:

Съгласно единната и непротиворечива съдебна практика по въпросите, във връзка с който е допуснато касационно обжалване - при проверка правилността на обжалвания акт, въззивният съд е длъжен да се произнесе по наведените в жалбата възражения. В качеството си на инстанция по същество, той не може да остави неразгледани направени пред него оплаквания. Длъжен е да им даде отговор, като изложи свои самостоятелни фактически констатации и правни изводи, във връзка с наведените във въззивната жалба доводи. Тази негова дейност е от решаващо значение, защото в противен случай съдът не може да формира становището си във връзка с основателността на предявения иск. При произнасянето си, следва да извърши преценка на фактите и доказателствата по делото, да обсъди възраженията и доводите на страните от значение за спорното право, формирайки собствените си фактически и правни изводи. При деликтния иск по чл.441 ГПК, вр.чл.74, ал.1 ЗЧСИ, съдът преценява процесуалната законосъобразност на действията и/или бездействията на съдебния изпълнител /реш. №196/2012г по гр.д.N 1555/2011г. на III г.о и цитираната в него практика на ВКС/. Принудителното изпълнение е процесуално законосъобразно, когато са спазени изисквания на процесуалния закон. Принципът на законоустановеност намира проявление както за защита правата на участниците в процеса, така и на съдебният изпълнител, който носи имуществена отговорност когато действията му не съответстват на закона.

По делото въззивният съд е приел за безспорни следните факти :

Настоящият касатор „Спорт Депо“ АД е бил длъжник по образувано изпълнително дело № 20128440401938. по описа на ЧСИ С. Я., образувано на 20.06.2012г., въз основа на изпълнителен лист от 29.05.2012г., издаден в полза на „Асоциация на модните агенции в България“ за задължение в размер на 323.50лв. /с главница 250 лв./.

На основание чл.191, ал.3 ДОПК, частният съдебен изпълнител е изпратил съобщение до Националната агенция за приходите /НАП/ за започнатото изпълнение. Получил е на 3.07.2012г . отговор с който е уведомен, че длъжникът има неплатени публични задължения по ДДС /104 207.69лв./ и ДОД/16 245.52лв./, санкция /10 181.34лв./ и лихва /6 064.18лв./ Длъжникът с две плащания, осъществени на 3.07. и 19.07.2012г., доброволно и изцяло /към дата 19.07.2012г./ е изплатил задълженията си към държавата. Независимо от това, частният съдебен изпълнител си е начислил пропорционална такса за събиране на тези задължения в размер на 7 669.24лв., която е събрал от запорираните сметки на длъжника на същата дата – 19.07.2012г., позовавайки се на т.26 от Тарифата за таксите и разноските на частните съдебни изпълнители /ТТРЧСИ/. Въззивният съд е приел, че

длъжникът дължи посочената такса /която е в размер на процент според материалния интерес/, защото плащането на публичните задължения е станало, макар и в срока за доброволно изпълнение, но след образуване на изпълнителното дело. Позовал се е на съдебна практика, която е цитирал.

Настоящият съдебен състав не споделя извода на въззивния съд съобразявайки следните факти, които въззивният съд е игнорирал:

Със заключение на приета по делото експертиза е установено, че десет дни преди да получи удостоверение от НАП /с № 2225037 от 3.07.2012г. за наличие на неплатени публични задължения към НАП/, ЧСИ Я. е присъединил държавата и още на 27.06.2012г. е наложил като обезпечителни мерки – за дълг от 250 лв. – запори върху банковите сметки на длъжника в множество банки до размер на 136 706.70лв. Вещото лице установява, че срокът за плащане на дължимия ДДС за м.05. и м.06.2012г., съгласно ЗДДС, на длъжника е бил 16.07.2012г. Към дата 3.07.2012г. “Спорт Депо“ АД е дължал сумата от 120 461.21лв./ДДС за м.05./ и от тях той в срок, доброволно е заплатил 30 000лв. На 12.07.2012г. е заплатил още 66 390.14лв. /останали са дължими за м.05.-90 461.21лв./ и на 19.07.2012г. още 147 000лв. или общо платени, към 19.07.2012г. са били 243 390.41лв. /съставляващи задълженията му за ДДС за месеците май и юни 2021г./ След плащането им, той не имал други задължения към НАП /видно от издаденото на 20.07.2012г. удостоверение от НАП с № 22250201100212405/. Видно от приложеното в копие изпълнително дело - именно на 19.07.2012г. /т.е. след погасяване на цялата дължима сума към държавата/, ЧСИ Я. е наложил запори по банкови сметки на длъжника, а на 20.07.2012г. е изпратил поканата за доброволно изпълнение до длъжника, която последният е получил на 23.07.2012г. По делото с гласни доказателства е установено, че на 3.07.2012г., задълженията към НАП са заплатени преди 10ч. /вж.показанията на свидетелката П. на стр.121/. Разпитана, свидетелката Г.-А., която към 2012г. е била технически сътрудник на ЧСИ Я., заявява че порпорционалната такса по т.18 ТТРЧСИ в размер на 7 225.78лв. върху сумата от 136 706.70лв. /за дълг от 250лв./ е била събрана още при образуване на изпълнителното дело.

Съобразявайки изложеното, настоящият съдебен състав намира, че частният съдебен изпълнител е събрал процесната такса от 7 225лв. в нарушение на нормата на т.26, при съобразяване на Забележката по т.3, във вр. с т.18 ТТРЧСИ, съгласно която: “За изпълнение на парично вземане се събира такса върху събраната сума“, съобразно посочените в т. от “а“ до „е“ размери, като – частният съдебен изпълнител има право да събере „таксата върху постъпилите суми при присъединяване на вискатели“ /каквато е държавата/ само ако „съдебният изпълнител е събрал сумата на присъединените вискатели“. В случая – последното условие не е изпълнено доколкото е установено, че длъжникът доброволно е изплатил задълженията си на датата /19.07.2012г./, на която съдебният изпълнител е пристъпил към изпълнение чрез налагане на запори по банковите сметки. При това положение, съдебният изпълнител е следвало да събере такса само за процесното „парично вземане“, което е предмет на образуваното изпълнително дело /върху сумата от 323.50, за която е издаден изпълнителния лист, въз основа на който е образувано делото/, т.е. 32лв. В този смисъл, настоящият съдебен състав не споделя възражението на ответната страна, че платените от длъжника суми направо на кредитора /в случая държавата/ следва да се считат за събрани суми по смисъла на т.26 ТТРЗЧСИ. Обратно, счита че съставлява незаконосъобразно действие, с което съдебният изпълнител е причинил на длъжника имуществена вреда, изразяваща се в неправомерно отнемане от негови сметки на сумата от 7 193лв./7225лв.- 32лв./, която вреда е в причинна връзка с гореописаното действие. Изложеното налага отмяна на постановения въззивен акт и постановяване на нов с уважаване до посочената сума на предявения иск. Във връзка с другите направени възражения следва да се посочи следното:

Практиката, на която се позовава ответната страна е несъотноситима, защото в нея се

разглеждат случаи, при които е начислявана такса за действия по събиране на дължимата от длъжника сума от съдебния изпълнител, а в случая е начислена такса за недължими – с оглед установените факти - суми. Това е така, защото изпълнителното дело е образувано на 20.06.2012г., за задължение от 325.50лв. Към момента на образуването му, длъжникът по изпълнителното дело не е имал задължения към държавата, доколкото с приетото и неоспорено по делото заключение е установено, че срокът за плащане на дължимия ДДС за м.05. и м.06.2012г., съгласно ЗДДС, за длъжника е бил 16.07.2012г., а въз основа на ангажираните гласни доказателства следва да се приеме за установено, че ЧСИ Я. е събрал порпорционалната такса в размер на 7 225лв. върху сумата от 136 706.70лв., независимо че дългът е от 352лв. още при образуване на изпълнителното дело, т.е. когато задължение към държавата длъжникът не е имал.

Неоснователно е и възражението за необходимост от предявяване на иск за оспорване на изпълнението, вместо настоящия. Съгласно установената съдебна практика /напр.решения по гр.д.№ 1445/2009г.на IV г.о., т.д.№ 1123/2010г. на II т.о., гр.д.№ 1124/2010г.на I г.о./ съдът по деликтният иск преценява процесуалната законосъобразност на действията и бездействията на съдебния изпълнител без да е обвързан от това дали същите са обжалвани и ако са обжалвани какво е решението на съда по жалбата.

17. Общината е материалноправно легитимирана да отговаря, на основание чл. 49 ЗЗД, за вреди, причинени на трети лица, заради небезопасени и необозначени като опасни участъци от имоти публична общинска собственост, предоставени безвъзмездно за управление на юридическо лице на общинска бюджетна издръжка. Отговорността ѝ е солидарна с отговорността на юридическото лице, на което е предоставено безвъзмездното управление на имуществото.

чл. 49 ЗЗД

Решение № 769 от 30.12.2024 г. на ВКС по гр. д. № 3600/2023 г., I г. о., докладчик съдията Вania Атанасова

Производството е по чл. 290-293 ГПК.

Подадена е касационна жалба от М. К. С., чрез адв. И. И., АД „И. и Л.“, АК – Габрово, срещу решение № 73 от 20.04.2023 г. по в.гр.д.№ 69/2023 г. на Окръжен съд-Габрово, потвърждаващо решение № 546 от 04.11.2022 г. по гр.д.№ 117/2022 г. на Районен съд-Габрово, с което са отхвърлени предявените от М. К. С. срещу Община Габрово обективно кумулативно съединени иски с правни основания чл. 49 ЗЗД и чл. 86, ал.1 ЗЗД, за осъждане на Община – Габрово да заплати на М. К. С. сумата 18000 лв. - обезщетение за неимуществени вреди, представляващи претърпени болки и страдания от увреждане на здравето - вътреставно счупване в областта на латералния кондил на тибията (голям пищял) на лявата подбедрица, с импресия (понижаване на нивото) на тибиялното плато и разместване на костен фрагмент задно, оток и кръвоизлив в лявата коленна става, настъпило на 02.07.2021 г., в Регионален етнографски музей на открито “Етър”, в резултат на падане в небезопасен и необозначен участък от канал за отвеждане на вода, ведно със законната лихва върху тази сума от 2. 07. 2021 г. до окончателното ѝ изплащане, сумата 1574, 90 лв. - обезщетение за имуществени вреди, представляващи разходи за медицински изделия и болничен престой за лечение на фрактурата, ведно със законната лихва върху същата от настъпване на увреждането до окончателното ѝ изплащане, и сумата 88.57 лв. обезщетение за забавено плащане, за периода от 02.07.2021 г. до 23.01.2022 г., на главницата 1574, 90 лв.

Твърди се неправилност на решението поради постановяването му в противоречие с чл. 49 ЗЗД, при необоснованост на фактическите изводи и при допуснати съществени

процесуални нарушения: необсъждане на всички оплаквания и доводи на ищцата, съдържащи се във въззивната жалба и неправилно разпределена доказателствена тежест. Иска се отмяна на решението и уважаване на предявените искове. Претендират се разноски за трите инстанции.

Подадени са отговори на касационната жалба от ответника Община - Габрово и от третото лице помагач на ответника РЕМО "Етър", в които се излагат становища за липса на основания за допускане на касационно обжалване на въззивното решение и за неоснователност на касационната жалба. Претендират се разноски за касационната инстанция, включително и юрисконсултско, съотв. адвокатско възнаграждение за процесуално представителство в касационното производство.

Касационното обжалване е допуснато на основание чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК, по въпроса: материалноправно легитимирана ли е общината да отговаря, на основание чл. 49 ЗЗД, за вреди, причинени заради небезопасни и необозначени като опасни участъци от имоти публична общинска собственост, предоставени за безвъзмездно управление от общината на юридически лица на общинска бюджетна издръжка, или в коментираната хипотеза е отговорно само юридическото лице, осъществяващо безвъзмездното управление на имота.

По поставения въпрос настоящият състав прие следното:

Съгласно чл. 11 от Закона за общинската собственост, имоти и вещи общинска собственост се управляват в интерес на населението в общината, съобразно разпоредбите на закона и с грижата на добър стопанин. Управлението включва както дейности, свързани с начина на използване на вещта и с поддържането ѝ с грижата на добър стопанин в състояние годно за употреба с оглед предназначението ѝ, така и дейности по създаване на безопасни условия за ползване на вещта с оглед предназначението ѝ, тъй като запазването здравето и живота на населението е основен обществен интерес.

За да изпълни изискването на чл. 11 ЗОС, общината е длъжна, като собственик на имотите, да упражнява контрол върху начина на управлението им и в случаите, при които те са предоставени за безвъзмездно управление на юридически лица на бюджетна издръжка на общината или на техни териториални структури, на основание чл. 12, ал. 1 ЗОС, или на други лица на бюджетна издръжка или на техни териториални структури, на основание чл. 12, ал. 3 ЗОС. Предоставянето на имота общинска собственост за управление и ползване на юридическо лице на бюджетна издръжка на общината или негова териториална структура не освобождава общината от задължението да следи и осъществява контрол за спазване на разпоредбата на чл. 11 ЗОС, включително и на изискванията за създаване на безопасни условия за ползване на имота от населението с оглед предназначението му. Този извод следва и от нормата на чл. 12, ал. 6 ЗОС, според която, ако предоставеният за управление общински имот се използва в нарушение на чл. 11 ЗОС, имотът се отнема със заповед на кмета на общината.

Ако в резултат на неизпълнение на задължението на общината за упражняване на контрол за спазване изискванията на чл. 11 ЗОС, сред които и изискването за създаване на безопасни условия за ползване на имота от населението с оглед предназначението му, се причинят вреди на трети лица, общината отговаря пред третите лица на основание чл. 49 ЗЗД (независимо дали недвижимият имот се ползва от общинската администрация или е предоставен безвъзмездно за ползване на юридическо лице на бюджетна издръжка на общината или негови териториални структури). Отговорността е за виновно противоправно поведение на служители на общината, изразяващо се в противоправно бездействие - неизпълнение на законовите задължения по чл. 11 и чл. 12, ал. 6 ЗОС.

От друга страна, при безвъзмездно предоставяне на управлението на вещи общинска собственост на юридически лица на бюджетна общинска издръжка или на техни неперсонифицирани териториални структури, юридическото лице също следва да ползва имота при спазване изискванията на чл. 11, ал. 1 и ал. 2 ЗОС - в интерес на населението в

общината, съобразно разпоредбите на закона, с грижата на добър стопанин, в съответствие с предназначението на имота, за нуждите, за които е предоставен, и няма право да преотстъпва ползването на други лица (чл. 12, ал. 3 ЗОС). При управлението на имота следва да осигури и безопасното му ползване с оглед предназначението му. Ако в резултат на неизпълнение на това задължение бъдат причинени вреди на трети лица, то и юридическото лице, управляващо общинския имот, ще е отговаря пред третото лице на основание чл. 49 ЗЗД.

Отговорността на общината и на юридическото лице на бюджетна общинска издръжка към увреденото трето лице е солидарна, на основание чл. 53 ЗЗД, тъй като вредите са причинени от служители както на общината, така и на юридическото лице.

Поради изложеното, на поставения въпрос следва да се отговори в следния смисъл: общината е материалноправно легитимирана да отговаря, на основание чл. 49 ЗЗД, за вреди, причинени на трети лица, заради небезопасни и необозначени като опасни участъци от имоти публична общинска собственост, предоставени безвъзмездно за управление на юридическо лице на общинска бюджетна издръжка. Отговорността ѝ е солидарна с отговорността на юридическото лице, на което е предоставено безвъзмездното управление на имуществото.

По основателността на касационната жалба:

С оглед отговора на въпроса, по който е допуснато касационно обжалване, въззивното решение е неправилно.

Изводът на въззивния съд, че Община Габрово не отговаря, на основание чл. 49 ЗЗД, за вреди, причинени заради небезопасни и необозначени като опасни участъци от имоти публична общинска собственост, предоставени за безвъзмездно управление от общината на юридическо лице на общинска бюджетна издръжка - Регионален етнографски музей на открито „Етър“, както и че единствено легитимирано лице по иска е РЕМО „Етър“, а не общината, противоречи на материалния закон – на разпоредбите на чл. 11 и 12 ЗОС и чл. 49, вр. чл. 45 ЗЗД. По изложените по-горе съображения настоящият състав намира, че общината отговаря солидарно с Регионален етнографски музей на открито „Етър“, управляващо имота – публична общинска собственост, което също не е изпълнило задължението си да управлява имуществото при спазване изискванията на чл. 11 ЗОС. Отговорността на общината и на юридическото лице на бюджетна общинска издръжка към ищцата е солидарна, на основание чл. 53 ЗЗД, тъй като вредите са причинени от служители както на общината, така и на юридическото лице. Увреденото лице може да насочи претенцията за присъждане на обезщетение за неимуществени и имуществени вреди от увреждането към всеки от солидарните длъжници.

Налице са предпоставките на чл. 49 ЗЗД за ангажиране отговорността на общината.

Отговорността на възложителя на работа по чл. 49 ЗЗД е обективна, има обезпечително-гаранционна функция и е за чужди виновни противоправни действия. Фактическият състав на тази отговорност включва виновно противоправно действие или бездействие от лице, на което е възложено извършването на работа, и причиняване на вреда при или по повод изпълнението на възложената работа.

По делото е установено, че теренът, върху който е разположен музеят, ведно с построените в него 40 броя обекти - сгради и съоръжения, е актуван като публична общинска собственост с АПУС № 1/29. 11. 2005 г. Констатациите в акта не са оспорени от никоя от страните и не са опровергвани от събраните по делото доказателства. Със заповед № 1358/4. 07. 2016 г. на кмета на Община – Габрово теренът, ведно с построените в него сгради и съоръжения, е предоставен за безвъзмездно управление на ЕМО „Етър“, гр. Габрово, на основание чл. 12 от Закона за общинската собственост.

Като собственик на предоставения за безвъзмездно управление недвижим имот и съгласно разпоредбите на чл. 11, ал. 1 и ал. 2 и чл. 12, ал. 6 ЗОС, общината е била длъжна да следи и осъществява контрол за спазване изискванията на чл. 11 ЗОС, включително и за

създаване на безопасни условия за ползване на имота с оглед предназначението му. Неизпълнението на това задължение поражда отговорността на общината по чл. 49 ЗЗД спрямо увредените лица. Отговорността е за виновно противоправно поведение на служители на общината, изразяващо се в противоправно бездействие - неизпълнение на законовите задължения по чл. 11 и чл. 12, ал. 6 ЗОС, при което е допуснато небезопасяване и необозначаване като опасен на участъка от етнографския музей, на който е станал инцидентът, представляващ канал за отвеждане на вода с дълбочина около 1-1,20 м. и широчина около 0,5 м., минаващ покрай една от алеите в музея на открито.

Налице е причинна връзка между противоправното поведение на служители на общината, причинените на ищцата телесни увреждания и породените от тях неимуществени и имуществени вреди. Вътреставното счупване в областта на латералния кондил на тибията (голям пищял) на лявата подбедрица, с импресия (понижаване на нивото) на тибиялното плато и разместване на костен фрагмент задно, оток и кръвоизлив в лявата коленна става, настъпило на 02.07.2021 г., в Регионален етнографски музей на открито "Етър", причинило на ищцата болки и страдания, както и разходи за болничен престой и лечение, е получено в резултат на падане на ищцата в описания участък от канала за отвеждане на вода.

При определяне размера на обезщетението за неимуществени вреди следва да се съобразят следните обстоятелства: брой, местонахождение и вид телесни увреждания; наложилото се оперативно лечение за открито наместване на счупените кости и фиксирането им със заключваща кондилна плака и седем винта; продължителността на лечебния и възстановителен период (около 7-8 месеца); интензитета на търпените болки и страдания (особено силни през първите четиринадесет дни и след операцията, при провежданите рехабилитации) и продължителността им – ищцата е търпяла болки в продължение на месеци след инцидента; неудобствата и ограниченията от обездвижването и затруднения при придвижването; наличието на негативни остатъчни последици за здравето на ищцата и липсата на пълно възстановяване; възрастта на ищцата към настъпване на инцидента – 57 г., общественно-икономическите условия към юли 2021 г., съдебната практика по сходни случаи. При тези данни настоящият състав намира претендираната сума от 18000 лв. би обезщетила ищцата за претърпените неимуществени вреди.

Налице са предпоставките на чл. 49 ЗЗД за уважаване и на претенцията за присъждане на обезщетение за имуществени вреди в размер на 1574,90 лв., която сума включва разходи за медицински изделия, необходими за извършване на операцията, и за болничен престой.

Възражението на общината за съпричиняване по чл. 51, ал. 2 ЗЗД е основателно. С поведението си – движение назад, с телефон в ръка и поглед напред, с цел да се направи снимка на група колеги, ищцата не е проявила достатъчно внимание и е допринесла за настъпване на вредоносния резултат. Съпричиняването следва да се определи на 10 %, като размерите на обезщетенията следва да се редуцират до сумите 16200 лв. (обезщетението за неимуществени вреди) и 1417,41 лв. (обезщетението за имуществени вреди).

Въззивното и потвърденото с него първоинстанционно решение следва да бъде отменено в частта, с която исковите по чл. 49 ЗЗД за присъждане на обезщетения за неимуществени и имуществени вреди са отхвърлени за сумата 16200 лв., ведно със законната лихва от 2.07.2021 г. до окончателното ѝ изплащане, и за сумата 1417,41 лв., а искът по чл. 86 ЗЗД – за присъждане на обезщетение за забава върху обезщетението за имуществени вреди за периода 2.07.2021 г. – 23.01.2022 г. (преди подаване на исковата молба на 25.01.2022 г.) е отхвърлен за сумата 81,08 лв., вместо което бъде постановено решение, с което посочените суми бъдат присъдени.

В останалата част въззивното решение следва да бъде потвърдено.

III. РЕШЕНИЯ НА ТЪРГОВСКА КОЛЕГИЯ

18. Налице е недопустимост на предявени от малолетен наследник на едноличен собственик на капитала искове по чл. 29 ЗТРРЮЛНЦ за установяване несъществуване на вписани обстоятелства по партида на ЕООД, поради липса на правен интерес. [...] Притежаването на дялове по наследство обуславя единствено правото на малолетния наследник да получи равностойността на дяловете по реда на чл. 125, ал. 3 ТЗ.

**чл. 29, ал. 1 ЗТРРЮЛНЦ
чл. 125, ал. 3 ТЗ**

Решение № 200 от 2.12.2024 г. на ВКС по т. д. № 488/2024 г., II т. о., докладчик съдията Иванка Ангелова

Производството е по реда на чл. 290 ГПК.

Образувано е по касационна жалба на „Сел-Джикови“ ЕООД, чрез процесуален представител, против Решение № 683 от 13.11.2023г. по в.т.д. № 554/ 2023 г. на Апелативен съд – София, с което след отмяна на Решение № 494 от 12. 04.2023 г. по т.д. № 1415/2022 г. на Софийски градски съд, е признато за установено на основание чл.29, ал.1, пр.3 ЗТРРЮЛНЦ по предявения от Г. А. Т., в качеството ѝ на майка и законен представител на В. Л. Д., против „Сел-Джикови“ ЕООД, че с извършеното въз основа на подадено заявление по Образец А 4 № 20220713102149 в Търговския регистър при Агенция по вписванията вписване под № 2022071921125 по партидата на „Сел-Джикови“ ЕООД в ТРРЮЛНЦ, а именно вписването на Л. Д. като едноличен собственик и управител на „Сел-Джикови“ ЕООД, е вписано несъществуващо обстоятелство. Със същия съдебен акт е оставен без разглеждане предявеният от Г. А. Т., в качеството ѝ на майка и законен представител на В. Л. Д., против „Сел-Джикови“ ЕООД иск по чл.29, ал.1, пр.1 ЗТРРЮЛНЦ за признаване за нищожно на вписване, извършено в ТРРЮЛНЦ по партидата на „Сел-Джикови“ ЕООД под № 2022071921125, а именно - вписването на Л. Д. като едноличен собственик и управител на „Сел-Джикови“ ЕООД.

В касационната жалба се поддържа, че атакуваното въззивно решение е недопустимо, а в условията на евентуалност - неправилно, поради което се претендира неговото обезсилване, респективно – отмяната му, както и присъждане на направените разноски.

Г. А. Т., в качеството ѝ на майка и законен представител на малолетния ответник по касация В. Л. Д., чрез процесуален представител, в срока по чл.287, ал.1 ГПК представя отговор, с който изразява становище за неоснователност на подадената касационна жалба.

Върховният касационен съд, Търговска колегия, състав на Второ отделение, като взе предвид оплакванията в жалбата, с оглед правомощията си по чл.293 ГПК, приема следното:

С постановеното по спора първоинстанционно решение, постановено след като състав на Софийски апелативен съд е отменил определение за връщане на исковата молба и прекратяване на производството като недопустимо поради липса на правен интерес, Софийски градски съд е отхвърлил предявените от Г. А. Т., като родител и законен представител на малолетния В. Л. Д., против „Сел-Джикови“ ЕООД обективно съединени искове с правно основание чл.29, ал.1, пр. 3 и чл.29, ал.1, пр.2 ЗТРРЮЛНЦ по съображения, че атакуваните с иска по чл.29 ЗТРРЮЛНЦ обстоятелства не засягат и не променят правното положение на ищеца досежно притежаваните от него по силата на закона имуществени права. Доколкото същият е малолетен, не може да иска продължаване на дейността на дружеството, нито да придобие качеството съдружник, а има само имуществени права спрямо дружеството, като притежаването на дялове

обуславя само правото му да получи равностойността на припадащата му се част от дружествения дял, въз основа на счетоводен баланс към края на месеца, през който е настъпила смъртта на наследодателя, а самото вписване на новия управител не рефлектира върху тези права.

За да достигне до обжалвания резултат, Апелативен съд – София е констатирал, че в случая искът по чл.29 ЗТР е предявен от малолетен наследник на починалия едноличен собственик на капитала и управител на „Сел-Джикови“ ЕООД, с искане да бъде признато за установено, че вписаните по заявление с вх. № 20220713102149 обстоятелства по партидата на процесното дружество, а именно: вписването на Л. Д. (също наследник на починалия управител и едноличен собственик на капитала на „Сел-Джикови“ ЕООД) за нов управител и едноличен собственик на капитала на дружеството, не са валидно възникнали, тоест са несъществуващи, и при условията на евентуалност - да бъде установено, че вписването им е нищожно. В случая, според съда, ищецът не е обосновавал правния си интерес с наследяване на членствените права и съответно с възможността при заличаване на процесното вписване да заяви искане при условията на чл.157, ал.1 ТЗ да продължи дейността на дружеството, а с по-високата стойност на ликвидационния дял, която би получил при прекратяване на дружеството и при откриване и провеждане на ликвидационно производство в сравнение със стойността на наследения дружествен дял, който би получил съгласно чл.125, ал.3 ТЗ. В тази връзка съдът е конкретизирал, че ищецът не е твърдял, че заявеното и извършено вписване на нов управител и едноличен собственик на капитала пречатства получаването на равностойността на наследения му дружествен дял, а изрично е поддържал наличието на сериозна финансова разлика между стойностите на дължания му се и наследен дружествен дял и ликвидационния дял, който би получил при прекратяване на дружеството и при провеждане на ликвидационно производство. С тези съображения въззивният съд е намерил за неоснователно поддържаното от ответника възражение за недопустимост на предявените от малолетния наследник на починалия едноличен собственик на „Сел-Джикови“ ЕООД искове по чл.29 ЗТРРЮЛНЦ.

Прието е, че страните по делото не спорят по обстоятелството, че С. Л. Д. е бил управител и едноличен собственик на капитала на „Сел-Джикови“ ЕООД, а след като починал на 13.03.2022г., оставил като законни наследници: съпруга - Л. Д., дъщеря - Я. Д., дъщеря - Е. Д. и внук - В. Л. Д., като от представеното удостоверение за раждане се установявало, че В. Д. е [дата на раждане]. Съдът е констатирал също така, че на 26.05.2022г. било проведено заседание на общото събрание на „Сел-Джикови“ ЕООД (с присъстващи Л. Г. Д., адв.В. - като пълномощник на Е. С. Д.-Гони и адв.П. П. - като пълномощник на Г. Т.-родител и законен представител на В. Л. Д.), на което били приети решения за продължаване дейността на дружеството „Сел-Джикови“ ЕООД, встъпване на Л. Д. в правата на починалия С. Д., като поеме всички дялове и стане едноличен собственик на капитала, приемане на нов статут на „Сел Джикови“ ЕООД и избор на Л. Д. за управител на дружеството, като в т.2 било обективизирано и решение, че на останалите наследници ще се изплати съответната идеална част от наследствения дружествен дял съгласно балансовата му стойност към момента на смъртта. След извършена от съда по реда на чл.23, ал.6 ЗТРРЮЛНЦ служебна справка било установено, че по заявление с вх. № 20220713102149 по партидата на „Сел-Джикови“ ЕООД под № 2022071921125 от 19.07.2022г. било извършено вписване на процесните промени - заличаване на С. Л. Д. като едноличен собственик на капитала и вписване на Л. Д. като нов управител и едноличен собственик на капитала на „Сел Джикови“ ЕООД.

Въз основа на направените фактически констатации въззивният съд е приел, че са налице предпоставките по чл.29 ЗТРРЮЛНЦ за обявяване несъществуването на вписаните по заявление с вх. № 20220713102149 обстоятелства, доколкото вписването по партидата на дружеството на заявените промени в подлежащите на вписване обстоятелства по чл.119

ТЗ е обусловено не само от решение на наследниците по чл.157, ал.1 ТЗ, но и от валидни сделки с правен ефект по отношение прехвърлянето на идеалните части от наследените дялове от наследниците, а в конкретния случай не било установено останалите наследници да са прехвърлили притежаваните идеални части от имуществените права по наследените дялове на сънаследника Л. Д.. Според съда, не било установено наличието на сключени договори в предвидената от чл.129, ал.2 ТЗ форма, с която сънаследниците да са се разпоредили в полза на сънаследника Л. Д. със собствените идеални части от наследените дялове и такова не е било обективизирано в протокола от 26.05.2022г., въпреки нотариалното заверяване на подписите и съдържанието му. Отречена е и възможността за постигнат договор за доброволна делба за извършено разпределение на общо притежаваните дялове между сънаследниците, доколкото протоколът не обективира изразена воля и съгласие от всички сънаследници за ликвидиране на съсобствеността върху наследените дялове и за прехвърляне на идеалните части от имуществените права по наследените дялове в полза на сънаследника Л. Д. С оглед на установеното, Апелативен съд – София е намерил, че Л. Д. не се легитимира като притежател на всички дялове от капитала на процесното дружество за да може след вземане на решение по чл.157, ал.1 ТЗ за продължаване дейността на дружеството да бъде вписана като едноличен собственик на капитала на дружеството и съответно - като негов управител, поради което и с извършеното вписване под № 2022071921125 от 19.07.2022г. по партидата на „Сел Джикови“ ЕООД в ТРРЮЛНЦ са били вписани обстоятелства, които не са възникнали валидно и е налице вписване на несъществуващи обстоятелства. С тези съображения е отменен обжалваният съдебен акт и е уважен главният иск по чл.29, ал.1, пр.3 ЗТРРЮЛНЦ, като предявеният при условията на евентуалност иск по чл.29, ал.1, пр.1 ЗТРРЮЛНЦ е оставен без разглеждане.

С Определение № 1755 от 24.06.2024г. по настоящото т.д. № 488/24г. на ВКС, ТК, Второ отделение, е допуснато касационно обжалване на въззивното решение на основание чл.280, ал.1, т.1 ГПК за преценка правния интерес от предявяване на иски по чл.29 ЗТРРЮЛНЦ за установяване несъществуване на вписани обстоятелства по партида на ЕООД от малолетен наследник на починалия едноличен собственик на капитала.

С Решение № 60117 от 28.10. 2021г. по т.д. 1588/2020г. на ВКС, I т.о. е приета недопустимост на предявени от малолетен наследник на едноличен собственик на капитала иски по чл.29 ЗТРРЮЛНЦ за установяване несъществуване на вписани обстоятелства по партида на ЕООД, поради липса на правен интерес. Изложените при обосноваване на този извод съображения са за невъзможността малолетен наследник да иска продължаване дейността на дружеството в хипотезата на чл.157, ал.1 ТЗ при смърт на физическото лице - едноличен собственик на капитала в ЕООД, тъй като за него не може да възникне членствено правоотношение, по арг. от чл.125, ал.1, т.1 вр. чл.65, ал. 1 ТЗ; Когато малолетният не е единствен наследник на едноличния собственик на капитала, воля за продължаване на дейността може да заяви само пълнолетен наследник, съответно само той може да стане едноличен собственик на капитала, а ако са повече от един – да станат съдружници в ООД, което няма да се прекрати и ще продължи дейността си; В тази хипотеза малолетният наследник с оглед правилото на осн. чл.129, ал.1 ТЗ наследява дружествения дял /имуществено право/ на починалия съдружник съобразно наследствената си квота, но не и членственото правоотношение; Притежаването на дялове по наследство обуславя единствено правото на малолетния наследник да получи равностойността на дяловете по реда на чл.125, ал.3 ТЗ.

Настоящият състав на ВКС изцяло споделя изложените в горепосоченото решение мотиви. В случая В. Д. е един от четиримата наследници по закон на починалия едноличен собственик на капитала на ответното ЕООД. Поради обстоятелството, че е малолетен, единствено признатото му от закона право в случая е да получи равностойността на съответния на наследствената си квота дружествен дял на починалия съдружник.

Вписването на Л. Д. като едноличен собственик и управител на „Сел-Джикови“ ЕООД не пречка осъществяването на притежаваното от малолетния ищец горепосочено имуществено право. Целяната правна последица от изхода на спора по чл.29 ЗТРРЮЛНЦ - заличаване на осн. чл.30 ЗТРРЮЛНЦ на вписаните обстоятелства, няма да доведе до промяна в правната сфера на този наследник, тъй като не наследява членствено правоотношение, нито да реализира правото, с което е обосновал правния си интерес – да получи ликвидационен дял при прекратяване на дружеството при провеждане на ликвидационно производство.

Даденото от въззивния съд разрешение на процесуалноправния спор за наличие на правен интерес не е съобразено и с последователната практиката на ВКС /по т.д. № 1635/2014г. на ВКС, I т.о., т.д. № 54/2016г. на ВКС, I т.о., т.д. № 2742/2017г. на ВКС, II т.о., т.д. № 949/2018г. на ВКС, II т.о., т.д. № 1748/ 2019г. на ВКС, II т.о. и др./, според която, при предявен от трето лице иск по чл.29 ЗТРРЮЛНЦ, преценката за наличие на правен интерес е винаги конкретна и е обусловена от твърденията за засегнати негови съществуващи реални права и вида на търсената защита, и кумулативно – от възможността като последица при успешно провеждане на иска, да се постигне целеното изменение на съществуващото правно положение на ищеца, които в случая не са налице, тъй като вписаните обстоятелства не се отразяват на съществуването и реализирането на придобитото от малолетния ищец вследствие смъртта на наследодателя му имуществено право.

Ето защо се налага извод за липса на правен интерес за малолетния наследник на едноличния собственик на капитала в ЕООД от предявяване на исковите по чл.29 ЗТРРЮЛНЦ за установяване несъществуване на вписани обстоятелства по партида на ЕООД относно вписването на Л. Д. като едноличен собственик и управител на „Сел-Джикови“ ЕООД, както и за нищожност на вписването.

Поради недопустимост на предявените искове, постановените от СГС и САС решения по съществото на спора подлежат на обезсилване, а производството по делото следва да се прекрати.

19. По аналогия на закона разпоредбата на чл. 326, ал. 2 ТЗ следва да намери приложение и при договора за изработка, когато той е сключен под режима на Търговския закон.

чл. 326, ал. 2 ТЗ

чл. 266, ал. 1 ЗЗД

Решение № 205 от 6.12.2024 г. на ВКС по т. д. № 2167/2022 г., I т. о., докладчик съдията Мадлена Желева

Производството е по чл. 290 ГПК.

Образувано е по касационна жалба на „Р. БМ“ ЕООД, [населено място] срещу решение № 350 от 27.05.2022 г. по в. т. д. № 2231/2020 г. на Софийски апелативен съд, ТО, 3 състав, с което е потвърдено решение № 1042 от 2.03.2020 г. по т. д. № 94/2019 г. на Благоевградския окръжен съд, с което са отхвърлени предявените като частични от касатора срещу ЕТ „Фешън Топ Модълс - Д. К.“, [населено място] обективно съединени искове с правно основание чл. 266, ал. 1 ЗЗД за сумата от 25 500 лв., представляваща част от дължимата главница в общ размер на 130 067, 32 лв. по договор за изработка на хотелско обзавеждане, ведно със законната лихва върху нея от предявяването на иска до окончателното ѝ изплащане, и с правно основание чл. 86, ал. 1 ЗЗД за сумата от 1500 лв., претендирана като част от законната лихва за забава върху сумата на главницата в общ размер на 19 800 лв., дължима за периода от 17.10.2017 г. до 17.04.2019 г.

В касационната жалба се поддържа, че обжалваното решение е неправилно поради нарушения на материалния закон и съществени нарушения на съдопроизводствените правила. Касаторът оспорва извода на въззивния съд, че между страните по делото не е сключен договор за изработка на мебели поради липса на съгласие по отношение на съществен елемент от него, а именно възнаграждение за изработка на поръчаните мебели. Излага доводи за наличието на оферта от 7.11.2014 г., съдържаща съгласуваните между страните параметри на договора за изработка – единичните цени и спецификациите на мебелите, които е следвало да бъдат изработени от ищеца по делото, която е получена от възложителя и няма данни да е отхвърлена от него. В жалбата се сочи, че дори и договорът да не се счита сключен съгласно офертата на изпълнителя ищец по делото, то той не възразява условията на договора да се приемат за определени в офертата от 11.11.2014 г. на ответника възложител по договора. Касаторът поддържа, че с оглед становищата на страните и данните по делото договорът за изработка е сключен, като спорен е единствено въпросът за дължимото по договора възнаграждение. В този смисъл счита изводите на решаващия състав за изградени, без да бъдат съобразени становищата на страните по делото, като твърди, че същите не се подкрепят от събраните по делото доказателства и противоречат на материалния закон. Касационният жалбоподател релевира оплаквания, че съдът не се е произнесъл по въведените твърдения за цялостно изпълнение на договора от страна на ищеца и по направените от ответника възложител възражения за неточно изпълнение на договора и за недължимост на възнаграждението, тъй като извършената работа не е приета от последния. Моли обжалваното решение да бъде отменено.

Ответницата по касация Д. М. К., действаща като ЕТ „Фешън Топ Модълс – Д. К.“, е депозирала отговор на касационната жалба, в който изразява становище за неоснователност на жалбата. Поддържа, че не е приела предварителната оферта от 7.11.2014 г., изготвена от ищеца. Счита за правилен извода на въззивния съд, че между страните не е постигнато съгласие относно съществен елемент на твърдения договор за изработка- размера на дължимото от възложителя възнаграждение, поради което искът за неговото заплащане не може да бъде уважен.

С определение № 51 от 10.01.2024 г. касационното обжалване на въззивното решение е допуснато на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК по значимия за изхода на делото въпрос относно сключването на договор за изработка между търговци при липса на съгласие относно дължимото възнаграждение.

Върховният касационен съд, Търговска колегия, състав на Първо отделение, след преценка на данните по делото и заявените касационни основания, съобразно правомощията си по чл. 290, ал. 2 ГПК приема следното:

За да постанови обжалваното решение, въззивният съд е приел, че между страните по делото е безспорно, а това се установява и от събраните доказателства, че на 7.11.2014 г. „Р. БМ“ ЕООД е изпратило на ЕТ „Фешън Топ Модълс - Д. К.“ чрез пълномощника М. К. по електронен път предварителна оферта за цялостно обзавеждане на хотелски комплекс „Р.“ в н. м. „Р. м.“, [община], в която е посочено, че е изготвена по предварително съгласувани размери, модели и конструкции, като са отразени отделните видове мебели за обзавеждане на хотелските стаи, които оферентът е предложил да изработи, техните размери, материал, брой на изделията от всеки вид, единичната и общата им цена и според тази оферта общата стойност на мебелите с включени ДДС, транспорт и монтаж и на вратите възлиза на 235 108 лв.

Въззивният съд е обсъдил и приетото по делото електронно писмо от 12.11.2014 г., с което ЕТ „Фешън Топ Модълс - Д. К.“ е изпратил на изпълнителя „Р. БМ“ ЕООД т. нар. „съгласувана оферта“, определена и като „проектодоговор“, според която стойността на мебелите с ДДС, транспорт и монтаж възлиза на 112 550 лв., а на вратите - 47 684 лв., или общо 160 234 лв., като половината от тази сума е платима авансово, а останалите 50 % -

след монтажа на изделия. Изтъкнал е, че според офертата на възложителя срокът за изпълнение е 45 дни, като е констатирал съвпадане на обсъдените оферти по отношение на срока за изпълнение – 45 дни и на задължението за авансово заплащане на половината от сумата на възнаграждението.

В обжалваното решение е констатирано, че по делото са представени 8 бр. фактури, издадени от „Р. БМ“ ЕООД и подписани само от негов представител, в които като длъжник е посочен ЕТ „Фешън Топ Модълс - Д. К.“, а като основание за възникване на посочените във фактурите парични задължения - „аванс за изработка на хотелско обзавеждане“. Съдът е установил, че съобразно представените 7 бр. платежни нареждания от физическото лице, действащо като търговец, в полза на „Р. БМ“ ЕООД през периода от 14.11.2014 г. до 2.10.2015 г. по банков път са извършени плащания в общ размер от 59 000 лв. Въз основа на заключението на назначената в първоинстанционно производство съдебно-счетоводна експертиза, решаващият състав е приел, че през периода от 14.11.2014 г. до 2.10.2015 г. от ЕТ „Фешън Топ Модълс - Д. К.“ към „Р. БМ“ ЕООД са извършени плащания в размер на 71 200 лв., които са осчетоводени като авансови.

В решението са възпроизведени показанията на свидетеля М. К. баща на Д. К. и пълномощник на действащата като едноличния търговец К., че преговорите с „Р. БМ“ ЕООД за сключване на договор за възлагане изработването на хотелското мебелно оборудване са започнали през м. септември на 2014 г., като първоначалната оферта, изпратена по електронен път, е била направена от управителя на дружеството изпълнител, но не е била приета тъй като предложените с нея цени са били твърде високи; на среща с управителя на „Р. БМ“ ЕООД, проведена през м. октомври същата година, е било постигнато неформално съгласие за понижаване на цените и е било уговорено, съобразно това, едноличният търговец да изготви окончателна оферта, въз основа на която да започне изпълнението на работите, като уговорката е била изпълнението да започне след като възложителят заплати 50 % от стойността на приетата оферта, а разликата да бъде заплатена при приемане на изработеното с приемателно-предавателен протокол. В решението е посочено, че според свидетеля З. Г., работещ при ответния търговец като инвеститорски контрол, контрол по строителството и ремонта на хотелски комплекс „Р.“, преговорите между страните са били водени дълго време, както и че са му известни три разменени между тях оферти - две предварителни и една окончателна, като последната е от края на 2014 г. и въз основа на нея са били извършвани работите в хотела.

При така установените по делото факти въззивният съд е приел, че между страните по делото са били водени преговори за сключване на неформален договор за изработка на част от обзавеждането на хотел „Р.“ - врати на стаите и вътрешно обзавеждане (мебелировка: легла, нощни шкафчета, гардероби, бюра, маси, съгласно обзаведени мострени стаи № 108, № 413 и № 416), като спорен между тях е въпросът за размера на уговореното за изпълнението на работите възнаграждение. Изразил е становище, че доколкото договорът за изработка е неформален, този договор може да бъде сключен и чрез механизма на предложение и приемане, регламентиран в чл. 13 и чл. 14 ЗЗД, който страните твърдят за осъществен. Съставът на апелативния съд е направил извод, че по делото липсват доказателства за изрично приемане на т. нар. „предварителна оферта“, на която се позовава ищецът, като е посочил, че едноличният търговец страна по делото не оспорва получаването на офертата на изпълнителя от 7.11.2014 г., но твърди, че не я е приел, като на среща страните са постигнали съгласие по т. нар. „окончателна оферта“ от 11.11.2014 г., представена с отговора на исковата молба. В обжалвания акт е изтъкнато, че тезата на ответника за съгласие на изпълнителя с насрещната оферта на възложителя се подкрепя от съвпадащите показания на свидетелите К. и Г., но като е отчел възможната им заинтересованост и е приложил чл. 172 ГПК, решаващият състав е извършил преценка на показанията им с оглед на всички други данни по делото и е приел, че по делото липсват доказателства, кореспондиращи с възпроизведеното от тези свидетели. По изложените

съображения съдът е намерил, че между страните не е налице договор за изработка, тъй като фактическият състав на сключването му не е завършен, доколкото страните не са постигнали съгласие относно негов съществен елемент - размера на дължимото от възложителя възнаграждение, поради което не може да бъде ангажирана договорната отговорност на ответника за заплащане на възнаграждение.

По правния въпрос, по който е било допуснато касационното обжалване, е формирана практика на ВКС с постановените по реда на чл. 290 ГПК решение № 59 от 10.09.2010 г. по т. д. № 511/2009 г., II т. о. и решение № 36 от 30.03.2011 г. по гр. д. № 384/2009 г., IV г.о. В тях се приема, че търговското качество на страните по договор за изработка обуславя търговския характер на сделката. Обстоятелството, че по силата на препращащата норма на чл. 286 ТЗ тази търговска сделка се регламентира от разпоредбите на ЗЗД не означава, че същата е изцяло изключена от режима на Търговския закон. Освен общите разпоредби към търговските сделки по аналогия на закона по отношение на нея следва да намерят приложение част от нормите, регулиращи търговската продажба и в частност разпоредбата на чл. 326, ал. 2 ТЗ. Според законовата презумпция, установена в нея, ако цената не е определена и не е уговорено как ще бъде определена се смята, че страните са се съгласили с цената, която обикновено се плаща по време на сключване на продажбата за същия вид стоки при подобни обстоятелства. Следователно, договорът за търговска продажба е валиден и без страните да са договорили цена, за разлика от обичайния договор за продажба по ЗЗД, по който цената трябва да е определена или поне определяема, защото в противен случай нетърговската продажба би била нищожна. Липсата на съгласие на страните по нетърговския договор за изработка също влече нищожност, която по аналогия на чл. 326, ал. 2 ТЗ следва да се счита за преодоляна чрез прилагане на установената в нея презумпция. Дадено е разрешението, че по аналогия на закона разпоредбата на чл. 326, ал. 2 ТЗ следва да намери приложение и при договора за изработка, когато той е сключен под режима на Търговския закон.

По същество на касационната жалба:

При така приетия в практиката на ВКС отговор на правния въпрос, който напълно се споделя от настоящия състав, подадената от касатора ищец касационна жалба е основателна.

Приетото от състава на Софийски апелативен съд, че между страните по делото няма спор, че са водили преговори за сключване на неформален договор за изработка на част от обзавеждането на хотел „Р.“ - врати на стаите и вътрешно обзавеждане (мебелировка): легла, нощни шкафчета, гардероби, бюра, маси, съгласно обзаведени моестрени стаи № 108, № 413 и № 416, както и че спорни между тях са въпросите за размера на уговореното за изпълнението на работите възнаграждение, за обема на изпълнението и за съответствието на изработеното с уговореното между тях в качествено отношение съответства на процесуалните действия на страните. Позоваването на ищеца е на изготвена от него оферта от 7.11.2014 г., за която се твърди, че е приета от възложителя ответник по делото на 12.11.2014 г. Ответницата -физическо лице, действащо като едноличен търговец, е поддържала възражения, че в качеството на възложител не е приела предварителната оферта от 7.11.2014 г. на изпълнителя, като в отговор на предложението е изготвила окончателна оферта от 11.11.2014 г., след приемане на която от страна на изпълнителя между страните е сключен договор за изработка при цени и условия съгласно окончателната оферта.

Като съответстващ на събраните по делото доказателства и изграден при спазване на процесуалните правила следва да бъде споделян изводът на въззивния съд, че не се установява между страните по делото да е постигнато съгласие относно дължимото възнаграждение за изработването от страна на ищеца на част от вътрешното обзавеждане на хотел „Р.“. По делото е установено, че изготвената от изпълнителя „Р. БМ“ ЕООД т. нар. „предварителна оферта“ от 7.11.2014 г., според която стойността на мебелите и

вратите възлиза общо на 235 108 лв. с ДДС, включваща възнаграждението за изработването, транспорта и монтажа, със срок за изпълнение от 45 дни и при задължение за авансово заплащане на 50 % от него, а на разликата - след изпълнение на монтажа, е изпратена на пълномощника на едноличния търговец М. К. на същата дата и е получена от него. Правилен е изводът на решаващия състав на апелативния съд, че тази оферта не е приета от ответния търговец като възложител с оглед липсата на доказателства за изричното ѝ приемане и данните за съставена от възложителя т. нар. „окончателна оферта“, според която общата стойност на мебелите с ДДС, транспорт и монтаж възлиза на 112 550 лв., а на вратите – 47 648 лв., или общо 160 234 лв., като половината от тази сума е платима авансово, а останалите 50 % - след монтажа на изделията при посочен срок за изпълнение от 45 дни. Така установеното изключва извод че страните са сключили договор за изработка при условията на чл. 13 и чл. 14 ЗЗД, като ответникът възложител е приел предложението на изпълнителя, а именно „предварителната оферта“ от 7.11.2014 г. Липсва обаче постигане и на твърдяното от ответника общо съгласие на страните изработката на обзавеждането на хотел „Р.“ да се осъществи от ищеца изпълнител срещу посоченото в офертата от 11.11.2014 г. възнаграждение. Решаващият състав на въззивния съд е спазил процесуалното правило на чл. 172 ГПК, като е отчел възможната заинтересованост на свидетелите К. – баща на ответницата Д. К. и пълномощник на едноличния търговец и Г., нает от К. за осъществяване на инвеститорски контрол при изпълнение на работите по обзавеждането на хотела и ги е преценявал с оглед всички данни по делото. В тази връзка правилно е съобразена липсата на други доказателства по делото, които да подкрепят заявеното от свидетелите, че страните са се съгласили с цените по окончателната оферта и работите в хотела са осъществявани въз основа на нея, и тезата на ответника за съгласие на страните с възнаграждението по изготвената на 11.11.2014 г. оферта на възложителя ответник по исковете.

Неоснователни са и касационните доводи, че при формирането на изводите на съда не са оценени извършените от възложителя авансови плащания и данните за осчетоводяването на издадените във връзка с тях фактури. Съдът е разглеждал посочените действия в контекста на изследвания въпрос за сключването на договора за изработка и за постигнатото съгласие относно дължимото по договора възнаграждение, като е приел, че те не установяват мълчаливо приемане с конклюдентни действия както на офертата от 11.11.2014 г./на възложителя/, така и на тази от 7.11.2014 г./на изпълнителя/. Напълно кореспондират със съдържанието на фактурите и заключението на съдебно-счетоводната експертиза изложените съображения на въззивния съд, че фактурите не препращат към конкретна оферта, не сочат общата сума на задължението и са осчетоводени като авансови плащания при страните при липса на отразяване да са свързани с приетите по делото оферти.

Основателно обаче е оплакването на касатора, че при съобразяване на депозирания от ответника отговор на исквата молба и процесуалното му поведение в хода на процеса спорен между страните не е бил въпросът относно наличието, валидността и вида на сключения между страните в качеството им на търговци във връзка с упражняването от тях занятие неформален договор за изработка на част от обзавеждането на хотел „Р.“ - врати на стаите и вътрешно обзавеждане (мебелировка): легла, нощни шкафчета, гардероби, бюра, маси, съгласно обзаведени мострени стаи № 108, № 413 и № 416, а само въпросите относно размера на уговореното за изпълнението на работите възнаграждение, обема на изпълнението и за съответствието на изработеното с уговореното в качествено отношение. С оглед изложеното и приетия отговор на правния въпрос, по който е допуснато касационно обжалване, изводът на въззивния съд, че при направено оспорване на количеството и качеството на простираното от изпълнителя и липсата на доказателства за договорен между възложителя и изпълнителя размер на дължимото възнаграждение, не е налице сключен договор за изработка, независимо от постигнатото между търговците

съгласие по отношение възложената за изпълнение работа, е незаконосъобразен. За определяне на дължимото възнаграждение за възложената работа по реда на чл. 326, ал. 2 ТЗ, намиращ приложение по аналогия за договора за изработка, сключен между търговци във връзка с упражняването от тях занятие, е необходимо да бъде допусната съдебно-техническа експертиза, която да даде заключение относно възнаграждението, което обикновено се е заплащало към момента на сключване на договора – 2014 г. за същите видове работи при подобни обстоятелства.

По изложените съображения настоящият състав намира, че са налице касационните основания по чл. 281, т. 3 ГПК във вр. с чл. 293, ал. 2 ГПК и обжалваното въззивно решение следва да бъде отменено. След отмяната на въззивното решение на основание чл. 293, ал. 3 ГПК делото следва да бъде върнато за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд. За разрешаването на спора съдът трябва да назначи съдебно-техническа експертиза с посочената по-горе задача. Произнасянето на въззивния съд относно спорното материално право по главния иск следва да се осъществи след обсъждане на надлежно релевираните от ответника възражения за несъответствие на изработеното от ищеца на уговореното между страните в количествено и качествено отношение.

20. Предпоставките за наличие на основанията по чл. 303, ал. 1, т. 7 от ГПК са: 1) влязло в сила решение на националния съд по гражданско/търговско дело, в което не е съобразена разпоредба на Конвенцията или, ако е съобразена, не е установено нарушение по нея; 2) окончателно решение на ЕСПЧ, което установява допуснато от Република България нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея; това решение трябва да е постановено по жалба на страната по приключилото дело пред националния съд, чиято отмяна се търси; 3) неотстранени от държавата последици от установеното с решението на ЕСПЧ нарушение и съществуваща възможност за отстраняването им при новото разглеждане на делото.

чл. 303, ал. 1, т. 7 ГПК

Решение № 208 от 9.12.2024 г. на ВКС по т. д. № 1439/2024 г., I т. о., докладчик съдията Васил Христатиев

Производството е по чл. 303 и сл. ГПК, образувано по молба на Д. Р. А. за отмяна на основание чл. 303, ал. 1, т. 7 ГПК на влязло в сила решение на Софийски апелативен съд.

Ответникът по молбата ЗЕАД „Булстрад Виена Иншурънс Груп“ ЕАД оспорва същата.

Съдът, въз основа на доказателствата по делото и доводите на страните, прие следното.

С постановеното по гр. д. № 679/2014 г. решение № 1006/23.05.2014 г., чиято отмяна се иска, Софийският апелативен съд, след отмяна на първоинстанционното решение в съответната част, като краен резултат е отхвърлил изцяло предявения от молителя срещу ответника иск по чл. 226, ал. 1 КЗ (отм.) за заплащане на основание застраховка „Гражданска отговорност на автомобилистите“ на обезщетение за неимуществени вреди от смъртта на М. К. Л. Решението е влязло в сила, след като не е допуснато касационното му обжалване.

Извода за неоснователност на иска съдът е обосновал със съображенията, че не е доказано молителят да е баща на пострадалата, доколкото според представеното удостоверение за раждане произходът от бащата е неизвестен, а установяването на бащинство със свидетелски показания в хода на висиящия процес извън предвидения в чл. 69 СК е недопустимо. От правна страна е приел, че предвид липсата на родствена връзка молителят не попада в кръга на лицата, легитимирани да претендират за обезщетение

съгласно установената с ППВС № 4/1961 г., № 5/1969 г. и № 2/1984 г. задължителна практика.

По подадена от молителя жалба № 5377/17 за нарушение по чл. 8 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, основана на мотивирания с неустановеност на родствена връзка отказ на националния съд да присъди на молителя обезщетение за неимуществените вреди вследствие смъртта на пострадалата, на която молителят твърди да е баща, с решение по допустимостта от 08.02.2024 г. Европейският съд по правата на човека е обявил жалбата за недопустима. Изложил е мотиви, че действително в националното съдебно производство е установено, че молителят е съжителствал на семейни начала с майката на пострадалата, която са отглеждали съвместно и поради това следва да се приеме съществуването на действителна лична емоционална връзка, която де факто характеризира отношенията родител-дете и определя наличието на семеен живот по смисъла на чл. 8 от Конвенцията, както и представлява елемент от личния живот на молителя. По-нататък, припомняйки установената своя практика по приложението на чл. 8, съдът е посочил, че държавите разполагат с широка свобода на преценка при установяването на националната правна уредба на имуществените аспекти на семейния живот, като от чл. 8 от Конвенцията, за разлика от чл. 2, не може да бъде изведено общо позитивно задължение на държавата да предвиди право на обезщетение и за случаите като разглеждания. С това е обоснован краен извод, че жалбата е явно неоснователна и следва да бъде отхвърлена съгласно член 35, § § 3а) и 4 от Конвенцията.

Съгласно т. 7 на чл. 303, ал. 1 ГПК влязло в сила решение може да бъде отменено, когато Европейският съд по правата на човека с окончателно решение е установил нарушение на Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи или на протоколите към нея и новото разглеждане на делото е необходимо, за да се отстранят последиците от нарушението.

Предпоставките за наличие на основанията по чл. 303, ал. 1, т. 7 от ГПК следователно са: 1) влязло в сила решение на националния съд по гражданско/търговско дело, в което не е съобразена разпоредба на Конвенцията или, ако е съобразена, не е установено нарушение по нея; 2) окончателно решение на ЕСПЧ, което установява допуснато от Република България нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея; това решение трябва да е постановено по жалба на страната по приключилото дело пред националния съд, чиято отмяна се търси; 3) неотстранени от държавата последици от установеното с решението на ЕСПЧ нарушение и съществуваща възможност за отстраняването им при новото разглеждане на делото.

С оглед на това молбата за отмяна е неоснователна. Не е налице в настоящия случай основната предпоставка за отмяна по т. 7 на чл. 303, ал. 1 ГПК, а именно установено с решение на ЕСПЧ нарушение на разпоредба на Конвенцията. Напротив, с посоченото от молителя решение Европейският съд изрично е приел, че доколкото за Р България не съществува изводимо от чл. 8 от Конвенцията общо задължение да въведе правна уредба, допускаща присъждането на обезщетения за неимуществени вреди от смърт на лице при неустановена родствена връзка, но създадена действителна лична емоционална връзка, която де факто характеризира отношенията родител-дете, с постановяването на решението, предмет на искането за отмяна, не е допуснато нарушение на чл. 8 от Конвенцията. Поради това и неоснователни са изложените от молителя доводи, обосноваващи наличието на нарушение в резултат на позоваването на недоказана родствена връзка при отхвърлянето на иска при положение, че са установени действителни лични емоционални връзки, които характеризират отношенията родител-дете. Освен че липсва формалната предпоставка - нарушението да е установено с решение на ЕСПЧ, в мотивите на решението на Европейския съд изрично е посочено, че изключването на лицата без родство с пострадалия, но създали лична емоционална връзка

с него, съвпадаща по съдържание с връзката родител-дете, от кръга на легитимираните да получат обезщетение за неимуществени вреди от смъртта на пострадалия, не представлява нарушение по чл. 8 от Конвенцията.

По изложените съображения молбата за отмяна следва да се остави без уважение като неоснователна.